

COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLUMINIS XXX. PARS II.

LIPSIAE, MDCCLXXXVIII.

APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.

Venduntur etiam

Londini apud Pr. Elmsly, Edinburgi apud Elph. Balfour, Lugd. Bat. ap.
Fracres Luchtman, Parisiis apud Barroi senior. Venetiis apud Io. Bapt.
Pasquali, Milano apud Ios. Galeazzi, Augustae Taurinor. apud
Laurent. Giraud, Florentiae apud Ios. Molini, Holmiae
apud M. Swederum.

Kong
gar

Noua
ann
8.

L. M

in cha
demia
eius a
exper
ram i
bem n
ferru
magi
perfe
in fer
giae
comp
trts)
re ad
phun
grife
lybe
part
sepa
clau

I.

Kongl. Vetenskaps Academiens Nya Handlingar Tom. VIII.

h. e.

Nova Acta Ac. R. Sc. Suecicae Tom. VIII. ad ann. 1787. Holmiae ap. Ioh. Ge. Lange 1787. 8. paginae 320. absque indice, Tab. aen. 12.

Trimestre primum.

L DE MORVEAU *de natura chalybis eiusque* p. 3.
M. *materia proxima.* Experimenta, quae ferro in chalybem mutando inferuiant, misit auctor academiae Diuionensi (*Dijon*), leguntur illa in Actis eius academiae 1785, P. II. p. 406. Hic ex iisdem experimentis consectaria ducit, quae chalybis naturam illustrent. Eorum summa huc redit: Chalybem nihil aliud esse quam ferrum propius accedens ad p. 33. ferrum malleabile, quoniam, quae inest terra martialis, magis liberata est particulis heterogeneis, et, si non perfecte, magis tamen aequabiliter metallificata, quam in ferro crudo (*Takjärn* WALLERII Elem. Metallurgiae P. III. c. 1. §. 11) ea re vero distingui a ferro, quod compositionem eius plurimum plumbaginis (*Blytrt*) ingrediatur, sulphure mephitico propius accedere ad ferrum crudum, quam ad malleabile, plus sulphuris quam chalybs continet, inesse ferro crudo griseo (*grått Takjärn*) magis adhuc recedere chalybem a ferro crudo albo, quod quidem, continet particulas terreas non metallicas imo heterogeneas, separandas, dum funditur repetitis vicibus in vasis clausis nulla alia materia addita; Ferrum crudum

ad chalybis naturam reduci, dum ferrum purius redditur, et aufertur quod superfluum adest molybdenae, transitum ferri in chalybem ea re imprimi promoueri, vt magnam partem plumbaginis recipiat, caloris in hanc transmutationem influentem initio non alium esse, quam vt fluidam massam reddat, et seruet, quia coniunctio non nisi in fluida succedit, mixtionem qua chalybs constat, propria vi attrahente, maiorem quantitatem materiae caloris, allicere posse et retinere, tandem generatae proprietates chalybis pendere a determinata quantitate propriae eius materiae, species autem chalybis, diuersa proportionem. Post BERGMANNUM monet, vbi de ferri proprietatibus quaeritur, non incipiendum esse vt moris fuit a chalybe, sed a ferro malleabili cum id purissimum sit.

- P. 35. II. PETR. IAOTTJELM addit varia inprimis a Suecis praestita, caeterum monet multa adhuc agenda in hoc negotio superesse.
- P. 40. III. OLAVS AB ACREL narrat quomodo sanata *herniam incarceratam*, etsi excrementa alui, diu et copiose per vulnus profluxerant.
- P. 48. IV. FRID. A CHAPMAN docet, quomodo reperitur altitudo *centri grauitatis naui* aquae insidentis.
- P. 53. V. VI. AND. FALK et AND. LIDTGREN, obseruauerunt *eclipsin Lunae* 3. Ianuarii.
- P. 57. VII. IO. HENR. LINDQVIST *Mercurii sub Solis* transitum 4. Maii 1786, obseruauit.
- P. 58. VIII. OLAVS SVARTZ describit *duodecim* quas detexit *Urticae* species. Habitant in insulis Americanis, Hispaniola, Domingo, Iamaica, cet. Quatuor depictae exhibentur.
- P. 73. IX. LAVR. CHR. HAGGREN *lacum syluestrem* describit, cuius fundo radices innatae sunt. Suspiciatur syluam fuisse, quae in aquas subtus labentes demersa sit.

X. NIOR B. MORIAN describit methodum confi- p. 75.
ciendi *chartam caeruleam*, qua coni sacchari circum-
ducuntur.

Trimestre secundum.

I. ERICVS P. MÖLLER edit analysin chemicam, p. 81.
*quisquiliarum quae secedunt dum pinguedo ex piscibus
et cetaceis aqua (Thran) coquitur.* Contenta ho-
rum reiectaneorum pro diuersa materiae huius con-
ditione, saltem non eandem proportionem seruare
possunt, comperit tamen noster, aqua infusa, de-
stillatione et aliis operationibus institutis erui alcali
volatile, oleum animale, caput mortuum consistere
carbonibus et terra calcarea. Vfus esse posset, tum
ad materiam igni nutriendo, tum ad sal ammoniacum
obtinendum.

II. PETR. ADR. GADD *quantum conferant Insecta, ver-* P. 87.
mes et Zoophyta ad lapides generandos, mucilagine sci-
licet, quo plura pollent, et phlogisto, quod putresactis
illorum cadaueribus terras conglutinat.

III. LANDERBECK *curuas* quasdam considerat, p. 107.
quarum vna ex altera tangentium ope deducitur.

IV. OLAVS SVARTZ M. D. describit et depin- p. 117.
git *Cinchonam angustifoliam* nouam speciem, quam
in America exeunte anno 1784 reperit, ad ripas
fluviorum insulae Domingensis. Essentialis chara-
cter generis Cinchonae ipsi est: *Capsula* (infera) bi-
locularis, bipartibilis, valuulis dissepimentis paralle-
lis, interne dehiscentibus. Huic speciei nomen dat:
C. (angustifolio) foliis lanceolatis pubescentibus,
floribus paniculatis. Ex chemicis tentaminibus col-
legit corticem eius facilius solubilem esse et separa-
bilem, illo *C. vulgaris*, nihil autem illi vi cedere,
inprimis recentem. Et pauca experimenta, quae in
N 3 morbis

morbis cum hoc cortice instituere datum erat, optimos effectus promittunt.

P. 123. V. CAR. PET. THVNERG descriptiones et icones exhibet *trium lacertarum* extremi orientis. Sunt illae L. *Iaponica, lateralis, abdominalis*.

P. 128. VI. PET. IAC. HJELM boracis loco ad experimenta docimastica cum galera instituenda, commendat quae minori precio comparari possit, et effectum breviori tempore praestet mixturam ex spato fluore et lapide calcareo, argilla temperandam tinatini perforantur.

P. 134. VII. AND. M. WÄHLIN; *Oesophagi conformationem morbosam* describit, qua deglutitio impediatur. Contigit illa militi, qui plures annos deglutitione difficili laboraret, nullius rei sibi conscius, quae causam malo dederit. Iam emaciatus nosocomio illatus est Ianuario 1787. cum nihil solidi deglutire posset, vix potus tenuioris pauxillum, quod ad obstaculum aliquod in pectore subsistebat, rediens cum mucositate eiecit. Die 11. Febr. adeo obstructus erat oesophagus, ut ne guttuli aquae quidem transmitteret. Sed quicquid ingereretur, cum magna mucositate reieceret. Huius miseriae finis aegroti 12 Martii contigit. In cadauere, exceptis quae a defectu nutrimenti in abdomine expectari poterant, nihil praeternaturalis, nisi quod oesophagus, ubi per diaphragma adscendit, sesquidigiti longitudine angustissimus esset, vix calami cygni crassitie, amplius versus fauces. Stilus immixtus obstaculum fortissimum offendeat. Itaque dissecta illa oesophagi pars transversalium fibrarum pallidarum polyporum contextu ita oclusa reperta est, ut nihil liquoris possit transire. Huius vitii culpa nulla tribui poterat partibus vicinis, quarum omnium constitutio erat non nisi solita. Itaque vix ratio reddi potest.

est, nisi ex conformatione originaria, forte spasmis
adhuc deteriore reddita.

VIII. 10. GE. COLLIANDER *puerum misellum* P. 141.
17. annor. describit et depinxit, qui ob partes geni-
tales maxime deformes pro hermaphrodito habitus
erat.

IX. SAMUEL FAHLBERG edit observationes me. P. 143.
teorologicas in *Insula St. Bartholomari* institutas.
Etiam qui morbi ibi sint frequentiores, et quibus
remediis vtantur, inprimis domesticis.

X. XIII. Observationes *eclipseos solaris* 15 Jun. p. 155.
1787. edunt NICANDER LINDQUIST, LIDTGREN, p. 159.
FALE.

Trimestre tertium.

I. ZACHARIAS NORDMARK experturus, num. P. 161.
calcfaciendi vis quae radiis solaribus inest, *insit etiam*
radiis coloratis, qui prismatici separati exhibentur, illis
singulas bullas thermometrorum inseruit, et aug-
menta caloris obseruauit, exigua illa, ad summum
dimidii gradus Sueoici, sed quae esse a radiis colora-
tis, vel eo confirmatur, quod exenta ex radiis ther-
mometra, minus caloris paulo post indicarunt.
Contemplatus etiam est flammam sulphuris per pris-
ma, et colores animaduertit. Ostendit quomodo
ex candelae accensae luce colores prismate separari
possint. (Quod apud nos ostendit, CHRISTIAN. FRID.
HAYPT olim Mathematicus scholae Prou. Grimensis,
in app. institutionum astronomiae quae Lemgoe viae
1743 prodierunt).

II. C. P. THUNBERG describit *tres testudines* non. p. 178.
dum descriptas. Sunt illae 1) *laponica* pedibus
pinniformibus, vni vnguiculatis testa carinata, cre-
nata, postice quadriloba. 2) *Rostrata* pedibus pal-
matis testa integra carinata, eleuato striata, scabra.

3) *Arcolata* pedibus digitatis testae gibbosae scutellae eleuatis subquadrangulis striatis, medio depressa, scabris.

p. 181. III. NICOL. S. SWEDERVS. *Nouum insecti genus* describit et quinquaginta insectorum species, et insectorum collectionibus, quas Londini vidit. Nouum genus, in vicina cimis Linnnaeani collocandum, *Macrocephalus* ipsi appellatur, cuius hunc exhibet characterem genericum: *Os* rostro absque maxillis palpisque. *Rostrum* elongatum, inflexum. *Vagina* vniualuis sub apice capitis inserta, recta, cornea acutiuscula, triarticulata. *Labium* nullum, *Antennae* capitis apici insertae, porrectae, breuissimae, quadriarticulae submoniliformes, clauatae, claua globoso ouata, solida indiuisa. *Caput* oblongum, supra cylindraceum. *Scutellum* longitudine abdominis, depressum, submembranaceum. *Metamorphosi* et *Vitus* latent. *Species* aliorum insectorum, hic adduntur, reliquis trimestri proximo seruatis. Habentur icones, macrocephali, et quarundam specierum; nec non testudinum, de quibus agit dist. praecedens.

p. 201. IV. ERIC. GVSTAV. ADLERBERG edit observationes de *Vrogallis* (Auerhahn). Iuuenem masculum nutriuit, qui sonum quem *pfalzen* vocant, omnibus anni temporibus edidit, cum, qui sylvas habitant, eum saltem ineunte vere propagationi intenti edant, aut interdum autumnis. Idem *Vrogallus*, illum sonitum edens, oculos sursum vertit, quae supra caput ipsi imminerebant, probe distinguebat. Iam si idem faciant aues arboribus insidentes, utique venatorem adpropinquantem non animaduertunt, itaque vulgo tunc nihil omnino percipere creduntur. Feminae etiam allatae sunt nostro, quae oua ediderunt, sed incubare illis noluerunt, quod syluestres aues captivae semper recusant. Sub-

est oua gallinae, sed cum nihil exiret tricesimo die aperuit et pullos mortuos inuenit, testas autem crassiores quam ut pullorum rostra illis aperiendis uideantur suffectura fuisse. Itaque suspicatur matrem testas aperire. Consilia etiam dat iis, qui de his auibus in domo educandis cogitent.

V. ARVID FAXE de aqua *Carlsronensi*. Vrbs, p. 209. scopulis et insulis maritimis inaedificata est. Fodienti, nisi petra obstat, ad aquam peruenitur plerumque intra horizontem maris, ex aqua marina, quae ex penetrauit, collectam, adeoque salam. Altiores putei reuera cisternae sunt, in quas, aqua ex locis adhuc altioribus defluens, parum pura colligitur, aliquibus in locis aestate foetens. Hac aqua utitur plebs, purior aduehitur, sed quae non nisi ditioribus sufficit. Huic aquae et dysenterias tribuit, et febres putridas, quae ibi pluribus annis grassatae sunt. Pluvia diurna et frequens cum meliorem reddidit aquam puteorum, cessarunt morbi. Confluit vero eam in urbem ineunte aestate multitudo hominum, quam naues classis Suecicae occupant. Hi dum sub initium hyemis domum redeunt, morbos, quibus inquinati sunt, per alias Sueciae regiones propagant. Itaque et urbis, et ipsius regni caussa purioris aquae copia Carlsronensibus optanda est.

VI. ARVID HENRIC. FLORMAN Prosector Ac. p. 219. Londin. Scan. describit *morbum* quo 1786. Iulio et Augusto laborarunt boues, equi et sues. Tumores ad collum, ventrem, femora nati, lympham flavescentem, viscidam continebant, post mortem fulvum, carne sphacelo corrupta. Adhibuit setaceum, et vnguentum, quod pulvis cantharidum ingrediebatur. Similem morbum, paucis exceptis pronunciat iis quos describunt: GLASER von der tödtlichen Knotenkrankheit unter dem Rindvieh, Lips. 1780, N 5 item

Item WAGNER *Fränkische Sammlungen* II. B. sub nomine: *Febris inflammatoria acutae*.

P. 226. VII. 10. TÖRNSTEN apicis Alpium Noruegarum, cui *Oreskut* nomen *altitudinem* supra lacum Iemtlandiae *Storfsjö* geometricis operationibus reperit 2040 vlnarum. Arbores non crescunt nisi circiter 1100 vlnis supra *Storfsjö*, aut lacus eius altitudinem supra mare computata, vegetationis terminus est circiter vlnarum 1714 supra mare; in latitudine 63-64 graduum.

P. 235. VIII. SAMUEL OEDMANN narrat historiam feminae a serpente ictae. Septimum mensem grauida, rustica, in horto procumbens plantas inutiles eunthia ad minores pedis digitos puncturam sensit, adeo leuem, ut urticam se tetigisse existimaret. Crescente vero dolore respiciens aufugere serpentem vidit. Cum sola esset in horto, domum properauit, venenum vero dum in via erat progredi in corpore sensit. Manifeste percepit embryonem primo inquietum reddi, deinde conuulsionibus vehementissimis agitari, nullis accedentibus doloribus, qui abortum indicarent. Elapsis tribus aut quatuor minutis subito mortuus embryo, vterum ut sarcina grauauit. Ipsa lacte dulci, quod aliud remedium non adesset, se ingurgitauit, toto corpore a veneno tumente et ingrescente, accedentibus vehementissimis doloribus. Vulneri applicatum est oleum tabaci, quod specificum habent rustici contra morsus serpentis, sed id parum valuit contra venenum, quod corpus omne peruaferat, neque scarificatio profuit. Impotens animi femina, delucidis interuallis venam secari desiderauit, quo bis facto, sedati sunt dolores, et enixa est infantem mortuum nigro aut plumbeo colore tinctum, facie tumente deformem. Cum lochiis praeter morem copiosis, nigrescentibus, veneni plurimum exiisse putandum est. Detumuit femina colore

rem naturalem recuperavit, et nulla crisi neque sudoris neque euacuationis alicuius accedente conuulsiuit.

IX. CLAUD. BJERKANDER narrat Augusto men- p. 237.
te, Solidagini Virg. aur. adfidere aphides fusci coloris,
pedibus et antennis griseis, antennis longitudinem
corporis aequantibus. Illas compressas fuscum colo-
rem praebere, cuius examen naturae scrutatoribus
relinquit.

X. ERIC. SEFSTRÖM *culicibus* qui dormitoria p. 238.
infestant *occidendis camphorae fumum* commendat.

Trimestre quartum.

L ADAM AFZELIUS Bot. demonſtr. Vpſal. obſer. p. 241.
nationes edit ad plantarum Suecicarum cognitionem per-
tinentes. Plantas recenset, indigenas, ſed nondum
Floris Suecicis inſertas, characteres ſubtilius definit,
et errores emendat, ambiguitates notat, magno eru-
ditionis botanicae apparatu. *Polypodium criſta-*
tum curatius deſcribit et depictum ſiſtit.

II. SVEDERVS absolvit enumerationem et descri- p. 276.
ptionem insectorum quam diff. 3. trim 3. inchoarat.

III. THOM. BUGGE exhibet computum trochleae p. 291.
mobilis et polyspasti confiderato pondere trochlearum
et funium.

IV. OLAVS SWARZ describit nouum plantae ge- p. 300.
nus *Solandra* vocatum. Id nomen in vltima editio-
ne systematis Veg. plantae cuidam datum est, quae
ante, alio nomine diu in Gallia appellabatur; illam
de qua iam sermo est, *Solandro* dicarunt CAR. A
LINNÉ et ALSTRÖMER. Exhibetur in numo in *Solan-
dri* memoriam cuso. SWARTZIVS describit plantam,
qualem in loco natali Iamaica, vidit. Locus eius
est in Pentandria monogynia, inter flores monope-
tales inferos angiospermos. Ramus naturali magni-
tudine depictus sistitur. Vnicus PLVMIERIVS olim
illam

illam nouit et nomine Stramonii scandentis flore luteo depinxit, sed pictura non edita est.

P. 306. V. CLAUD. FRID. HORNSTÉDT Nouum *serpentis* genus detexit in insula Iaua. Caret scutis et squamis sub abdomine et cauda, item annulis et rugis, quibus vltima duo Linnaei genera agnoscuntur. Cutis vero, non laeuis est, vt aliarum serpentum, sed verrucis vndique aspera. Vnde nomen generi datur *Acrochordus*. Verrucae trunci caudaeque. Locus in syst. Linn. ante *Amphisbaenae* genus. Imago serpentis exhibetur.

P. 308. VI. CAR. N. HELLENIVS describit *Coraciae* Graculae LINN. *Mores et Oeconomiam*. Mas agnoscitur caudae pennis extremis cuiusuis lateris, dimidio digiti longioribus quam sunt reliquae, item apicibus nigris, circulo circa oculos ampliore, verrucis duabus aut tribus, quae dum propagationi student, aues tumescunt, vt radix rostri fere tegatur a plumis frontis, quas versus anteriora vrgent. De eadem semina dimicant duo vel tres mares, sed cum fortior vicit in monogamia viuunt. WILLUGHBY Ornithol. p. 89 et EDWARD Nat. Hist. of Birds. p. 109. marem descripserunt, LINNAEVS Fau. Suec. ed. 2. p. 32. et BRISSON Ornith. T. I. p. 177. feminam. Ad locum, vbi habitat HELLENIVS, accedunt inter 10-20; Maii fere cum hirundinibus, medio Augusti vix amplius reperiuntur. Igitur, ibi saltem non vescuntur granis seminatis, quae culpa forte innocentibus obiicitur, aequae ac in America Boreali *Graculae Quiscalae* quam creditum est pisa seminata auferre, cum Bruchi Pisorum laruas quaerendo hostem pisorum destrueret.

Méthode pour traiter toutes les maladies ; très-utile aux jeunes Médecins, aux Chirurgiens et aux Gens charitables, qui exercent la médecine dans les campagnes. Dédiée au Roi. Par M. Vachier, Docteur-Régent de la Faculté de Médecine, ancien Professeur des écoles de Médecine de Paris, Docteur en Médecine de l'université de Montpellier. T.I.pl. 1 3. II.pl. 15. et III. pl. 15. à Paris, chez Méquignon l'ainé, MDCCCLXXXV. 8.

i. e.

*Methodus medendi omnibus morbis ; vtilissima tiro-nibus medicis, chirurgis et omnibus omni-no hominibus beneficis, qui ruri degunt ibi-demque medicinam faciunt. Auctore Va-chier, M. D. in vniuersit. Monspel. Affect. et Prof. Facult. medic. *).*

Totum volumen I. vtilissimae huius methodi me-dendi occupat *introductio*, cui praemittitur *epi-p. I. sola ad tiro-nes medicos*, de consilio, fine atque vtili-tate totius operis, et *instructio hominum beneficorum*, p. XI. *rusticantium atque medicinam facientium* ; in qua mo-dus atque ratio cum fructu vtilitateque perlegendi to-tius operis praescribitur diligenterque commendatur.

Ipsa *introductio*, quae per paragraphos per to-Tom.I. tum opus continuo numeratas diuiditur, versatur p. 1. in explicandis omnis omnino medicinae, tum theo-reticae tum practicae, terminis technicis, in defi-niendis functionibus integris atque laesis, et in lac-sarum

*) Germanice versa sub titulo: VACHIER'S *Behandlungs-art aller Krankh. a. d. Fr. übersf. v. D. A. M. BIRKHOLZ* Lips. 1787. 8. proba et fida versio est.

farum denique functionum describendis classibus viginti tribus.

§. 1 — 7. Describuntur hominis sani functiones, earundemque liberum exercitium ratione sex rerum non naturalium conseruandum.

p. 2. §. 8. Ars conseruandae sanitatis est prima pars medicinae practicae, in qua versari debet tiro medicus, principiis theoriae medicae instructus.

p. 3. §. 9. Functionum quouis tandem modo laesurum restitutio in statum naturalem, obiectum est secundae partis medicinae practicae, quae cernitur in sanandis morbis.

§. 11. Plurimi dantur morbi, qui, quamuis sibi similes videantur, ex diuersis tamen causis orti, diuersam quoque exigunt medendi rationem. Id quod exemplis practicis illustratur.

p. 4. §. 12. Multi quoque morbi, qui a se inuicem differre videntur, ex eiusdem vero generis causis nati sunt, similem medendi methodum exigunt. Quod etidem exemplis ex praxi medica desumptis demonstratur.

p. 6. §. 13. Ingens morborum numerus in medium proferri posset, quorum quidem symptomata sibi similia sunt, qui vero ex diuersis causis orti diuersa quoque remedia postulant. Contra ea perquam multa exempla morborum afferri possent, qui, diuersis plane sibi quoque adeo oppositis stipati symptomatibus ex eodem vero causarum genere orti, non alia, nisi eiusdem generis, remedia postulare videntur.

p. 7. §. 14. Causae difficultatis artis medicae oriuntur
1) ex ista morborum similitudine, qui, quum diuersas originis suae causas habeant, diuersa quoque exigunt remedia; 2) ex ista morborum differentia, qui, quum ex eiusdem generis causis orti fuerint, eandem fere medendi rationem postulant; 3) ex in-

signi

signi isto morborum numero ita vt, omnes eorundem species ne hodie quidem adhuc a medicis describi potuerint; 4) ex diuersa ista morborum complicatione, ex qua morbi anonymi et nunquam antea obseruati oriuntur; 5) ex tanto causarum morborum numero, quae diuersa indiuidua diuersimode afficiunt, et ita quidem variant, vt quotidie fere novos producant effectus; 6) denique ex multiplici ista remediorum varietate, quae a Botanicis, Physicis, Chemicis atque Medicis, ex entusiasmo magis quam ex experientia praedicari solent.

§. 15. Ad diminuendas has artis medicae difficultates facere poterat methodus, quae 1) diuersas morborum species ex signis maxime apertis, propriis, constantibus atque certis distingueret; 2) quae omnes morborum species, quarum quidem eadem fere sunt causae, eademque signa, sub paruo quodam minusque difficili classium numero comprehenderet; 3) quae certas quasdam regulas praescriberet, vt quilibet morbus ad suam classem referri posset. 4) quae differentias inter diuersos morbos reperiundas indicaret atque explicaret; 5) quae doceret ex experientia, quanam causae remouendae sint, si morbum vel prorsus tollere vel saltem subleuare velis; 6) denique, quae aduersus quamlibet morbi speciem efficacissima praescriberet et ab experientia cognita remedia.

§. 16 - 18. Morbus, morborumque causae definiuntur.

§. 19. Causae morborum proximae vel in humorum, vel in organorum, vel in vtriusque vitiis simul cernuntur, et organorum affectorum functiones laesas simul secum afferunt.

§. 21. Causae morborum remotae ad tria genera referri possunt: 1) abusus sex rerum non naturalium, vel earundem peruersae qualitates; 2) morborum

borum contagia; 3) causae externae. Horum trium generum quodlibet perquam multas comprehendit species.

p. 11. §. 25. Diuersae causarum externarum species sunt: 1) omnia corpora et instrumenta quae laesiones vel simplices vel venenatas, fracturas, vulnera, luxationes, efficiunt; 2) venena; 3) Mala, mephiticae et pestiferae exhalationes.

p. 14. §. 29. Omnes morborum species, ex tribus causarum remotarum generibus ortae, ad tria genera praecipua reduci possunt: 1) morbi vel ex abusu et ex peruersis qualitatibus sex rerum non naturalium oriuntur; 2) vel ex contagiis; 3) vel denique a causis externis.

p. 15. §. 30. Praecipuorum generum morborum quodlibet subdividitur in morbos acutos, in morbos chronicos, in morbos periodicos et in morbos erraticos.

p. 17. §. 36. Eadem ratione functionum laesiones, quoad durationem et intervalla, diuiduntur in laesiones chronicas, acutas, periodicas, et in laesiones erraticas.

p. 18. §. 37. Tria morborum genera praecipua comprehendunt sub se alia adhuc genera, quae sunt v. c. febris, inflammatio, obstructions, apoplexia, paralysis, mania, phthisis, pleuritis, peripneumonia, colica, diarrhoea, haemorrhagia, asthma, hydrops, e. s. p. Horum generum quodlibet totidem continet species, quot causae diuersae existunt, et quot diuersarum harum causarum plus minusue violenti sunt effectus.

p. 24. §. 41. Vt tironibus medicis rem faciliorem reddamus, genus illud morborum, ex abusu et peruersa qualitate sex rerum non naturalium oriundorum, ita diuidimus, vt sint: 1) morbi simplices; 2) morbi compositi et acuti; 3) morbi compositi iidemque chronici; 4) morbi compositi laesionum chronicorum.

um et laesionum acutarum; 5) morbi complicati.
Quo facto huius generis morborum plures classes
faciemus.

Prima diuifio est morborum simplicium, § 43. p. 29.

Secunda diuifio est morborum compositorum p. 33.
acutorum, §. 44.

Tertia diuifio de morbis compositis chronicis p. 37.

45. *Quarta diuifio* de morbis compositis laesionum p. 41.
chronicarum et laesionum acutarum §. 46.

Quinta diuifio est morborum complicatorum, p. 44.

49. *Signa laesionum functionum, et laesionum habitus* p. 54.
corporis.

§ 52. 1) laesionis gustus; 2) odoratus; 3) vi p. 55.

us; 4) auditus; 5) tactus; 6) sensus vniuersalis p. 56.

omnium organorum tum externorum, tum interno-

rum; 7) sensus interni; 8) loquelae; 9) actionis p. 57.

muscularis; 10) masticationis et deglutitionis; 11) fa- p. 58.

nis vel appetitus ciborum; 12) sitis; 13) digestio-

nis; 14) circuitus sanguinis; 15) respirationis; p. 61.

16) somni; 17) nutritionis; 18) secretionum; 19) ex p. 64.

cretionum vel euacuationum; 20) functionum ge p. 66.

nerationis; 21) habitus corporis.

Classes laesionum functionum: p. 69.

Prima classis: de laesionibus gustus. 2. de laesionibus

appetitus vel famis. 3. de laesionibus sitis. 4. de

laesionibus masticationis et deglutitionis. 5. de lae-

lionibus digestionis. 6. de laesionibus secretionum. p. 70.

7. de laesionibus excretionum. 8. de laesionibus

circuitus sanguinis. 9. de laesionibus nutritionis.

10. de laesionibus respirationis. 11. de laesionibus

somni. 12. de laesionibus actionis muscularis. 13. de

laesionibus sensus vniuersalis. 14. de laesionibus vi-

us. 15. de laesionibus auditus. 16. de laesionibus

odoratus. 17. de laesionibus tactus. 18. de laesionibus

Tom. XXX. Pars II. O bus

bus loquelaē. 19. de laesionibus sensus interni. 20. de laesionibus functionum propagationis. 21. de laesionibus habitus corporis, ortis ex laesionibus functionum propter peruersas qualitates et abusum rerum non naturalium. 22. de laesionibus habitus corporis, quas effecerunt causae externae. 23. de laesionibus habitus corporis, tanquam effectibus contagii alicuius vel miasmatis.

p. 77. *Modus atque ratio, causarum morborum cognoscendarum, et cuiuslibet morbi ad classē suam referendae.*

Quae quidem via atque ratio multis iisque luculentis exemplis cuiuslibet classis §. 58-70. copiosius demonstratur.

p. 108. *Conspectus generalis methodi medendi omnibus morborum speciebus.*

p. 111. *Sectio prima: de qualibet morborum simplicium specie §. 73.*

p. 112. *Sectio secunda: de morborum compositorum acutorum tum chronicorum speciebus §. 74-77.*

p. 133. *Sectio tertia: de morborum compositorum et complicatorum mutationibus et laesionibus accessoriis tum symptomaticis, tum criticis. §. 78-82.*

p. 141. *Sectio quarta: de morborum periodis vel temporibus diuersis. §. 83-86.*

p. 148. *Succincta analysi quinque partium Medicinae.*

p. 151. *Anatome demonstrat praecipua corporis humani organa, eorundem circumeuntes liquores, iidemque generatos, secretos atque excretos. Sed quantumvis sua habeat adminicula Anatomicus, iniectiones scilicet, microscopia, e. f. p. non potuit tamen demonstrare primas fibrillas, primaque vasa, ex quibus omnia organa composita sunt; non potuit demonstrare particulas elementares solidorum atque fluidorum; nondum eo peruenire potuit, ut cognoscat organismum cerebri, nervorum vasorumque excretoriorum, plurimarum glandularum*

Physiologia docet vsum functionum et partium
et Anatomien demonstratarum. Sed multa adhuc
operantur, quae Physiologi ignorant.

Pathologia considerat morbum, eius causas at-
que effectus. Quorum quidem summa ad septem
re capita reduci potest.

Semiotica examinat signa sanitatis atque morbi. p. 157.
in disquisitionibus suis eo usque progreditur, ut,
modum quidem utrumque hunc statum attinet, vel su-
perius penetrare velit. Diuiditur in semioticam phy-
siologicam, et in semioticam pathologicam.

§. 93. *Semiotica physiologica* versatur in cog-
noscenda et obseruanda cuiuslibet indiuidui sanitate
propria, ratione sexus atque aetatis.

§. 94. *Semiotica pathologica*, siue morbi, ope p. 166.
pathologiae, altius penetrat in morborum signa, ita
et cuiuslibet morbi durationem, mutationes atque
exitum, praeuidere valeat atque praedicere. Id
modum exemplis illustratur ratione februm, inflam-
mationum, §. 95. ratione excretionum §. 96. ratio- p. 175.
ne laesionum functionum essentialium, circulatio-
nis atque respirationis §. 100. ratione miasmatis mor-
borum §. 101 - 109. p. 180.

§. 111. Prognoseos recte faciendae requisita re- p. 188.
feruntur, et conditiones necessariae §. 112. Regu- p. 192.
lae hac in re a tironibus medicis obseruandae, §. 113
- 116.

Hygiene est pars Medicinae ea, quae remedia p. 196.
ad modum sanitatis conseruandae, a morbo prae-
seruandae, et vitae prolongandae docet. Ad finem
hunc consequendum Hygiene ope Physiologiae,
semioticae atque *Pathologiae* rectum sex rerum non
naturalium vsum ratione diuersae sanitatis, diuersi
sexus atque diuersae aetatis demonstrat: et infanti-
um quidem aetatis §. 120 - 122. pubertatis §. 123. p. 198.
iuniorum aetatis §. 126. ratione sexus sequioris p. 227.

p. 229. in statu virginitatis atque matrimonii, §. 127--130.

p. 238. ratione denique sanitatis singulorum hominum §. 131 et 132.

p. 243. *Therapeutica* in tractandis sanandisque morbis circa quatuor versatur obiecta: 1) vt vitam aegram conseruet; 2) vt remoueat causas accessorias et corrigat vim earum, quae quidem euitari nequeunt; 3) vt destruat effectus causarum morbosicarum et sanitatem ordinariam restituat; 4) vt mala, quae medelam non admittunt, mitiget et vltiores eorundem progressus impediat. His satisfaciunt Diætica, Pharmacia et Chirurgia §. 134--137. et quidem secundum 1) indicationem vitalem, seu conseruatoriam vitae; 2) praeseruatoriam, seu prophylacticam 3) curatoriam, seu therapeuticam; 4) mitigatoriam seu palliatiuam; 5) contra indicationem.

p. 249. §. 139--149. vbi haec omnia exemplis vberius illustrantur.

p. 294. *Conclusio*: Ex succincta hac analysi quinque partium Medicinae sequitur, 1) Medicam artem multas ignorare res, quae ad sanitatem morbumque pertineant; 2) eius cognitionem circa multas alias eiusdem generis res non esse nisi coniecturalem; 3) Niti eam quoque cognitione certa, principiis, factis, obseruationibusque fundata; 4) methodum medendi contineri certis quibusdam regulis et ipsa rerum cognitione atque obseruatione desumptis §. 150.

§. 151. Quaenam in singulis medicinae partibus ignorentur. §. 152. Quaenam sit singularum partium artis medicae cognitio coniecturalis.

§. 153--156. Quaenam sit earundem cognitio certa, factis atque experientia fundata. Ex quibus omnibus recte concluditur: *Artem hanc omnino esse certam.*

Vol. II. huius methodi medendi continet Vol. II.
 quatuor priores morborum classes et quinque prio-
 res sectiones quintae classis; quarum classium tabu-
 lynae synoptica finem huius voluminis facit.

Prima classis: *de laesionibus gustus* 1) ex nimia p. 1.
 salivae inopia §. 158. 2) ex nimia salivae copia §. 165. p. 4.
 3) ex nimia salivae visciditate §. 168. 4) ex imminu- p. 8.
 tione papillarum nervearum linguae et palati sensibili-
 tate §. 169. Gustus depravatio oritur quoque ex ma- p. 12.
 digestionem, §. 170. Primam hanc classem finiunt
 tria corollaria et theorema ex Hygiene, quod regulas
 pro conservanda gustus integritate continet, §. 175.

Classis secunda: *de laesionibus famis vel appe-* p. 15.
tus alimentorum. Fames imminuta est 1) quan-
 to succorum stomachi non sufficiens adest quanti-
 tas ad producendam in fibris et nervis eam sensatio-
 nem, quae desiderium alimentorum excitet, Cuius
 signa et causae asseruntur §. 173 -- 180. 2) quan-
 to succi stomachi sunt nimis viscosi, §. 181. 3) quan- p. 18.
 to succi stomachici nimis sunt aquosi, insipidi, et
 particulis salinis nimium destituti §. 184. 4) quan-
 to succi stomachici sunt nimis acres. §. 187. 5) quan- p. 22.
 to fibrae stomachi quodammodo paralyti sunt affe-
 ctae §. 190. Appetitus depravati causae in variis
 subiectis recensentur §. 191. Ratio medendi appe-
 titus laesionibus 1) in morbis compositis acutis p. 26.
 §. 194. 2) in morbis compositis chronicis una cum
 aëlis functionibus praecipuis 3) ex solo abusu sex
 rerum non naturalium; 4) in morbis ex miasmate
 quodam. Commendatio tenuioris dietae §. 195. p. 29.
 Quodsi haec non sufficiat, verae causae imminuti p. 35.
 vel deperditi appetitus certis quibusdam signis sunt
 assequendae, aliaque remedia adhibenda §. 198. p. 51.
 Causae imminuti appetitus eiusque medela in sene-
 cute §. 199. in feminis gravidis §. 200. Excedentis p. 53.
 famis atque appetitus causae et medendi ratio §. 201.

- p. 62. Secundam hanc classem finiunt quatuor corollaria
practica et theorema ex Hygiene de non augendo
appetitu ordinario.
- p. 65. Classis tertia: *de laesionibus sitis*. Sitis causa
quaedam semper sunt inopia salivae eiusque praesentis
mixtio §. 203. et 205. sitis, ut fames, potest augeri,
imminui, destrui atque depravari; atque simul
esse cum aliis laesionibus. Theorema ex Hygiene
de non exspuenda saliva bona et de evitandis causis
quae sitim habitualement et perpetuam producere
possint.
- p. 70. Classis quarta: *de laesionibus masticationis et deglutitionis*. Masticatio potest esse laesa: 1) ex vitiis
dentium, 2) musculorum, 3) linguae, 4) gingivarum,
5) maxillae inferioris. §. 212. signa huius laesionis
recensentur §. 214. methodus medendi §. 215.
- p. 78. Deglutitio laedi potest: 1) ex inflammatione alia
que vitiis linguae, 2) ex iisdem vitiis veli palatini
et glandularum; 3) ex laesa actione musculorum
glottidis, 4) ex laesa actione musculorum pharyngis,
5) ex laesa actione musculorum maxillae inferioris,
6) ex defectu salivae, 7) ex doloribus oesophagi,
8) ex paralyti, vel convulsionibus, vel spasmis. Methodus
medendi §. 217.
- p. 86. Classis quinta: *de laesionibus digestionis*. Describitur
haec functio et quae ex Anatome, Physiologia et Hygiene
huc pertinent, §. 218-222. Laesi est haec functio: 1) quando
variae species immittuntur appetitus et famis §. 178, 181,
184, 187, 190, 191, 199, 200, 201, locum habent. 2) si nausea,
ructus, singultus, oscitationes et vomitus varii ad
sunt. §. 224. 3) 4) et 5) si succi stomachi vario modo
sunt depravati, 6) ex prava alimentorum indole,
7) ex nimia alimentorum ingestorum copia.
- p. 105. §. 225. si dolor grauatiore et inflatio stomachi ab
que calore et dolore acuto sentitur, et quidem locum

go post pastum tempore; si dolor quodammodo
vrens percipitur, §. 226. si alimenta iterum per os
facile redduntur et fere non mutata; si malus sapor
et odor in ore percipitur, et lingua valde impura
apparet. Signa et effectus digestionis laesae in inte-
stinis recensentur §. 230 - 233. in stomacho et inte- p. 109.
stinis simul §. 234. Omnes hae innumerae fere lae p. 125.
siones reduci possunt, ratione causarum et effectuum,
ad quinque fere species praecipuas, §. 239.

Sectio 1. *Methodus medendi laesionibus digestionis*, p. 143.
quae tanquam morbi simplices considerandae sunt. Se-

ctio 2. *Morbi compositi, orti ex laesionibus digestionis*, p. 165.
tanquam causis chyli crassi atque visceri; in viginti subie-
ctorum singulorum exemplis. Sectio 3. *Morbi compositi*, p. 238.

ti, orti ex laesionibus digestionis, tanquam causis chyli acris
in tredecim subiectorum morborumque exemplis. Se-
ctio 4. *Morbi ex digestionis laesionibus orti, tanquam* p. 296.
causis chyli male elaborati, ex defectu vel inopia succo-
rum digerentium; Sectio 5. *De morbis, ortis ex di-* p. 304.
gestionis laesionibus, tanquam causis chyli nimis aquosi et
insipidi; §. 308-316.

Finem huius voluminis secundi facit *Tabula* p. 313.
synoptica, quae indicat signa, causas, methodum meden-
di, et classes, ad quas singuli iique diuersi morbi perti-
neant, ita, vt vno quasi intuitu haec omnia compre-
hendere, et in rem vtilitatemque tuam adhibere
egregie possis. Quibus denique adnexa est *Tabula* p. 354.
alphabetica morborum in volumine hoc descriptorum.

Volumen III. huius methodi medendi incipit Vol. III.
cum quintae classis

Sectione 6. *de morbis compositis, ortis ex laesio-*
nibus digestionis, tanquam causis succorum spissorum et
viscidorum. Hi morbi describuntur in viginti subiectis: p. 1.
in febre putrida §. 318. in tussi et asthma §. 320.
in febre intermittente quacunque §. 321. in febre p. 9.
putrida maligna §. 322. in pleuritide et peripneu-
monia

- p. 18. monia §. 326. in inflammationibus ventriculi et in
 p. 45. mi ventris §. 328. in morbis exanthematicis §. 330.
 p. 69. in febribus malignis §. 333. in febribus lentis et he-
 p. 83. cticis §. 334. in ictero §. 335. in obstructionibus
 p. 102. §. 339. in morbis hydropicis §. 341. paralyticis
 p. 128. §. 342. apoplecticis §. 343. in plethora vera et falsa
 p. 158. §. 346. in menstruorum suppressione. Sect. 7. *Me-
 p. 161. dus medendi morbis compositis, ortis ex laesionibus di-
 gestionis tanquam causis chyli acris.* Huc pertinent
 praecipuae morborum compositorum species, de-
 scriptae in Sect. 3 in sedecim vel septendecim sub-
 iectis. Character communis omnium horum mor-
 borum specierum, et qui easdem ab aliis speciebus
 morborum ex abusu sex rerum non naturalium or-
 torum distinguit, est: 1) Matutino tempore a som-
 no sentitur in ore et faucibus siccitas, calor et acri-
 monia; lingua pura et ruffa est. Eiusmodi calor at-
 que acrimonia saepius per omne ieiunii tempus in
 aegroto perdurat. 2) Multo post prandium tempo-
 re calores et malae atque dolorificae sensationes in
 stomacho atque imo ventre percipiuntur; quae cun-
 cta vero durante prandio et primis post pastum ho-
 ris iterum remittunt. 3) Flatus per superiora et in-
 feriora; nausea cum sensatione acrimoniae in fauci-
 bus; vomitus materiae acris. 4) Euacuationes alui-
 nae dolorificae, et saepius cum alimentis male dige-
 stis et parum mutatis, cum sanguine et pituita com-
 mixtae. 5) Somnus agitated, interruptus et brevis.
 6) Sitis atque sensationes caloris praeternaturalis
 et internae exagitationes. Hae sex signorum species,
 quae characterem distinctivum omnium specierum
 morborum sectionis 3. constituunt, interdum una
 et simul in aegroto aliquo reperiuntur; saepius ve-
 ro non nisi plures, et in primis signa oris, faucium
 p. 173. atque linguae adsunt. Methodus medendi morbis
 inflammatoriis variis §. 354--357. variis haemorrhoi-
 diis §. 358.

giis §. 358.
 Aibus §.
 Aionibus
 rae §. 36
 lienteriae
 denti §. 3
 symptom
 §. 372. pa
 morbis c
 bis ex eu
 Anne
 camentor
 addita vi
 cae, diu
 tes, edu
 cae, em
 No. 1--
 adstring
 a No: 2
 stomach
 tica; a
 dentia,
 tia, rel
 ner: pu
 les, an
 phoret
 nagoga
 Linfus
 Pulver
 purgan
 stringe
 -142.
 machi
 a No:
 adstrin
 reae;
 giis

giiis §. 358. variis extrauafationibus earumque effe. p. 214.
 Etibus §. 360. variis euacuationibus §. 362. obstru. p. 240.
 Etionibus ferofo-lymphaticis §. 363. morbo chole-
 rae §. 365. dysenteriae §. 366. passioni coeliacae et
 lienteriae §. 367. fluxui hepatico §. 368. febrī ar- p. 261.
 denti §. 369. variis febribus malignis §. 370. lentis
 symptomaticis §. 371. melancholiae et maniae. p. 269.
 §. 372. passioni hypochondriacae et hyftericae §. 373. p. 281.
 morbis contagiosis et ex causis externis §. 375. mor-
 bis ex euacuationibus suppressis §. 376.

Annexae sunt huic volumini III. *Formulae medi-* p. 292.
camentorum magistrales, cum sua cuilibet formulae
 addita virtute. *Ptisanae* varii generis: diaphoreti. p. 295.
 cae, diureticae, attenuantes, refrigerantes, lenien-
 tes, edulcorantes, tonicae, adstringentes, stomachi-
 cae, emmenagogae, anthelminticae, aperitiuae, a
 No. 1--46. *Clysmata* varia: lenientia, carminatiua, p. 306.
 adstringentia, refrigerantia, purgantia, detergentia;
 a No: 47--59. *Apozemata*: purgantia, diuretica, p. 309.
 stomachica, emmenagoga, adstringentia, diaphore-
 tica; a No: 60--72. *Iuscula medicamentosa*: inci p. 313.
 dentia, stomachica, diaphoretica, diuretica, lenien-
 tia, refrigerantia, bechica; a No: 73--84. *Potio* p. 319.
nes: purgantes, emeticae, anthelminticae, cordia-
 les, antispasmodicae, antisepticae, diureticae, dia-
 phoreticae, adstringentes, antiscorbuticae, emme-
 nagogae, narcoticae, refrigerantes; a No: 85--125.
Linctus: lenientes, bechici: a No: 126--129. p. 329.
Pulueres: absorbentes, diaphoretici, stomachici, p. 330.
 purgantes; a No: 130--137. *Boli*: purgantes, ad- p. 331.
 stringentes, anthelmintici, sudoriferi; a No: 138
 --142. *Opiata s. Eleſtuaria*: aperitiua, febrifuga, sto- p. 332.
 machica, adstringentia, cephalica, emmenagoga;
 a No: 143--149. *Pilulae*: stomachicae, purgantes,
 adstringentes, emmenagogae, aperientes, antiuene-
 reae; a No: 150--158. *Gargarismata*: a No: 159-- p. 337.

166. *Collyria*: a No: 167—173. *Iniectiones*: a No: 174—183. *Fomentationes* a No: 184—190. *Linimenta*: a No: 191—197. *Unguenta*: a No: 198—207. *Cataplasmata*: a No: 208—214.

p- 351. Finem facit *Tabula alphabetica* morborum in tertio hoc volumine descriptorum. Huius libri finem vsumque latius patentem omnino fecit versio Germanica.

III.

Physicalisches Wörterbuch, oder Versuch einer Erklärung der vornehmsten Begriffe und Kunstwörter der Naturlehre, mit kurzen Nachrichten von der Geschichte der Erfindungen und Beschreibungen der Werkzeuge begleitet, in alphabetischer Ordnung, von D. IOHANN SAMVEL TRAVGOTT GEHLER, Oberhofgerichtsassessor und Senator zu Leipzig, auch der Oekonomischen Societät daselbst Ehrenmitgliede. Erster Theil von A bis Epo. mit sieben Kupfertafeln. Leipzig im Schwickertschen Verlage 1787. gr. 8. X. 858. S.

hoc est:

Thesaurus Physices alphabeticus, digestus et locupletatus a D. IO. SAM. TRAVGOTT GEHLER, supremæ Curiae Prouincial. Assessore et Senatore Lips. etc. P. I. a littera A—Epo. cum septem tab. aen. Lipsiae apud Schwickertum 1788. 8 mai. alphabet. 2. et pl. 8 $\frac{1}{2}$.

Vere thesauri nomine insignimus hunc omnis doctrinae atque eruditionis physicae quendam quasi promum condum. Qualis enim GESNERVS in linguae et eruditionis Romanae thesauro suo, et

MACQVE

MACQUERIVS in Chemiae dictionario, talis quoque GEHLERVS noster existimandus est in hoc suo Physices dictionario, in quo huius generis scriptores ante se omnes longo post se relinquit interuallo. Occasionem conficiendi edendique huius libri, inter physicos vere classici, ipse Cl. Auctor in *praefatione* sua, postquam de ordine alphabetico in disciplinis tradendis in vtramque partem disputavit, indicat fuisse demandatam ipsi traductionem huius alterutrius operis physici: Dictionnaire de Physique par Mr. SIGAUD DE LA FOND et Dictionnaire raisonne de Physique par Mr. BRISSON. Neutrum vero Auctori nostro semper et vbique satisfecit. In priori enim omnes vel longinquius ad disciplinam aliquam mathematicam spectantes loci desiderabantur. Et in posteriori recentiorum scriptorum inuenta in disciplinis physicis frustra quaerebantur. Mutato itaque consilio ipse consultius animum ad scribendum hoc opus appulit; cuius praecipua prae ceteris huius generis scriptis omnibus dos haec fere est, quod, praeter recentissima nostrae aetatis inuenta chemica atque physica, id quod inprimis loci de electricitate amplissimi testantur, mathematicas quoque disciplinas, in quibus vnus fere dominatur Cl. Auctor noster, cum Physices doctrina recte diligenterque coniunxerit, et praeter BRISSONVM et LA FOND, cuius vtriusque opem vsumque in difficili hoc atque laborioso opere gratus commemorat, ceteros quoque recentiorum fontes purissimos atque optimos vbique aperuerit. Eandem vero vbiuis diligentiam, idem in omnibus locis studium nemo facile in tanta quidem rerum copia atque varietate, et in tanto inprimis doctissimorum virorum in rebus physico-chemicis dissensu vnquam desiderabit, nedum vt vnus vel doctissimi atque laboriosissimi hominis opera atque industria, quantumvis licet Auctor

Autor noster in his excellat, hoc vnquam praestare possit. Ipsa nos edocebunt exempla:

- P. 54. *Locus de Machinis aërostaticis* (Aerostat, Luftball) omnium est vberimus, tum ratione descriptionis historicae, physicae atque mathematicae, tum quoque ratione vsus inde in posterum forte, quod
- P. 69. ad Meteorologiam, sperandi. Inprimis tabula illa arithmetica, ad construendam eiusmodi machinam necessaria, lectoribus curiosis perquam grata esse
- P. 91. debet atque accepta. In loco de *Alchemia* perpetuae istae in antiquissimam nobilissimamque hancartem declamationes atque insectationes, vt fieri solet, repetuntur. Et quamuis pretium auri mere putatitium, vt Auctor quidem putat, ex rationibus physicis esse non possit, Chrysopoeia tamen et Transmutatio, siue rectius, Exaltatio, metallorum non sunt nisi infimi Alchemiae fines. Chrysomania vero ista non est verorum Alchemistarum atque Adeptorum, sed Sophistarum atque Carbonariorum. Vera Alchemia etiam antiquitate sua quam longissime antecedit Chemiam vulgarem, id quod ipse Auctor vel inuitus affirmare debet. Vel solius vulgaris Chemiae cultores et professores quamplurimi de possibilitate artis transmutatoriae hodie vix dubitant, quod ipsorum compendiorum *caput de Alchemia* docet; imo vero diligentes naturae scrutatores ex ipsis naturae operationibus eandem probare student, v. c. HENKELIVS in *Flora saturnizante* et nuper GERHARDVS: *Abhandlung über die Umwandlung und über den Uebergang einer Erd- und Steinart in die andere. Berlin 1788. 8.* Medicina quoque vniuersalis, tanquam verus Alchemiae fructus, neque absurda neque impossibilis, imo vere necessaria est, et ex ipsa rei natura atque analogia sequi videtur. Cuius rei veritatem vtilitatemque ipsa vel vulgaris Chemiae medicamenta studiosius paul.

paullo elaborata comprobant, quae ingrata haec
saepius filia matri suae debet beneficae, quod itidem
Auctor noster fateri cogitur. Et omnes omnino p. 29.

qui in vulgari Chemia proficere aliquid atque prae-
stare, et vltra vulgus chemicum vltraque vulgaria
compendia sapere volunt, eandem vt cum Chemia
sublimiori, siue Alchemia, coniungant necesse est.
Cuius rei exempla laudatu imitatuque dignissima
vel ex recentioribus habuimus viros immortales:
RECCHERVUM, BOERHAAVIVM, STAHLIVM, CREI-
LINGIVM, HIERNIVM, WALLERIVM, SCHROEDE-
RVM, RIDIGERVUM τὸν πᾶνυ, aliosque quampluri-
mos. Neque vero hac in re CONRINGII, quippe
polypragmatici, et vel ex hac parte suspecti, neque
etiam WIEGLEBII, quippe qui solus totus in sola p. 93.

Chemia vulgari atque pharmaceutica versatur, au-
thoritas quicquam valet. In eo quidem lubenter
cum Auctore consentimus, esse, vti in multis aliis,
ita quoque in hac arte, deceptorum atque decipien-
tium quamplurimos. Sed et hic Vir alias aequi iu-
stique studiosissimus dictum sibi existimet hoc: *suum*
cuique! et, vti in loco de inuentione machinae aë-
rostaticae recte iudicat: *artem non habere osorem nisi* p. 54-
ignorantem. Et quo iure meritoque Cl. Auctor Dy-
namicam, Hydrodynamicam, Aërodynamicam etc.
tanquam partes Mechanices omninoque Mathema-
tices sublimioris commendat, eodem et nos Alche-
miam, tanquam Chemiam sublimiorem, commen-
dare possumus omninoque debemus.

Locus de *massa Argyroide* (Argyroide) prorsus
desideratur. Est nimirum a Cl. MORREAV Paris.
inuenta compositio metallica, argenti speciem ha-
bens indeque nominata; quae, quum nihil cupri
contineat, mutationibus ab acido et pinguedine non
obnoxia et sub malleo ductilis sit, ad varia utensilia
et instrumenta oeconomica videtur esse aptissima.

De

- p. 137. De *Astrologia*, praeter CASPAR. PEVCERVM, PTOLEMAEVS, Astronomorum et Astrologorum caput et princeps, ROBERTVS FLVDD, TOBIAS BEVTEL in *Astrologia sana*, licita et naturali, et et recentioribus adeo G. E. STAHL, secundum Angli, WILLIAM COCK, et MATTH. SCHLÜTERI principia, solide atque erudite scripserunt. Ceterum quod hic ad vim astrorum potestatemque attinet, ad ipsius Auctoris doctiorem fusioremque disputationem in loco de *aestu maris* prouocamus; et analogiae studio adducti vel hoc vnum addimus: non aliam esse solis, astrorum terraeque vim atque rationem, quam quae sit lunae atque maris.
- p. 146. Locus de *Respiratione* (Athmen) continet veterum atque recentiorum opiniones comparationesque. Illud vero quod maximum est in omni respiratione, et vltimus eiusdem in omni re creata finis, in transitu saltem attingitur, nec a quoquam fere recte intelligitur. Est nimirum luminosum quoddam planeque diuinum in aëre vitali illo, ad respirationem aptissimo, occultatum. In loco illo, vbi de *solutione et dissolutione corporum* agitur, (*Auflösung*) nulla mentio facta est neque *affinitatis*, neque *solutionis radicalis* corporum, sed solius attractionis atque adhaesionis Newtonianae. Ad vocem: *Auflösungsmittel*, signum menstrui chemicum (☒) addi debuisset, vti in ceteris quoque locis chemicis, caractere quodam insignitis. Antiquissimi enim horum characterum auctores haud parum sapientiae hac in re prodiderunt. Neque vero metallorum in aqua forti solutio, vera est et essentialis dissolutio, sed quam maxime ad superficiale pertinet, et a radicali illa, siue essentiali, differt.
- p. 184. Locus de *oculo* (*Auge*) omnium diligentissime est elaboratus atque descriptus, tum anatomicum quoque physiologicum.

Historia, usus, construendi ratio, varietatesque p. 237.
Barométrorum (Barometer). Quo in loco Cl. Auctor ingenue profitetur: *Dieses sey ein Beispiel unsers Wissens. Quantum est quod nescimus.* Argenti vi-
 ui purgatio, quae hic occurrit, solius agitationis ope, haud est sufficiens; sed nisi destillando purgare idem omnium optime quidem velis, eius tamen agitatio atque depuratio cum aceto et sale necessaria esse videtur, propter particulas saturninas, quibus cum adulterari solet.

In loco de *Fulmine (Blitz)* Cl. Auctor accurate p. 367.
 disputat de eius natura, origine atque effectibus, et ex docto REIMARI opere de *fulmine (Vom Blitze, Hamburg 1778. 8.)* vtilissima scituque maxime necessaria de natura et effectibus fulminis cum lectoribus communicat; addita simul historia et descriptione interitus RICHMANNI, Cl. quondam Professoris Petropolit. electricitatis coelestis martyris quasi facti d. 6. Aug. 1753. Ex omnibus fulminis phaenomenis Auctor Cl. nullum omnino esse existimat, quod electricitatis phaenomenis non accuratissime respondeat. Neque vero hic in explicanda imitandaque fulminis atque tonitru natura commixtio aëris inflammabilis cum aëre dephlogisticato negligenda nobis esse videtur, cuius quippe inflammatio atque vehemens explosio sola efficit murmura atque tonitrua, imo vero faciliora aedificiorum incendia. Quod vel exinde quoque apparet, quod omnia fulminis quidem phaenomena ope scintillae electricae possint produci, ne vllum vero quod tonitruum sit simillimum; id quod sola commixtione vtriusque illius aëris speciei, in forma bullularum scintillae electricae ope accensarum egregie efficitur.

Conductor, pertica, fulmini auertendo, (Blitzab- p. 386.
leiter); vbi adhuc laudari merebantur I. I. HEMMER,
Anleitung, Wetterleiter an allen Gattungen von Gebäuden

bäuden auf die sicherste Art anzulegen. Offenbach am M. 1786. 8. Et imprimis MARTINVS VAN MARUM*), *Première continuation des experiences faites par le moyen de la Machine Electrique Teylerienne à Harlem 1787. 4. p. 150--164. ff. Huius Cl. Vniuersitatis experimenta electrica luculenter demonstrant, in conficiendo conductore cuprum, quod omnium maxime fusioni electricae resistat, reliquis metallis, ipsique ferro esse praefendum.*

p. 402. De sanguine (*Blut*). Cordis dilatationem, tanquam effectum mere mechanicum coaceruati sanguinis, uti Auctor vult, considerare non possumus. In ipsa enim fibra carnosae est quidam visus, quaedam facilitas in expansionem; h. e. uti in sanguine est irritantis principii causa, ita in fibra carnea irritabilitatis causa locum habet. Et omnino in corpore animali nusquam solus mechanismus, sola causa mechanica, sed semper et ubique causa quaedam physica simul agit.

p. 440. De vitro caustico (*Brennglas*), et de speculo cau-

p. 453. sico, (*Brennspiegel*) diligenter tum historice tum quoque physice expositum est. Mentio vero hic nulla facta est speculorum *Hoesianorum*, quae forte alio loco et tempore fiet.

Cryalli (*Krystallen*). Hanc scribendi rationem postulat Etymologia, non uti Auct. vult per *th. Graece* enim scribitur τὸ κρύος, frigus, gelu; nequaquam vero χεῖρος.

p. 507. *Chemia* (*Chemie*). Sine qua, rectissime animaduertit Auctor, accuratam aliquam solidamque naturae cognitionem ne cogitari quidem posse, ipsamque potius omnem Chemiam partem aliquam Physices esse. Id quod tanto quidem magis de Chemia sublimiori, siue de Alchemia, valet, quippe quae, imitando naturam, in exaltandis perficiendis-

*) Vide Comm. Nostr. Vol. XXIX. p. 654. sqq.

que rebus versatur naturalibus. Hoc autem vero rectoque sensu Alchemia minime omnium cum Auctore ars vana, sed potius κατ' ἐξοχήν ars plane diuina est dicenda. Ipsius huius artis origo vero quum sit antiquissima, ita et denominationis origo altius et antiquius, quam vulgo fieri solet, repetenda nobis quidem videtur ab hebr. שֶׁמֶשׁ incaluit, et שֶׁמֶל calor, sol; quod vel primus et antiquissimus huius artis vsus suadere videtur. Antiquitus enim fuit Ars solaris, et post demum ad ignem vulgarem fuit deturpata. Vsus denique artis huius, qui ab Auctore perhibetur, is vere tum demum obtinetur, si haec vulgaris ars cum illa sublimiori recte coniungatur. Ad locum de *Machina ope ignis s. vaporum mota, (Dampfmaschine)* mentio quoque facienda erat illius machinae, vaporibus in vsum medicum et diaeteticum inseruiendis aptae, quam inuenit Cl. chirurgus Londinensis, SYMONDS, et postea descripsit medicus doctissimus, ad Nosocomium Midlesex Londini constitutus DR. TH. DENMANN. Machina ipsa similitudinem cum machina pro potu Theae maximam fere habet. Liquor contentus ope spiritus vini, vel olei cuiusdam, ebullit, ita quidem, vt vapores ascendentes cohiberi ex mechanismo, imo vero subito possint intercepti. Praeterea quoque vapor spiritus vini, inferius accensi, pro lubitu potest admitti. Per aliud quoddam orificium aqua, vel decoctio quaedam, vel quilibet alii liquores, balneo inseruientes, infundi possunt, ita quidem, vt simul quoque aer ad vapores magis magisque eleuandos, immitti possit. In machinae fundo flamma spiritus ardentis omnis potest conseruari, ita vt nihil fere perdatur. Instructa quoque haec machina est tubo cylindrico ex lamina ferrea, et pluribus sibi inuicem adaptatis partibus, qui, superiori machinae orificio immixtus, tubum non prolongatum

Tom. XXX. Pars II. P solum,

solum, sed id quoque efficit, vt vapores sensim sensimque refrigerant, ipsaque machina ad aegrotum non nimis appropinquet, quod non sine magna aegroti molestia esse posset. Hic tubus alium denique eumque mobilem excipit, cuius artificio vapores ad hanc illamue partem, pro rei quidem necessitate, vel admoueri possint, vel quoque amoueri. Varia tamen experimenta cum hac machina Londini instituta docuerunt, machinam illam a MARCANTONIO descriptam omnium esse ad hunc usum aptissimam. Praeterea quoque machina haec tecto est instructa, vt nimirum, sine aëris liberioris accessu, vapores tamen libere ad totam aliquam corporis superficiem accedere possint. Aliam eiusmodi machinam ad usum chemicos excogitauit et vna cum icona descriptit KLIPPSTEINIVS, sub nomine: *Machinae vaporosae (Dunstmaschiene)*. Inseruit ea augendo igni furorio ope vaporum aquosorum. Ipsa vero augmentandi ratio fieri potest: 1) colligendis vaporibus in duobus globis, ita vt in posteriori ope prunarum vento excitatarum ex priori magis adhuc rarefiant; 2) per orificium tubulosum, idque coarctatum; 3) ope calcis viuae, vel quod melius adhuc, nitri, antea in aqua ebulliente dissoluti *).

- p. 572. In loco de *destillatione (Destillation)* omissa est huius operationis chemicae ea species, quae fit per
p. 589. *descensum*. Ad locum de *tonitru (Donner)* conferri possunt quae ad locum de *fulmine (Blitz)* monimus.
p. 596. *mus. Draco volans papyraceus, observationibus de Aricis inseruiens, (Drache, elektrischer)*, diligentissime descriptus et demonstratus est. Allata experimenta a Dno DE ROMAS capta eleganter docent similitudinem scintillae electricae cum fulmine, et

sonitus

*) Cf. *Beobachtungen und Entdeckungen aus der Naturkunde, von der Gesellschaft Naturforschender Freunde zu Berlin. 1st. B. 1786. 8. maj.*

sonitus electrici quodammodo cum tonitru nubium;
imo vero odor ab electricitate phosphoreus similis
esse videtur illi sulphureo post tonitrua percipiendo.

In loco de *pressione* (*Druck*) inprimis apparet p. 604.
ingenium Auctoris Speculationum atque mathematicarum,
vbi de pressionis propagatione per corpora fluida agit. Et ingenua Auctoris professio de insufficientia speculationis atque ratiocinii a priori sine adhibita simul experientia.

Vapores (*Dünste*). Horum theoria secundum p. 619.
Cl. Viros, DE LVC et DE SAVSSVRE vberime diligentissimeque tradita est.

De aestu s. de fluxu maris (*Ebbe und Fluth*) ita p. 646.
exposuit Cl. Auctor, vt nihil omnino tum ad historiam, tum quoque ad intelligentiam rei deesset. Commemoratione tamen hic nobis digna videtur inuentio illa ANDREAE GAERTNERI, Archimedis quondam aulici Dresdensis, qui anno 1715 descripsit instrumentum suum ex octo discis seu orbibus, sibi inuicem impositis et alio super alio collocato, compositum, ita quidem, vt horum discorum quatuor moveri possint atque circumagi, reliqui vero quatuor sint immobiles. Huius instrumenti orbicularis mechanismo atque artificio Cl. inuentor hunc maris accessum atque recessum mechanice quidem demonstrare studet. Cf. *Schreiben eines Freundes — Herrn ANDREAS GAERTNERS seine neue Erfindung der Ursachen der Ebbe und Fluth betreffend, und wie die Richtigkeit derselben von ihm durch ein sonderbares künstliches Scheibeninstrument demonstrirt werde. Dresden 1715. 4.* Hunc fluxum refluxumque in fluuio Albi ab Hamburgo vsque ad Scharhörne, vbi Albis fluuius in mare incidit, in tabula quadam astronomico-arithmetica, adiecta simul icone fluuii Albis, vna cum locorum situ, diuersisque auctorum opinionibus breuiter exhibuit I. H. VOIGT, Mathemat.

mat. atque Astronomus Stadenſis, ex qua tabula ſo-
xus refluxusque tempus, quo, ſuo quilibet loco
accidat, vno quaſi intuitu perſpici poteſt atque in-
telligi *).

p. 698. In loco de *cauſſae elastiſcitatis hypotheſibus* (*Me-
nungen über die Urfache der Elastiſcitæet*) Auctor no-
ſter poſt longam doctamque diſputationem ingenit
fatetur, noſtram hac in re ignorantiam, explicatio-
numque mechanicarum inſufficientiam. In cauſſam
vero huius ignorantiae inquiſituri nos inuenimus
eam cerni in neglectu Chemiae ſublimioris, ſ. Al-
chemiae, quippe, quae ſola nos inſtruit de vera
vitali omnium rerum, quae cernitur in triplici illa
virtute hypoſtatica, tanquam vera omnis omnium
rerum elastiſcae virtutis cauſſa. Ad veram hanc
explicationem omnium proxime acceſſiſſe nobis vi-
detur Ill. NEWTONVS, eam quoque perfecturus
abſoluturusque, ſi chemica illa ſcientia fuiſſet accu-
rate inſtructus. Scilicet tanti poenitere eſt ſperne-
re Alchemiam!

p. 719. Locus ille de *Electricitate* eſt, vti merebatur,
omnium ampliſſimus atque vberriſmus. Qui, quum
quotidie noua incrementa capiat, nondum exhau-
ſtus atque abſolutus eſſe videtur, id quod nouiſſima
in hanc rem experimenta a Cl. DE LVC inſtituta de-
monſtrant.**)

Vbi indefeſſus ille naturae ſcrutator
omnium diligentiffime naturam et indolem *fluidi ele-
ctrici* diſquiſiuit, eius ſimilitudinem variam et diſſi-
militudinem cum *vaporibus aqueis*, Analogiae ope,
noua quadam ratione in nouo quodam ſyſtemate,

*) Cf. Voigt *Mathematiſcher Raritäten* 1ſtes Hundert
p. 66. N. 48.

**) Cf. *Neue Ideen über die Meteorologie* von J. A.
DE LVC. Aus dem Franz. übf. 1ſt. Th. mit Kupf.
Berlin 1787. 8.

vna cum differentiis, quae phaenomena electrica intercedunt atque magnetica, egregie ostendit, et denique *figuras electricas* Cl. LICHTENBERGII mirifice illustravit, magisque in posterum illustrandas pollicitus est.

In obscuriori illo loco de *Elementis* minus diligenter versatus esse nobis videtur Cl. Auctor. Neque vero allata hic Cl. LEONHARDI sententia atque notio de elementis minus accurata quicquam valet aut probat. Scilicet tota res facilius redditur atque clarius, si a quatuor elementis physicorum transsumamus ad tria chemicorum principia, et ab his denique ad duo illa prima omnium rerum initia Hermeticorum atque Hippocraticorum, lucem nimirum et tenebras.

Et haec fere sunt, quae ad haec ex praestantissimo hoc libro, quem non sine maxima animi voluptate rerumque utilitate perlustraui, allata exempla monenda et indicanda nobis videbantur. Cuius vere classici in hoc genere libri continuationem quilibet rerum physicarum studiosissimus cultor hoc magis nobiscum efflagitabit, quo magis hic liber tum omni rerum physicarum abundantia, tum singulari eleganter diligenterque germanice scribendi studio, quod quidem in plerisque huius generis libris plerumque solet negligi, omnium maxime sese commendat. Huic nostro desiderio ut quamprimum satisfieri possit, vehementer optamus, ut Cl. Auctori et otium literarium et optima tum animi, tum corporis contingat valetudo!

IV.

Ueber die Arsenikvergiftung, ihre Hülfe und gerichtliche Ausmittelung von. SAMVEL HAHNEMANN der Arzneykunde Doctor. Leipzig, 1786. bey
P 3 *Sieg-*

Siegfried Lebrecht Crusius. 8. pagg. 276. ab.
que praefatione et indice.

i. e.

De veneficio ex arsenico, ratione eidem medendi, idemque in foro eruendi, auctore Cl. HANNEMANN.

Egregie conscripti libri, qui non tantum praecipua, quae in aliorum virorum celebratissimorum operibus exstant, collecta, comparata inter se et diiudicata sistit, sed plurimis quoque ab ipso Cl. auctore captis experimentis originem debet, pleniorum lectoribus nostris recensionem tradere constituimus, quo partim ipsi iustum eidem pretium discernere, partim ubi res postulauerit, praecepta et consilia proposita in suos usus vertere queant. Consistit autem ex tribus partibus, quarum prior historica quaedam de arsenico (cap. I.), secunda effectus eiusdem in corpus animale, modumque iis medendi (capp. II. - VIII.), tertia denique inuestigationem eiusdem legalem (capp. IX. ad finem) complectitur.

p. 3.

Cap. I. de variis arsenici speciebus, diuersa earum indole et relatione versus substantias chemicas, quatenus cognitione earum opus est in curando et diiudicando veneficio. Frequentissime sub hoc respectu occurrit arsenicum album, rarius regulus eiusdem (arsenicum natium, *Fliegenstein*) rarissime auripigmentum; ad quas species medicus facile effectus reliquarum minus usitatorum reducere poterit. Arsenicum natium ex omnibus metallis facillime phlogisto suo priuatur seu in calcem abit, quae diutius asseruata celerius nocet quam recens. Arsenici albi seu in calcem redacti solubilitas in aqua bulliente, a Cl. NAVIER (I: 80) et WENZEL

(91: 960) diuerſe indicata, vt maxima et minima conſiderari debet: noſter Auctor calore 96° Fah- renh. intra decem minuta in granis 4800 aquae continua agitatione ſoluit grana 50 arſenici albi mediocriter, quale venale plerumque proſtat, pul- uerifati. Imminui vero poteſt haec ſolubilitas glu- tine animali, requie cet. Calx arſenici grifea (*Gift- mehl*) minus ſolubilis eſt alba. Experimenta ad de- terminandam ſolubilitatem reguli arſenici recens parati puluerifatique et calcis eiufdem: ſub coctio- ne in aqua deſtillata per dimidiam horam erat fere 1: 1100; diutius continuata coctioe 1: 400 et ultra. Auripigmentum, cuius ſolubilitatem Cl. BERG- MAN negat, per bihorium in aqua deſtillatione co- ctum, ſoluitur in relatione 1: 5000. De ſolubilita- te harum ſpecierum arſenici in aliis menſtruis: in oleo nonniſi ſub ebullitione, 600-circiter gradibus Fahrenh.; in lacte minus quam in aqua, eo tamen diſcrimine, quod illud multas particulas in interſti- tiis ſuis libere quaſi fluctuantes ſuſcipiat; in aceto parum magis quam in aqua ſola. Alkali vegetabile ſoluit arſenicum, ſed non adeo ſubito, partim ob phlogiſton connubium acidorum cum alcalibus im- pediens, partim ob aerem fixum, qui alcali fixo in- eſt: prius impedimentum, arſenico iam in corpus ingeſto, tolli nequit; alterum vero remouetur ad- dendo cauſticum, et quum hoc modo menſtrum ipſum pernicioſiores quam antea effectus in corpo- re eſſet exſerturum, illud addita pinguedine miti- gando— inde uſus ſaponis patet: vnciae octo aquae, in quibus 150 grana ſaponis communis ſoluta ſunt, calore corporis humani intra decem minuta ſoluunt grana 50 arſenici mediocriter puluerifati. Sed de his infra fuſius. Experimenta cum liquore gaſtrico vix exacte ſatis inſtitui queunt: ex analogia tamen cum aliis mineralibus colligi poteſt, arſenicum ab

eo sensim quidem solui, sed non mutari posse. De relatione arsenici ad ignem. De remediis, cum quibus arsenicum solutum in substantias vel plane non, vel difficulter soluendas, coniungi se patitur: solutiones metallorum in acidis a solutione aquosa arsenici non praecipitantur (quod inferius fusius in prima

p. 224. contra NEVMANNVM probatur), exceptis solubilibus in acido aereo et crySTALLIS viridis aeris; ergo non nisi prioribus in medendo locus est, et tunc quidem non nisi arsenico iam in secundas vias delato: aqua calcis recens et saturata et solutione arsenici praecipitatum deponit, cuius solubilitas in aqua est 1: 2100, in acido quocumque, imo ipsa aqua arsenicali, facillima. Aer hepatis sulphuris in aqua solutus praecipitat ex solutione arsenici auripigmentum facilius quidem (1: 600), quam nativum in aqua feruida solubile, sed post refrigerium maximam iterum partem fundum petens, remanente vix 1: 1000, imo post decem dies circiter 1: 2500. (Reliqua huius solutionis phaenomena iam transire cogemur) sulphur ipsum licet, quod CL. KIRWAN alique negant, in aqua destillata per bihorium coctum in proportionem 1: 3120 solvatur, tamen haec solutio arsenicum solutum non mutat.

p. 33. Caput II. Qua ratione formaque arsenicum corpus nostrum ingrediatur. Primo de veneficio involuntario et de autochiria voluntaria per idem praestita: dein de veneficio lento. Aquam toffanam ex arsenico parari verosimillimum est: an autem ad eandem sal medius arsenicalis adhibeatur, vel narcoticum quid addatur, nondum constitit. De remediis aduersus febres et cancrum ex arsenico. De noxia eius usu externo, in quo damnum exurgens potius peculiari actioni in systema nervosum, quam resorptioni in circulum humorum adscribendum videtur. De coercenda venditione arsenici.

Caput III. de symptomatibus ab assumpto, vel ex. p. 48.

tus applicato arsenico oriundis. Tres gradus seu periodos constituit Cl. auctor effectuum arsenici: primum, maxime lethalem, ad summum intra viginti trium horarum spatium; secundum, diutius in primas vias agentem, si aut minor arsenici copia ingesta fuerit, aut obstitit dispositio corporis, aut auxilia adhibita fuerint; tertium, si vis arsenici vel in primis viis nimis debilitata fuerit, vel per se ad secundas vias delata. Viuidis coloribus depicta sistitur horrenda imago decursus symptomatum ab arsenico sumto. Differentia vomitus ab eodem a cholera: in illo quippe non protinus ab initio, sed iterato demum molimine bilis eiicitur, nec pulsus est inflammatorius, sed spasticus potius. Mirandum, Ill. HALLERVM *) negare, intestina ab arsenico erodi: licet omnino in primo gradu causa subitae mortis magis in affecta sentiendi facultate nervorum in uniuersum ponenda videatur, quam in inflammatione eiusque in gangraenam transitu. De effectibus venenorum lentorum et medicamentorum ex arsenico, auripigmenti aliarumque eius specierum, arsenici externe applicati et sub forma sumi vel pulueris inspirati.

Caput IV. Quomodo operetur arsenicum? du. p. 69.

plici ratione: proprietatibus externis seu mechanicis, et chemicis seu internis specificis. Priores sunt gravitas et inde pendens nifus adhaerendi corporibus solidis: ubi tamen simul solubilitatis habenda est ratio, ideoque vis nocendi diuersarum arsenici specierum inter se aequalis est gravitati specificae cuiusvis, multiplicatae cum earumdem solubilitate; unde etiam triplo maior vis exitialis mercurii sublimati prae arsenico albo patere videtur. Virtus interna arsenici non, quod MEADIVS aliique crediderunt,

P 5

*) Vid. Comm. Nostr. Vol. XXVII. p. 230.

runt, a particulis acutis pendet: nam nec vitri minuti effectus iidem sunt, qui arsenici, nec spicula isthaec ymquam microscopio visenda sese praebuere. Dispersci potest haec virtus in irritantem et corrugantem: vtraque plerumque conjunctim agens, fibram inflammando et corrugando, resorptioni potissimum in nervos musculis inseruiētes; imprimis sentiendi facultatem, vti iam dictum est, aggredi, et irritabilitatem quasi sufflaminare videtur, vt adeo mortem interdum sine praegressa inflammatione euenisse probabile sit. Corrugatio superficiei internae ventriculi, constrictio orificiorum eiusdem aliarumque partium cet. ex hac qualitate proficiscuntur: inde etiam inanis tandem vomituritio, qua etiam auripigmentum et arsenicum regulinum aequae entialia fiunt ac arsenicum album. Comparatio effectuum arsenici cum effectibus acidorum mineralium concentratorum in solida corporis animalis. Cur in cadaueribus arsenico enectorum sanguis dissolutus sit, nondum liquet: similis est sanguis eorum, qui gangraena perierunt. Tandem de effectibus arsenici superficiei externae corporis applicati, quatenus respondent effectibus internis.

p. 82. . Caput V. Curatio primi gradus laesionum ab arsenico illatarum. Remedia iis apponi solita ad quatuor classes referri possunt: contrariorum, indifferentium, proficuorum sed insufficientium, et tandem vere appositorum. Ad primam classem pertinent temperantia, sudorifera (recens adeo auctor. Cl. SIKORA *) spiritum vini antidotis arsenici annumerat), alexipharmaca, opiata, calor externus, drastica, vomitoria. Remedia secundae classis potissimum ob irreparabilem temporis iacturam, aliquo autem modo subdole propria indole nocent: infusa theiformia, aqua tepida, acetum (quod praeter plures

*) Conspect. med. leg. Pragae 1780. 8.

alios recentius adhuc Cl. SAGE *) commendauit), cuius tamen vsus aduersus aquam toffanam, consentientibus scriptoribus fide dignis, ideo conceditur, quia forte eidem inest narcoticum quid, vel acida arsenicum in eadem sub forma salis medii delitescens reducunt). Tertia classis comprehendit demulcentia, irritationi generatim opposita, virtute autem specifica destituta: lac (in primo laesionum gradu: aliter enim comparatum est in secundo vel tertio); oleum; cremor lactis, qui ex hac classe optimum remedium est, et contra arsenicum regulinum et auripigmentum protinus et in sufficienti quantitate exhibitus solus fere sufficere videtur. Tandem accedimus ad classem quartam, vbi remedia a Cl. NAVIER **) proposita examinantur: hepar sulphuris alcalinum iam per se admodum corrosiuum est, nec quidquam praestat, nisi vt sulphur solum absque arsenico praecipitetur et sal medius arsenicalis producat; accedit sapor teterrimus et difficultas illud ex instanti recens parandi. Hepar calcis eiusdem fere indolis. Aqua calcis non nisi solutum arsenicum aggreditur, per se nimis acris est, diluta minimum tantum terrae calcareae continet: cum lacte remixta melior, potissimum cum eius cremore. Hepar calcis per detonationem simile fere simplici. Hepar alcalinum martiale vel solum, vel cum hepate calcis mixtum, eodem modo vt hepar sulphuris simplex agit. Atramentum vix liberum a suspicione cupri; sapor teter: solutio arsenici ferrum ex acidis non praecipitat. Sapo obiter tantum adductus, addito aceto martiato: atqui arsenicum martiale, in quouis acido solubile, facile damnum primis viis minatur. Lac cum hepate calcis, idemque cum hepate sulphureo martiali permixtum: praeparationes nimis

*) Comm. nostr. XX. p. 343.

**) Comm. nostr. tert. Dec. suppl. IV. p. 613. seqq.

nimis artificiosae, ubi celeri auxilio opus est. Sic etiam modum his remediis utendi acriori censura subiicit Auctor noster, in subiunctis annotationibus simul in transitu monens, se nec vitriolici nec salis marini acidi vestigia in arsenico detexisse, praesentiamque hepatis sulphuris, vel sulphuris in substantia, in thermis negans.

Pertractatis demum quatuor hisce antidotorum classibus quintam subiungit eorum, quae sibi ipsi institutis copiosis experimentis perfecte satisfacere visa sunt, eaque secundum tres saepius adductos laesionum gradus disponit. Indicationes autem in primo gradu hae sunt: venenum ingestum apto vomitorio eiiciendi (per solutionem saponis); quod remanserit, quantocius soluendi et immutandi seu, ut ipso Cl. Auctoris verbo utamur, neutralisandi (per eandem solutionem cum oleo, aqua aere hepatis sulphuris impraegnata cum cremore lactis); primas vias oblinendi (per eadem remedia et cremorem lactis cum lacte); euacuandi per inferiora (per eadem remedia, inprimis solutionem saponis cum oleo, cataplasmata et clysteres ex sapone); inflammationem partialem et vniuersalem auertendi (per similes foci, cataplasmata, balnea tepida, clysteres, venaesectionem). In secundo gradu eadem, vel vltima tantum, valent, et si iam plus temporis effluerit, destructio et remotio veneni in primis viis (per aquam hepatis sulphuris in potu et clystere, et euacuantia, diaeta et medicamentis antiphlogisticis). In tertio gradu, praeter iam adducta, destructio residuorum in secundis viis (per aquam hepatis sulphuris in balneis et potu), emollitio partium solidarum et fluidarum (per eadem remedia cum diaeta lactea); restitutio successiua virium (per dietam, aerem purum, aquas martiales denique vinum, balnea frigida martialia, victum idoneum, itinera)

itineria); cura affectuum paralyticorum, spastico-
rum, arthriticorum (per roborantia, electricitatem,
stillicidia).

Iam specialior horum remediorum applicatio
docetur. Soluitur saponis communis libra vna in
libris quatuor aquae bullientis, et ad minimum haec
portio per intervalla intra bihorium tepida ingeri-
tur: quae nisi per se vomitum cieat, is irritatione
faucium ciendus est. In plethoricis vel interna
quadam labe visceris affectis, aut si post assumptum
arsenicum hora iam effluxerit, venaesectioe admo-
dum larga; in herniosis bracherii applicatione simul
opus est. Si in secundo demum gradu auxilium
ferri oportet, librae tres solutionis saponis, adfusa
aequali parte aquae calidae debilitatae, additis vnciis
duabus olei vel pinguedinis cuiusvis, intra bihorium
ingerantur, fons ex concentrata solutione abdomi-
ni imponantur, et si opus est, sanguis rursus mitta-
tur; clysmata ex lacte et oleo, vel si alius non pro-
tinus respondeat, ex solutione saponis et oleo, bal-
neum tepidum ex eadem, aut in leuiori casu semi-
cupium seu pediluuium; postea, symptomatibus
mitescantibus, lac cum eius cremore mistum in lar-
ga dosi, vel aqua hepatis sulphuris, cui quarta pars
cremoris lactis vel solutionis gummi arabici aut tra-
gacanthae addita fuerit. Aqua ista autem commo-
dissime ita paratur, vt lagenae vitreae, libris duabus
aquae tepidae repletae immittantur mixta inter se
hepatis calcis vncia dimidia et cremoris tartari drach-
mae quinque, lagenaeque protinus obturata omnia
per decem minuta agentur, et tunc fluidum in
aliam lagenam, quae iam cremorem lactis vel solu-
tionem gummosam continet, effundatur, et acces-
sus aeris, quantum fieri possit, arceatur. Hepar
calcis ex partibus aequalibus sulphuris et calcis vi-
uae inter se commistis et igni, donec candeant, ex-
positis

positis conficitur; quod quidem in vase vitreo probe occluso diu seruari potest. Si ista aqua non sita aluum cieat, addi potest oleum ricini vel acinorum sambuci cum vitello oui, vel subiungi coffeae potus, specifica qualitate fibram muscularem irritans, cum cremore lactis et saccharo. Si post ingens demum elapsum temporis spatium auxilio opus est, ob debilitatem vel animi deliquia prius neruina, vinum, aether, moschus cet. exhibeantur, quam reliqua applicari possint; dysenteria, si aqua hepatis sulphuris praesto non sit, clyisma ex aqua calcis cum lacte seu mucilagine gummi arabici exigit.

p. 137. Caput VI. Curatio gradus tertii, relictorum ab arsenico morborum, veneficii lenti, asthmatis montani. Praeter continuatum vsum aquae hepatis sulphuris generale remedium in lacte recenti, siue asinum sit, siue bubulum, siue humanum, ponendum est: cuius digestionem aqua selterana vel bilienensis, clysteres, amara iuuant, quae posteriora (quassia, polygala amara et lichen islandicus) praecipue feбри lentae medentur. Lactis vsum post aliquot dies excipiat nutritio sensim auctior, accedente motu et diaeta iunctisque roborantibus, ac denique balneis martialibus et aqua pyrmontana. Aduersus contracturas doloresque artuum balnea tepida (90 ad 96° Fahrenh.) thermarum, quae aerem hepatis sulphuris continent, et ideo vulgo aquae sulphureae dicuntur, subiuncto interno earum cum lacte vsum, maximi vsum sunt, quae si nequeat adire aeger, parari possunt ex hepate sulphuris (ex partibus aequalibus cinerum clauellatorum et sulphuris, vna in crucibulo fufis), cuius $\frac{3}{4}$ librae soluantur in aquae libris 300, calore 100° Fahrenh. et perpetua sub agitatione $\frac{1}{4}$ librae olei vitrioli concentrati affundatur; aut modo a Cl. SCHEELE praescripto *):
interno

*) Von Luft und Feuer, Leipzig 1782, S. 163.

interno autem tunc vsui aqua hepatis sulphuris, superius descripta, commode inseruit. Neque, vbi secretiones per cutim et vrinam tardius succedunt, cautus opiatorum vsus alienus est. Si denique functionum restitutarum signa adsunt, roborantibus cuiusvis generis opus est. Ad asthma montanum vapores thermarum sulphurearum vel aquarum eiusmodi artificialium quam maxime profunt. Ad spasmos chronicos roborantibus adiungi suadentur folia aurantiorum, radix dictamni albi, asa foetida, valeriana, moschus, opium, parcae doses ipecacuanhae, et potissimum electricitas, et quidem in paralyti positiua, in conuulsionibus autem negatiua.

Caput VII. Curatio subitae laesionis externaep. 165.
per arsenicum requirit depurationem vulneris, elutionem eiusdem per solutionem saponis, puluerem cantharidum inspergendum, fotum loci affecto vicini frigidum ex vino, parcam in statu febrili et inflammatorio sanguinis missionem, ac tunc neruina vel antispasmodica ex opio, moscho, camphora, vino, denique corticem peruianum. Vapor arsenicalis pulmonibus haustus exigit admissionem aeris liberi, venaesectionem, inspirationem aeris hepatis sulphuris sub quacumque forma; tunc paucis guttis laudani tussis, ne haemoptoen excitet, coercenda, minime vero prorsus supprimenda est.

Caput VIII. Remedia prophylactica aduersus fumum pulueremque arsenicalem: oleosa et pinguia crebrius assumta, vestimenta arctius corpori applicata, comminutio minerarum arsenici, magis aqua quam manuum ope peragenda, perflatus aeris, cet.

Progredimur ad partem vltimam, in qua Caput p. 177.
IX. legalitatem inquisitionis forensis in veneficium exponit, quod quum generaliora tantum sistat, transimus ad caput X. Semiotica pathologica corporis delicti.
p. 188.

lieti. Insufficiencia signorum anamnesticonum
que ac eorum, quae ipsa cadaueris inspectio et se-
ctio offerunt.

p. 211.

Caput XI. Indicia chemica corporis delicti. Sto-
diosius antecessoribus suis in ea inquisiuit Cl. PVL,
quae cum in recensione in commentariis nostris olim
exhibita non adducta fuerint, nos apud lectores gra-
tiam inituros confidimus, si eadem hic repetamus,
et quale Auctor noster de iis ferat iudicium, subiun-
gamus. 1. Odor alliaceus pulueris depurati (incen-
tus tamen ex iudicio nostri Auctoris, quia partim
alia quaedam praeter naturam in ventriculo esse pos-
sunt, eodem odore praedita, partim aliae substan-
tiae prunis iniectae allium redolent, prunaeque
ipsae saepe odorem ingratum spargunt, partim eius
absentia non absolute euincit absentiam arsenici;
interim tamen, sub debita cautione, non negligen-
dus); et figura illius crystallina sub microscopio
(vel potius fragmentorum inaequalium, uti contuli
tartari vitriolati). 2. lamina ferrea a fumo arsenici
macula alba infecta (sed idem efficitur a zinco et
regulo antimonii). 3. arsenicum nitro fuso additum
hoc praeuia ebullitione decomponit (si arsenicum
purum fuerit; sulphure mixtum detonatur cum ni-
tro sicut sulphur, et experimentum dubium reddi-
tur; ex altera parte nitrum fustum decomponitur
pulvere quarzi et crystalli, quae facie externa arse-
nico albo puluerisato simillima sunt). 4. sublimatio
in vasis clausis (bona, si sufficiens quantitas, ad mi-
nimum octo vel decem granorum, operationi huius
subiici possit). 5. solutiones fere omnes metallicae
per solutionem arsenici praecipitantur (quod, po-
tissimum aduersus NEVMANNVM, ex institutis expe-
rimentis negatur; longe aliter comparatum est cum
sale medio arsenici). His indiciis a Cl. PVL proposi-

tis additur macula nigra, quam arsenicum laminæ eupreae sub euaporatione inurit: signum, aequè ut priora non omnis prorsus ambiguitatis expers. Haec demum omnia eo tantum in casu locum inveniunt, ubi de pulvere arsenici reperto sermo est: ad detegendum autem arsenicum iam solutum nouas Cl. Auctor regulas praescribit, a nobis nunc tradendas.

Primo contenta ventriculi et intestinorum separatim afferuentur (signanda N. 2.); annotatis dein vestigiis laesionis, omnia quae ab interiore tunica deradi possunt, ope cultelli deradantur et seruentur (N. 1.); vomitu reiecta, ubicumque prostant, aqua feruida eluantur (N. 3); tandem, si alicubi suspectum quid reperiatur, itidem caute seruetur (N. 4 cet.) Tunc loco apto, praesentibus, si fieri possit, iudice aliquo rerum gnaro, N. 1. et 2. sigillatim in vase vitro puro aqua pura frigida diluantur, si quid fundum petat, iteratis elotionibus separetur et seruetur (A), diuersum ratione coloris albi (a), grisei (b), nigri (c) vel flauï aut rubri (d); in casibus tribus prioribus liquor elutus coletur et seruetur (B). Simili modo coletur liquor (3) et seruetur (C). Faeces a filtratione (B) superstites per sex horas in aquae libris octo coquantur et sublimationi seruentur; liquor remanens adfundatur priori (B); haec ad libram vnam incoquantur, colata seruentur (α). Liquor (C) itidem ad libram dimidiam inspissetur et colatus seruetur (β). Suspecta denique (4), nisi sub forma pulueris sese obtulerint, in aliquot libris aquae per quatuor ad sex horas coquantur, colentur, conuenienter inspissentur et seruentur. (γ). Haec igitur fluida (α, β, γ) cum reagentibus aequali modo tractentur, quae sunt aqua calcis, aqua hepatis sulphuris, et sal ammoniacus cupreus. Aqua calcis commodissime paratur ex creta per quadrantem horae candente et pauca aqua guttatim adfusa in pulue-

rem fatifcente, cuius femiunciae aliquot fefquibrae aquae admifceantur, cum qua ebulliant, et liquor, quamprimum clarus redditus fuerit, feruidus in vsum ducatur. Aqua hepatis sulphuris modo fuperius defcripto, vel granis 120 hepatis sulphuris calcarei cum granis 150 cremoris tartari in vale vitreo librae vni aquae fluuiatilis immiffis aliquoties agitatis et dein ad requiem repositis paratur. Sal ammoniacus cupreus ex viridi brunfuicenfis probe puluerifato et fuperfufo fpiritu falis ammoniaci cauftico conficitur, quae mixtura faepius agitanda eft et poft aliquot dies fluidum coloris faturate caerulei decantandum: proportionem eam feruari oportet, vt pars aliqua viridis brunfuicenfis non foluta poft extractionem in fundo fuperfit.

Singulum fluidorum fuperius indicatorum, examini fubiiciendorum, in tres partes diuidatur. Primae infilletur oleum tartari per deliquium: fi effruefcit et fedimentum coloris lateritii deponit, probabile eft venenum fuiſſe mercurium fublimatum. Liquori fuperftiti claro adfunditur fal ammoniacus cupreus, qui, fi arfenici quid infit, praecipitatum et viridi flauefcens fundum petit, arfenicum cupreum, in quo proportionem cupri ad arfenicum inuenit Cl. Auctor 102: 165. Parti fecundae addatur aequalis portio aquae calcis feruidae: mercurius fublimatus colore flauo, arfenicum albo praecipitatur. Tertiae affundatur aqua hepatis sulphuris, donec non amplius turbetur mixtio: quae fi protinus colorem ex flauo fufcum, mox in album tranfeuntem, oftendat, mercurium fublimatum, aurantii vero coloris nubecula arfenicum indicat, quod fundum petens auripigmentum probat. Notandum autem eft, antequam inftituatur examen cum aqua calcis et hepatis sulphuris, inueftigari oportere fluida, an acidum in iifdem praedominetur, quod abripitur adfu-

so oleo tartari per deliquium, donec fluida ab adfusa tinctura heliotropii rubellum adhuc colorem assu- mant. Sal medius arsenicalis, vel arsenicum sapo- ne iam mutatum, ab aqua calcis et hepatis sulphu- ris non mutantur: indolem vtramque tinctura he- liotropii colore non mutato, et vltimam tinctura ligni brasiliensis colore violaceo prodit; quare ace- tum instillandum est, donec tinctura heliotropii co- lorem rubellum praebeat, tinctura ligni brasiliensis autem non mutetur. Sal ammoniacus cupreus au- tem etiam salem medium arsenicalem prodit, et a nimia tandem materiae tenacitate iners redditur, quae si a sapone pendeat, flocculi sebacei addito aceto separantur, quod postea, si opus fuerit, oleo tartari per deliquium rursus tollitur; sin autem alia tena- citatis causa subfit, albumine ouorum admixto ma- gna coquatur et filtretur. (In transitu etiam muta- tiones ab his reagentibus in aliis venenis minerali- bus productae enarrantur.) Arsenicum sulphure mixtum ab aqua calcis et hepatis sulphuris non praecipitatur: sed a sale ammoniaco cupreo deiici- tur pulvis ex viridi griseus, super prunis odorem alliaceum spirans. Tunc ergo residua (1 et 2) bene siccata in vase retorto recipienti bene agglutinato igne arenae sublimentur, et surget auripigmentum, quod prunis iniectum primo sulphureo, dein allia- ceo odore se prodet. Sin autem elotus pulvis (A) calcis arsenicalis faciem prae se ferat, superius ad- ducta experimenta super prunis vel lamina cuprea, et fusso cum nitro locum habent. Auripigmenti maior vel minor efficacia diiudicatur ex digestio- ne eiusdem in spiritu salis marini, cui ad facilitan- dam solutionem pauxillum acidî nitrosi adfusum sit; vel praecipitatione per zincum, adfuso prius spiritu vini. His omnibus Cl. Auctor quaedam adhuc sub-

Q 2

neſtit,

nectit, quae priora illustrant, a nobis vero, fortia
iam nimis prolixis, hic tangi nequeunt.

p. 247. Caput XII de iudicio super lethalitate ferenda.
Norma ad definiendam vulnerum lethalitatem stabili-
ta hic non valet: sed disquiri oportet 1. ratione oc-
cisoris, quantitatem et qualitatem veneni (celerita-
tem inferendi mortem Cl. Auctor determinat in ar-
senico albo 48, regulino 12, auripigmento 1); cir-
cumstantias externas contrarias, occisori vel cog-
nitas vel in eius arbitrio positas; dispositionem occisi
manifestam, et accelerationem funesti euentus post
exhibitum venenum. 2. momenta, quae non sita
sunt in aggressore, sed magis in occiso, v. c. auxi-
lium neglectum vel praeposterum 3. externa acci-
dentia, v. c. terror, morbi alii accedentes, dispositio
morbofa in corpore delitescens, neque antea signis
manifestis detegenda, nisi sectio aperte demonstret,
ab arsenico profectam destructionem maiorem fuisse
effectibus istius dispositionis. Plura de definienda
lethalitate per accidens. Necessitas hoc iudicium
non praecipitandi, licet sectionem differre neque
possibile semper, neque consultum sit. Ad consti-
tuendos gradus poenarum commendantur disserta-
tiones duae Cl. EHRMANN *).

V.

Differtatio Inauguralis sistens Electricitatis in
medicina vsum et abusum, — quam a. d.
XIII Aprilis MDCCCLXXXVII. publice de-
fendit Auctor FRIDERICVS CASIMIR KITZ,
Westphalus, Goettingae pagg. 92. 8.

Quo

*) de veneficio doloso, praef. Cl. REISSEISSEN, Ar-
gent. 1781. et de veneficio culposo ibid. 1782.

Quo melius. Auctor sibi viam ad tractationem de usu et abusu Electricitatis in medicina panderet, quaedam ipsi de eiusdem natura, proprietatibus atque effectibus, quamvis breuiter, praemittere placuit. Subtilissimum fluidum per omnes corporum partes dispersum, vacua eorum interstitia explens, caloris, luminis, colorum, acrimoniae, volatilitatis, leuitatis, fluiditatis, elateris principem causam, ignem esse statuit. Nomine ergo modo a plerisque physicorum, qui materiem illam subtilissimam, iisdem gaudentem virtutibus, aetheris nomine insigniunt, discrepat. Non potuit igitur non electricam quoque vim tenuissimi huius fluidi appellare progeniem, quippe quocum et affectionibus et effectibus adeo conuenit. Vtrique lux, calor, facultas corpora inflammabilia incendendi, rarefaciendi, metalla liquandi, calcinandi, seminum germinationem, vegetationem, auium et laruarum ex ouis exitum promouendi, motum sanguinis celeriores reddendi, transpirationem augendi, et multae aliae eiusmodi virtutes communes sunt. Idem quoque ex similitudine electricitatis cum phlogisto, cuius plura affert momenta, docere studuit.

Post breuem introitum iam ad ipsas electricitatis vires transit, vel quibus generatim in corpora operatur, vel aëri inducit mutationes, vel in corpora animata agit, vel tam sanae, quam morbosae praesto adest humanae machinae, tum de salutari in fanandis morbis efficacia fusius disseruit. p. 8.

In viribus fluidi electrici in corpora generatim recensendis in limine statim effectuum illorum generalium, odoris phosphorici, attractionis, repulsionis, scintillarum, quae acidulum saporem in lingua excitant, eandemque ob causam aquam succo heliotropii tinctam rubefaciunt, maioris corporum ab ipso agitatorum exhalationis, et qui alii sunt,

mentionem facit. Tum nativam vel sponte sua electricam, ab artificiali per hominum solertiam elicta distinguit. Huius effectus cum generalibus consentiunt, illius vero longe sunt insigniores, ut probe ex stupendis, quas fulmen interdum edit, stragibus, intelligi potest. Dissensum illum duplicem, qui inter doctos obtinet, num materia electrica, quae aër repletur, an ea, quam terra fouet, in corpora agat, cum non ex ipsius esset consilio, modo obiter tetigit. Ingenue tamen se, cum utriusque adeo conveniant effectus, illorum opinioni, qui electricitatem negativam pari modo se habere ad positivam, quam phlogiston ad ignem, putant, subscribere fatetur. Intensitas artificialis admodum pro diversitate instrumentorum, modo, quo corpora cum conductore communicant, indole corporum e quibus excitatur, aut in quae transit, atmosphaerae conditione, variant.

p. 16.

Vis fluidi electrici in aërem. Quamvis multi, et recentissime SAUSSURE, experimentis aërem fluido electrico impletum, et per se isti fluido deferendo ineptum esse demonstraverint; efficaciam tamen et electricitatem diversi aëris in corpora organica esse observamus. Coelo sereno vel nubibus obuelato, modo non tempestuoso, hyemis tempore, constans est aëris electricitas; aestate enim vapores multi eandem absorbentes, in auras ascendunt; sin vero pluvia aut nix delabatur a legibus istis definitis ipsa recedit, quas eo magis migrat, quo maiores tempestates, venti, procellae grassantur. Altitudines quoque locorum, et distantiae, quibus observationes instituuntur, insigniter electricitatem solent mutare. Aër, in quem scintillae electricae vel fulgura erumpunt, eandem subit mutationem, quae a qualibet ipsi infertur combustionem, partem eius meliorem reddit phlogisticatam, ut eosdem, quos aër

fixus

fixus producat effectus. Quantum fulgur conclaue permeans aëris bonitatem permutet, atque ad respirationem inutilem reddat, multa probe docuerunt exempla.

Vim quoque insignem electricitas in corpora vi p. 23. ua, siue sana siue aegrotata sint, exserit. Sana, quidem, quamvis si maiori irruat impetu, laedere, quin perdere interdum soleat, ut quae fulmina edunt mala, indicant, moderate tamen adhibita incrementum in plantis auget, hinc a rusticis saepissime post fulgura agrorum percipitur fertilitas. Animalia quoque, et eo, quod aër, cui electrica vis inhaeret, ipsa ambit, quin intrat, et quod varias ipsorum partes, nisi aliud corpus interuenit, tangit, fluidi electrici probe intelligunt influxum. Phaenomena enim adducta, et similitudo cum scintilla electrica, electricitatem in fulmina erumpentem, aërem ad respirationem animalium inutilem reddere, docent. Tempestas imminente insignes celeresque aëris mutationes angusta, vel de reliquo sanorum hominum, reddunt praecordia. An ex aëris nos circumdantis corruptione, peripneumonia illa maligna post febrem putridam deducenda sit, mouetur quaestio. Aliquam veriprae se fert haec opinio speciem, cum fermentescentia, putrescentia coelo fulguribus turbato, optime peragatur, cum caro electrica vi tacta, celerior putrescat. Quin longius naturae scrutatores, et in primis medici, progressi sunt, ut vesperthinam morborum exacerbationem, et febrium alias benignarum in malignas transitum, a fluido electrico, diuerse per aërem disperso, repeterent. Ipse Auctor quidem aëris liberi, praecincto praerogatiuam, coelo in primis sereno, aequabili fluidi illius electrici per atmosphaeram distributioni tribuere videtur; neque tamen ipsum inuisibile illud pabulum, quod cum aëre inspiratum, nos adeo reficit,

huic sed igni potius, qui cum aliquo, nobis ignoto coniunctus aërem vitalem constituit, tribuendum esse videtur. Sententiae tamen eorum, qui idem in nervis figi, et quodammodo cum fluido nervo, quod nonnulli statuunt, convenire, haud fauet, per sanguinem multa facilius propagari posse ratus.

p. 31.

Electricitatis caute adhibitae eximiae in aegrotis corpora percipiuntur virtutes. Fibram muscularem potentissime stimulat, ut muscoli post horam, quin tertio die post animalis interitum vi electrica in motum concitati sint. Nervos et musculos, quibus imperant, eadem vellicat, quod LIEBERKÜHNII experimentum est, musculos, originibus nervorum in cerebro exento tentatis, conuelli videntis. Eodem artificio velocior sanguinis per vasa circulations promouetur; quod suo ipsius exemplo, cum semina ad menstrua restituenda huic subiiceret operationi, in qua pulsum numerum temporis minuta et quinque et sex pulsibus pro electricitatis gradu, auctum animaduertit, illustrat. Secretiones et excretiones, ut multis comprobat exemplis, augentur. Mutationes topicae in loco, cui vis admoetur electrica, percipiuntur, quales rubor, levis inflammatio, vesiculae cutaneae.

p. 40.

Non contemnendam electricitatem in corpora vim exserere cum probauit, ad efficaciam eiusdem in sanandis morbis, quae alteram dissertationis partem, eamque praecipuam, constituit, pergit. Cautè vero in diiudicandis exemplis, quae medici hoc consilio afferunt, propter multorum inscientiam et negligentiam, propter nouam medicinam malo huc usque non curando suppeditandi pruritum, propter aegrotantium, qui saepe alia adhuc clam in subsidium adhibent, fallaciam, propter phantasiam interdum incensam, in primis hominum tenerioris structurae, vel superstitione aut praeconceptionis opinionibus abreptorum, versandum est. Quae effica-

ciae

cias optime ad effectus, quos in sano corpore prodit, poterunt reduci. Stimulat fibram muscularem, p. 46. hinc in morbis, qui ab huius torpore pendent, insigniter prodest, in paralyseos ea specie, quae eundem excipit, cauendum tamen, ne in ea, quae colicam saturninam sequitur, vel quae e cerebri quadam fuit compressione, adhibeatur; in suppressione excretionum, asphyxia a noxiis halitibus produta, vulneribus. In fibra igitur iam concitata non potest non electricitatis accessu vehementia augeri, puella irritabilis vnico ictu talibus comprehensa fuit spasmis, quales nonnisi opio tolli potuerunt; in oesophagi vero conuulsionibus, quibus hypochondriaci obnoxii sunt, non malos produxit effectus, quod ipsum quoque de illis censendum, quibus tollendis par fuit, profecti erant ab excretionis suppressione, ab acrimoniae cuiusdam metastasi, ab obstructione quadam etc. Propter vim nervos irritandi p. 50. morbis eorundem, quibus insensibilitas et motus voluntarios edendi facultas impeditur, fauet, vt surditati, aphoniae, amaurosi, lethargo, et similibus, forte etiam variis asphyxiae formis. Hinc omnino in sensilioribus et plethoricis caute adhibenda, in iis vero morbis, qui hunc stimulum non ferunt, apoplexia sanguinea, paralyfi ipsam insequente, epilepsia plane, quamuis celeberrimorum essent medicorum exempla, qui prospero successu in iisdem morbis nervorum exagitatione profectis, vt chorea S. Viti, hysteria, raphania, eadem fuerunt vsi, erit negligenda. Quanquam quidem exinde electricitatem negatiuam contrarios effectus prodere, adeoque turbas in musculis neruisque obortas sopire sequitur, vsus tamen contraria docet. Plurimi, qui de electricitatis vi disseruerunt, ne verbulo quidem negatiuae faciunt mentionem, et illi ipsi, qui paullo uberius agendi consignant modum, effectibus, Q 5 quae

- p. 58. quae in corpora generatim educit, admodum conueniunt. Virtus electricitatis, qua sanguinis motum auget, in illis morbis, ubi debilis deprehenditur, commendandus esse videtur, qualis asphyxia a sanguine circa cor stagnante, chlorosis in humorum stagnatione, infarctus, obstructio, icterus ab infarctu et obstructione hepatis productus, mala a lactis metastasi, humores varii generis, scrophulae, perniones, scirrhi, rheumatismi etc. An eadem de causa in febribus intermittentibus? Cautè vero in quibus praeter naturam velocior est, morbis, ut in
- p. 61. inflammatoriis, febrilibus, in grauidis. Multum praestat secretionibus et excretionibus, in transpiratione suppressa, morbisque inde originem ducentibus, cutaneis, rheumatismis recentibus, arthridite, sudor enim viscidus exprimitur electricitate, sic quoque in vrim retentione, praecipue feminis in mensium suppressione egregie conuenit, in primis si torpor cum languore, pulsus debilis, et circulatio languescens animaduertitur, ut exemplum, quod Auctori obuenit, cuius vberiorè descriptionem lectu dignissimam, curandique rationem adiecit, probat. Insignis quoque huius in glandulas in primis salivales vis percipitur, hinc earum infarctus, ceruminis excretio impedita, tollitur.
- p. 70. Interdum vero irrita, quin periculosa euadere potest electricitatis applicatio. In morbis ab armonia humorum vniuersali quacunque pendentibus, vel in aliis, in quibus semel profuit, alio tempore propter non accuratas sane, quas ab aliis accepimus morborum descriptiones, propter diuersos eiusdem mali fontes, propter varias eiusdem conditiones, quibus aliud recens, aliud inueteratum est, eadem curandi ratio minime conducit. Hinc simul alia in subsidium medicamenta adhibeantur, necesse est, praecipue si satis diu electricitate, quae cito corpus

transit,
fuerim
etas, in
aeris n
ut in e
omnem
ut mod
seruetur
cui aeg
etum,
lysin s
scintill
su rest
bus re
concul
fugien
tristes
nem,
esse vi
luntat
nium
cautel
fieri p
LE R
script

An e
ob
wi
q
g
B
fo
R

transit

transit, adeoque non ita effectus edere potest, vti
 fuerimus. Multum quoque refert, vt partes affe-
 ctas, in primis in corporibus sensibilibus, qui
 aeris non ferre possunt contactum, pannis tegamus,
 vt in eam, quae laborat, partem summam, quin
 omnem electricitatis vim ducamus, et in vniuersum,
 vt modus, cuius Auctor varios definit gradus, recte
 seruetur. Primum constituit balneum electricum,
 cui aeger immergitur, quo pulsum numerum au-
 ctum, menstrua reuocata, partes roboratas, para-
 lyin sanata esse refert; alterum, fortiolem, quo
 scintillae ex parte affecta eliciuntur, insignes in sen-
 su restituendo, humoribus mouendis, obstructioni-
 bus referendis eius deprehensus est vsus, tum ad
 concussionem siue leuiorem siue violentiorem con-
 fugiendum est, quae tamen, cum per vehementiam
 tristes saepe edat effectus, vis nerueae destructio-
 nem, vomitum cruentum, non adeo commendanda
 esse videtur, curandum igitur, vt ab operatoris vo-
 luntate ictus pendeat vehementia. Quorum om-
 nium modorum instrumenta, rectus vsus, et variae
 cautelae, paullo copiosius, quam vt earum mentio
 fieri possit, sunt proposita. In fine apparatus a CL.
 LE ROI nuper ad negatiuae electricitatis vsum de-
 scriptus, commendatur.

VI.

An experimental Inquiry in to the properties
 of Opium, and its effects on living subjects,
 with observations on its history, preparati-
 ons and Uses. Being the disputation which
 gained the Harvejan Prize, for the Year 1785.
 By JOHN LEIGH, M. D. Edinburgh printed
 for Charles Elliot. Edinb. and G. G. I. et I.
 Robinson, Lond. 1786. 8. 144. pagg.

h. e.

hoc est:

Disquisitio experimentis superstructa de proprietatibus opii eiusdemque effectibus in uis animalibus, adiectis animaduersionibus de eius praeparatione ac usu auct. 1. LEIGH

- H**istoriam medicaminum nosse et oblectat et uat ac prodest, siquidem illa tanquam antiquitatis magistra nos instruit qua ratione veteres illi adhibuerunt, atque tanquam lux veritatis nos docet qua ratione vires illorum a nobis indagatas cum descriptis a veteribus viribus componere atque nos de egregio eorundem usu certiores reddere debeamus, ac cauere ne fraudibus hominum et ingeniorum fallacis fallamur egregie. Vnde Cl. A. huius libri
- p. 8. ob historiam opii in introductione praemissam laudamus, in qua descriptione huius plantae opium
- p. 12. praebentis a diuersis auctoribus exhibita, opium
- p. 15. rari ex nigro papauere secundum PLINIVM ac DALECAMPIVM commemorat, quibus tamen GARZIAS et KAEMPFERVS contradicunt asserentes album tantummodo ad hunc usum adhiberi, sed ex utroque illud parari posse statuit, hoc tantummodo discrimine obseruato, ut ex albo semper largior proventus sit sperandus. Optime autem ALSTONVM opium inquisiuisse affirmat, simulque ex itinerariis de papaueris cultura lectu digna profert. Opium
- p. 21. tamen Thebaico primas tribuit, HIPPOCRATEM autem primum eius usum admodum commendasse
- p. 25. recte

*) Germanica versio prodijt Lipsiae 1787. *Erfahrungsmäßige Untersuchung der Eigenschaften des Opiums, und seiner Wirkungen bey lebendigen Geschöpfen mit Bemerkungen über die Zubereitung und den Gebrauch desselben. Eine Harveische Preisschrift von JON. LEIGH.* Concinnauit eamdē studiose ac accurate Cl. MICHAELIS, qui omnibus in vertendo suam abunde probauit industriam.

recte monet, et inde colligit eius usum Graecis potissimum deberi, a quibus demum, HERACLIDE eius famam praeprimis confirmante, illud ad Arabes transierit. Anglos vero Germanosque huius remedii usum magis suasisse. Eis addere potuisset ETTMULLERVM *) qui vires opii diaphoreticas primus notauit, PITCARNIVM **), qui eius operandi modum ex rei natura adgressus est, et THOMSONVM, qui PITCARNII inuenta ulterius annisus est proseguere.

Experimenta autem cum opio instituta in certis quasdam distribuit classes, quarum prior, experimenta eum aqua destillata ac spiritu vini rectificatissimo instituta continet, atque quinque experimentis absolvitur, obtinuit autem ex vncia vna opii, resinosarum partium drachmam vnam cum scrupulo vno, gummosarum vero tres drachmas et quindecim grana, inertium vero drachmam vnam et grana sex. Posterior classis complectitur tria experimenta, quibus vnciam opii in partes scissam per triduum in spiritu vini maceravit, interdum agitando vasculum, et spiritu vini priore separato nouoque affuso eo perrexit, donec solutio non amplius tingeretur. Quo facto solutionem leni igne euaporavit, quo ipsi opio extracti conciliaret consistentiam. Eodem modo gummosas partes ope aquae stillatitiae extrahere tentavit. Obtinuit autem resinae drachmam vnam et scrupulum vnum, gummi drachmas tres ac grana sex, inertium partium scrupulum vnum grana decem. Tertia classis quatuor experimentis absoluta est. Duabus libris aquae vni vnciae opii affusis et vase aperto calori ignis 100 graduum therm. Fahrenh. per 24 horas expositis, et tandem refrigeratis colatisque extracti consistentiam euaporando conciliauit. Residuo autem opii spiritum vini rectificatissimum affudit, et tamdiu in mortario

*) in diss. de vi opii diaph.

**) in diss. medicis p. 108.

- mortario triuit, donec opium nullum colorem exhiberet, quam massam quoque euaporauit. Obtinuit autem his operationibus resinae drachmam vnam, grana quindecim, gummi drachmas tres, grana triginta, partium inertium drachmam vnam, grana quindecim. Classis quarta 23 experimenta fuit, quibus aquae destillatae et spiritus vini ope idem effectus, quantitate tantummodo differentes, prodierunt. Partibus autem inertibus aquam bullientem superfudit, aliosque liquores, sed intellexit statim eadem nullo posse solui modo. Aquae autem portioni de opio defusae sufficientem quantitatem tartari solubilis vsque ad saturationem immisit, quae
- p. 41. 24 horis post inspecta per microscopium, sese in superficie eiusdem conspiciendum praebeuerat parui globuli oleosi, saporis acris, ac opium praecipuum redolentes. Tandem experimentum in quinque vitris vnus eiusdemque factum est magnitudinis, quorum vnicuique dimidia vncia opii in minutissimas partes dissecti est indita affusis vnicuique quinque vnciis liquidi v. c. Alcoholis, vini albi, aceti, spiritus rectificati et aquae paribus partibus, et aqua destillata communi. His vitris calori 95 graduum admotis per quinque dies, et interdum agitatis et quassatis, et tandem colatis, euaporatis, siccatis, atque libratis perspexit ex residuo non soluto, quicquid vnumquodque liquidum reliquerat intactum, aqua nimirum 199 gradus, acetum 128. alcohol 100. vinum album 90, aqua dilutus spiritus rectificatus 88.
- p. 74. Transit fufius commemoratis experimentis ad praeparata ex opio, quae tantummodo nominari iuuat, sunt autem haec: opium colatum, vel extractum Thebaicum, laudanum liquidum vel tinctura Thebaica, elixirium paregoricum, pilulae saponaceae, pilulae e styraee, pilulae Thebaicae, vulgo pacifi-

pacificae, pulvis e bolo compositus cum opio, species e scordio cum opio, pulvis e succino compositus, electuarium e scordio, vulgo diascordium, confectio Paulina, Philonium, Mitridatium, et Theriaca, linimentum anodynum, trochisci bechici cum opio, quorum descriptiones aliunde notas hic adicere et repetere nolumus.

Experimenta vero cum opio in animalibus vivis p. 86.
instituta, quorum quatuor et triginta commemorantur, omni attentione digna sunt, nos enim de effectibus opii intus sumti et externe corpori applicati abunde instruunt. Facta autem sunt illa cum canibus, cuniculis atque hominibus et quidem in variis corporis partibus. Sic opium solutionem oculis externe applicavit, quae dolorem ruboremque oculi produxit. Musculis pectoralibus et abdominalibus denudatis admota nullam mutationem, nullumque motum ibi effecit. Arteria autem dissecta cum ei opii solutio admota esset, protinus sese contraxit, et angusta facta est, ut haemorrhagia omnis cessaret. Cor ipsum suo sanguine exhaustum denuo ab affusa solutione movebatur. Iniectio opii in sinus et vrethram facta inflammationes ibidem excitavit. Cataplasmata ex opio parata cutique applicata nullum sensum fecerunt, sed in musculis denudatis post duas circiter horas convulsiones procreatae sunt. Caustica remedia cum eo iuncta suam virtutem non perdidere. Pillulae ex opio parum ponderis sui amittunt in ventriculo, quod ex incisuris animalibus apparuit, quibus illae sunt intrusae. Resina opii soluta et intus sumta pulsum celerem, calorem ventriculi, capitis gravitatem, dolorem et vertiginem excitavit. Gummosa solutio effecit capitis dolores, nauseam et somnolentiam. Acida vero nihil valere in diminuenendis periculosis effectibus opii experimentis edoctus est.

Tandem

p. 127. Tandem de usu opii praecipit, in quo declarando ita versatur, ut explicet quomodo illud adhibendum sit a veteribus, et in quibusnam morbis praecipuum habeat usum, quorsum pertinent febris quaedam, arthritides, variolae, pthisis, dysenteria, colici dolores, tetanus, lues venerea, oculorum morbi, hysteria, hypochondriasis, peripneumonia, etc.

VII.

Mémoires couronnés en l'année 1786 par l'Académie des sciences, belles lettres et arts de Lyon, sur l'utilité des lichens dans la médecine et dans les arts par MM. HOFFMANN, D. M. AMOREUX fils, D. M. et WILLEMET Professeur de Chymie et de Botanique, à Lyon chez Piestre et de la Molliere 1787. in 8. avec des plantes enluminées.

i. e.

Commentarii ab Academia scient. litt. elegant. et artt. Lugdunensi a 1786 praemio ornati, de utilitate lichenum in medicina et artibus conscripti a VV. Cll. HOFFMANNO, AMOREUX Jun. ac WILLEMETIO, etc.

Egregia haecce collectio locupletata ac ornata est relatione historica Cl. GILIBERTI de commentariis in consensu Academiae praemio ornatis, cui praemissa est dissertatio eximiae ac prorsus singularis utilitatis de progressu historiae naturalis et de periculis, quae cum laboribus historiae naturalis amicorum coniuncta esse videntur. Et sane editoribus huius collectionis nos eo nomine obstrictissimè

mos esse proferimus, cum ipsis placuerit hanc dissertationem lectu dignissimam ac doctissimam simul praefationis loco nobiscum communicare, continentem quaedam anecdota ac relationes historicas, quas frustra alibi quaeremus, et nos vtilissimam operam in nos suscepturos esse persuasi sumus, si paucis ea proponamus, quae a Cl. Directore Acad. GILBERTO sunt praestita.

Primum enim probat Cl. A. studium historiae naturalis molestiis propriis et taedio plenis esse refertum. Verba igitur facit de Plinio septentrionali immortalis p. 21.

LINNEO, quippe qui in sua iuuentute in patria Vpsala multos amicos patronosque inuenerat ob sua studia et labores dum, cum esset absens et peregrinaretur, aetate paulo prouectiori cum magna laude redux protinus nactus est aduersarios ac inimicos, praeprecis cum vellet historiam docere naturalem. Iunior siquidem quidam medicorum ROSEN DE ROSENSTEIN ipsi lectionum suarum continuationi interdixit, eo ex capite, quoniam tantummodo doctores soli vniuersitatis litterarum docendi gauderent libertate ac munere. Talis res non poterat non LINNEO terrorem incutere, et cum olim per amicos multa fuerat assecutus, etiam in fortuna aduersa ad eosdem confugit, quorum ope decretum facultatis Vpsaliensis, maximas ipsi creans molestias, mutatum est, paulo siquidem post in hac litterarum vniuersitate potestas docendi medicinam ipsi est concessa. Quo in nouo munere gerundo fortunam fauentem expertus est. Interim tamen WALLERIVS eiusdem in mineralogia aemulus, saepissime rigorosus paulo de ipso iudicauit, et in omnibus vniuersitatibus aduersarii aduersus ipsum sunt suscitati. REGESBECKIVS Petropolitanus praeprecis delectabatur examinando eius systema plantarum, maleuole castigando quam vere id diiudicando. HEISTE-

rus, gloriam principis Botanicorum captans, methodum et principia LINNEI austere reprehendit, neque LUDWIGIO in omnibus placuit. HALLENBERG falsis circumuentus relationibus eum graui subiectus censurae, sed mutauit suam sententiam, postquam suam ad ipsum miserat Faunam Suecicam, in tribus litteris quae annis viginti post edidit. In Academiis Francogallicis quamplurimis nonnisi honorum eiusdem fit mentio, at Parisiis eiusdem Systemae sexuale destruere tentarunt plurimi. Illi, quauis data occasione LINNEVM acriter perstringunt, qui tamen, quamquam eiusmodi conuitia mirum modum eum male haberent, BOERHAAVI sequutus consilium, omnia silentio praeteriit. Botanici vero contemporaneorum iniqua iudicia ipsius iores crearunt molestias, ac, reliquos ut taceamus. Cl. ADANSON ipsi visus est suam de familiis plantarum commentationem eam composuisse ob causam, ut eius merita studiaque deprimeret. Tandem laboribus studiisque indefessis ita fractae sunt vires animi corporisque LINNEI, ut successiue omnium animi facultatum usum perderet, atque in extremo aetatis anno tantam sentiebat quoad memoriam debilitatem, ut saepissime notissimas alioquin res nominare non posset. Memoriam attamen tanti huius viri eius scripta, ab omnibus historiae naturalis amicis beneuole excepta, penes seram quoque seruabunt posteritatem, ac Cl. GILBERT nouam operum LINNEI omnium nobis humanissime promittit editionem, sub suis auspiciis Lugduni prodituram, cum non sine intimo voluptatis sensu iam facimus mentionem. Nos quidem cum Cl. Editore merita memoriamque LINNEI per omnem vitam recolendam censemus, et quantum ipsi debeat naturalis historiae quam obstrictissimos sibi reddiderit eiusdem amicos, omnia scripta testantur periodica. Pietas vero nostra ab

adulatio-

adulationis vitio longissime remota nos iubet preca-
ri, vt Tanto viro terra sit leuis eiusque ossa leniter
cubent.

Relatium quoque legimus TOVRNEFORTIVM p. 15.
egressum fuisse ab Hispaniae militibus prouincia-
bus leuis armaturae, quum Pyrenaeos herbarum
colligendarum gratia conscenderat montes.

CLYSIVS omnis sanioris phytographiae sexti p. 16.
et decimi saeculi parens, cum peragraret Pyrenae-
os, brachium fregit et aliquot annos post crus, his
malis tamen nihilo secius abstrahi se passus ab amq-
ue botanices, tertiamque suscepit peregrinationem
ad Alpes Tyrolienses, quo quidem in itinere prae-
ceps de petra ruit coxamque fregit, quo facto per
religuum vitae tempus factus est paralyticus.

PLVMIER, senior, postquam binis vicibus Ame- p. 17.
ricam peragrauerat, et phytologiam multis generi-
bus, ac quamplurimis plantarum speciebus auxerat.
atque locupletauerat, pleuropneumoniae tandem
succubuit, quam sibi in suis contraxerat itineribus.

IOH. IVSSIEV iussu LVDOVICI XV. in prouin-
cias Peruuianas missus, inuidiam Hispanorum sibi
contraxerat, et quamquam sibi de vita sua saepissime
prospexerat, tamen a veneno terribili ipsi ingesto
omnibus animi facultatibus priuatus est. Simile
exemplum praebet nobis COMMERSON, quippe qui
eodem modo in Asia inter labores suos botanicos
extinctus est, nobisque simul omnis erepta spes est
perueniendorum in nostram notitiam eiusdem in-
uentorum.

DOMBEI maxima admiratione ob ingenium diui-
num, et egregia merita dignus, qui plus quam sexcentis
plantarum speciebus detectis trina vice ob inuidiam
veneno infectus est, et ex itinere redux ob concus-
sam et laefactatam sanitatem, quam facies ipsius re-
praesenta-

praesentabat, omnibus suis amicis maximum in-
sit terrorem.

p. 18.

HASSELQVIST, discipulus LINNEI, Aegyptum
et Palaestinam permeare constituerat, quoniam illae
regiones quoque historiam naturalem parum cog-
tae fuerant. Et sane ipsius studiis multum debe-
mus, per aliquot enim annos ibi commorans omnes
species plantarum in his regionibus obuias accu-
te descripsit, quae egregia praebent medicamina. em-
cura atque industria flores Aegypti et Palaestinae
ita nobis innotuerunt, quomodo indigenae; cetero-
rum sagacitati eius nihil facile potuit effugere. Ve-
rum pro dolor! tam eximium virum saepius
Barbari male habuerunt, et post eius per Syriam
in Europam reditum morbo graui correptus vix
dum spiritum emitteret, anno siquidem aetatis se-
timo et trigésimo phthisi consumtus est.

SEGVIER, cui in acceptis habemus Floram Ve-
ronensem et vicinorum montium, e mortis peri-
lo astu ereptus est, nam pastores in his regionibus
consilium inierant ipsum in suis botanicis excursi-
bus per praecipitium ex alto interficere.

GMELINVS a Tartaris percurrando montes Si-
biriae et Montis Alti occisus est.

BONA itidem saeculo tertio et decimo a pasto-
ribus interemptus est, cum in monte Baldo provin-
ciae Veronensis legeret herbas.

SCHEVCHZER, qui saepissime altissima Alpium
iuga conscenderat, tandem cum in descendendo
certior fieri vellet de trunco arboris petrefacto, ex
screatione sanguinis correptus in vigore aetatis
obiit.

POLLICH, qui plantarum Palatinatus egregiam
historiam reliquit, incidit, cum paludosas harum
prouinciaram inuiseret regiones, in febrem malig-
nam, quae ipsi mortis causa fuit.

III. Comes de MATTUSKA, cui Floram Silesiae debemus, in itineribus per montanas regiones morbo pectoris laborare cepit, et praematura morte suis amicis, ac reipublicae litterariae est ereptus.

Ex triginta eruditis viris ex Dania et Suecia, historiae naturalis causa itinera fuscipientibus, tres tantummodo domum rediere, reliquis omnibus in aetatis flore defunctis.

Liceat nobis hisce, a Cl. GILIBERTO copiosius commemoratis, pericula addere, quibus expositus fuit Cl. SPARMANN in itinere ad Caput Bonae spei atque ac in Africam, parum enim abfuit quin ab animalibus feris deuoraretur. Cl. SONINI DE MARCHONCOUR ex nobili stirpe Lotharingica prognatus, qui iussu regis Christianissimi Francogalliae inferiorem Aegyptum permeauerat colligendorum ex omnibus tribus naturae regnis rariorum thesaurorum, gratia bis terue in manus Barbarorum incidit, atque ab iisdem male habitus ac spoliatus est. Cl. STELLER, Rossus, in itinere suo Karatschatkensi inter florum collectiones diem suum obiit. Ex iam allatis liquet catalogum martyrum historiae naturalis posse mirum augeri in modum, si vellemus consulere itineraria et necrologia, nos autem tantummodo pauca hic proponere ea de causa voluimus, ut historiae litterariae studium nostris fere temporibus neglectum de meliori obiter commendaremus, quod et gratia et vtilitate sua quam maxime oblectat atque omnibus quasi doctrinis pro condimento est.

Nunc vero officii nostri ratio a nobis efflagitat, ut commentariorum ab Academia Lugdunensi praemio ornatorum summam ex ordine a Cl. GILIBERTO recepto indicemus. Inter complures autem com-
mentarios, concernentes quaestionem *) de iis liche-

R 3

num

*) Vide Comm. Nostr. Vol. XXVIII. p. 701.

num speciebus, quæ vere utiles esse possunt in artibus
et medicina, tres potissimum attentionem eorum
quibus cura iudicandi de iis commissa fuit, exci-
p. 28. runt atque sibi conciliarunt. Primus commenta-
rius (N. 2.) habuit hanc epigraphen :

De l'aurore au couchant parcourons l'Univers,

Tous les divers climats ont des Lichens divers.

et huncce prae se fert titulum: *Lichenographie économique, ou Histoire des Lichens utiles dans la médecine et les arts.* Cl. A. in breui introductione probe an-
notauit de lichenum genere, illud hucusque minus
recte definitum fuisse ac determinatum, speciesque
ipsas esse incertas, easdemque ab auctoribus vel ni-
mium multiplicatas, vel admodum imminutas fuisse.
His omnibus obseruationes quasdam in vniuersum
earundem utilitatem in artibus, medicina et oeco-
nomia concernentes adiecit. His praemissis Cl. A.
de cuius eruditionis praestantia in re herbaria ali-
que doctrinis medicis luculentissima exstant docu-
menta omni laude digna, lichenes commemorat
ob suam utilitatem veram aut saltem probabilem
maxima commendatione dignos, addita nomencla-
tura vniuscuiusque speciei vna cum nomine Fran-
cogallico, aequè ac nomine generico et specifico
LINNEI, DILENII, adiectis locis veterum scripto-
rum, notissimas species explicantibus. Has quales-
cunque doctas obseruationes excipiunt proprieta-
tes lichenum a celeberrimis Botanicis eo consilio ac-
curate definitae, quo character specierum eo diluci-
dus pateat, addita simul descriptione breui, et ex-
plicatione vsus vniuscuiusque proprii in artibus et
medicina. Ex limpidissimis omnia sua hausit fonti-
bus Noster, atque bene distinguendo nos ita instru-
xit, vt quid certum, quid dubium et ambiguum, aut
arbitrarium sit, primo statim intelligamus obtutu.
Quoad vero lichenum vsum utilissimas exhibet illa

commen-

commentarius observationes, experientiis confirmatas, quae non potuerunt non penes iudices ab Academia constitutos assensum extorquere atque egregium illum commentarium ac eximium, in quo omnia, quae de lichenibus cognitu sunt necessaria, dilucide, perspicue atque accurate tradita sunt, praemio ornare secundo. Huius commentarii Auctor est Cl. WILLEMET Sen. Demonstrator Chymiae ac Botanices in litterarum vniuersitate Nanceiana meritiſſimus, etc. alio iam tempore ab Academia praemio ornatus, scilicet anno 1776 ob librum, cui titulus est: *Mémoire sur les medicamens indigenes.*

Commentarius N. 3. hunc prae se fert titulum: p. 29.
Recherches et experiences sur les diverses especes de Lichens, dont on peut faire usage en médecine et dans les arts. Inscriptio ex LINNEI amoenitatibus acad. de mundo inuisibili ipsi praeposita est: *Hinc nemo sapiens ulterius dicere audebit, nihil agere, bonoque otio abuti illos, qui MVSOS et muscas legendo, opera creatoris admiranda contemplantur, inque usus debitor conuertere docent.* Fundamentum, cui hicce commentarius est superstructus, firmissimum est, indicans auctorem clarissimum in hoc genere versatissimum esse ac probum magistrum, quamplurimas siquidem res ingeniosis ac saepius nouis observationibus illustrauit, atque iudicio suo critico et ab omni partium studio remoto subiecit, et perspicuitate orationis ex regulis artis, et ornatu sermonis lectores mirifice oblectat, dum prodesse simul cupit. Argumentum autem suum ita pertractauit, vt seorsim utilitatem rei, de qua agit, ante oculos ponat. In prima igitur parte explicauit medicas lichenum proprietates, qua quidem in explicatione versatus est ita, vt vnā quamque speciem accurate designaret, additis nominibus Francogallicis, genericis, triuialibus, Latinis et Lineanis, vna cum Synonymis,

R 4

quae

quae apud veteres reperiuntur, deinde vt de forma dispositione, sapore, ac odore vniuscuiusque speciei sigillatim lectores instrueret, et de vsu in morbis persanandis differeret. Omnia in hac parte principis veris philosophiae medicae innituntur, et doctissimus auctor, quamquam interdum audaciam quandam videatur prodere, tamen sedulo cauet, ne a praeconceptis opinionibus seducatur, neque superstitioni sese turpiter dat, potius quaecunque ab ipso adferuntur observationibus superstructa sunt ex optimis fontibus derivatis. Hac igitur ratione proprietates medicas in tredecim lichenum speciebus exposuit. In articulo de vsu oeconomico lichenum vberius declarat, quamplurimas adhiberi posse species ad merces in fasces componendas, ad culcitras conficienda. In artibus variis praecipue lichenum cernitur utilitas, atque inprimis substitit auctor in rumice rubente Auuerniae. Diligenter ille articulus est elaboratus, in quo methodus vtilissima proponitur, qua colores lichenum viuidi reddi possunt. Cum enim per vrinam putrefactam, colores parantur, quod iniucundum est, et periculosum artificibus humanae vrinae substituere iubet vrinam animalium in stabulis, aut liquorem alcalinum. Progreditur ad lichenem roccellam eiusque substantiam arti tinctoriae inseruientem, simulque quasdam observationes de congeneribus addit, inprimis in eo versatur studium auctoris explicandi per quaenam subsidia color ex lichene roccella paratus (Orseille) magis reddi possit firmior, vnde de utilitate aliorum lichenum in artibus verba facit, ac simul excerpta quaedam ex Flora Suecica et aliis operibus, sigillatim ex egregia Dissertatione LINNEI de plantis tinctoriis suppeditat, ac finit hunc articulum experientis super alias utilitates lichenum. Observationes quaedam nouae atque vtilis insunt in hoc opusculo be-

ne ordinatae, atque omnia docte hic congeſta ac-
conſeſſe commemorata ſunt, quae hucusque ſuper
utilitatem lichenum litteris conſignata ſunt, ean-
demque ob cauſam praemium ſecundarium ab Aca-
demia ipſi eſt adiudicatum. Auſtor eſt Cl. AMOREUX
Iun. Societatis regiae Montispeſſulanae et plurima-
rum academiarum ſodalis, vir doctus ac omni amo-
re dignus, qui iam multa ab academiis reportavit
praemia et modo nuper ipſi praemium ceſſit ob me-
liorem methodum ſepium ſtruendarum.

Commentarius N. 4. Latine ſcriptus ſub hoc ti-
tulo: *Commentatio de vario lichenum uſu*, cum epi-
graphie: *Multum adhuc reſtat operis, multumque re-
ſtabit, nec ulli nato poſt mille ſaecula praeccludetur
occafio aliquid adhuc adiiciendi*. Huius egregiae com-
mentationis auſtor Cl. nihil paene praetermiſit, quod
ad illuſtrandum argumentum aliquid conferre poſ-
ſet, in parte praecipue botanica probum ſeſe pro-
dit magiſtrum et eximium, atque cum accuratione
proſus ſingulari ſtudia botanicorum in familia li-
chenum declaranda conſpicua recenset et diuidicat,
et in characteribus ſpecificis ſpecierum ſe ceu ſoler-
tem oſtendit obſervatorem. In tabula quaſi pro-
ponit ex quibuſnam principiis chemicis conſtent
lichenes, ope menſtruorum et analyſeos per ignis
vim indagatis. Vt autem nos redderet certiores de
ſpecialibus lichenum proprietatibus, examini ſubie-
cit quamplurimas ſpecies, quarum character a LIN-
NEO non eſt explicatus, qua quidem in re propriam
nouamque ſequutus eſt diſtributionem methodicam,
quam publici fecit iuris in ſua *Enumeratione liche-
num*, ad quam noſtros ablegamus lectores. Atta-
men ingenue proſitetur Cl. A. determinationem
verarum ſpecierum huius generis lichenum multis
etiamnum magniſque premi difficultatibus. His
in

in vniuersum praemonitis Noster subsidia commo-
morat, ab ipso eo adhibita consilio, vt intelligeret
quale sit istud principium, quod lichenibus virtu-
tem tingendi impertiret. Haecce autem particula
commentationis attentionem prorsus singularem
Academiae promeruit, siquidem ii, quida commen-
tationibus iudicare debuere, probe perspexerunt, hanc
particulam in programmatae propositam a reliquis
omnibus de praemio certantibus prorsus fuisse ne-
glectam. Vfus denique lichenum medicus exacta
analyfi confirmatus est, atque omnia, quae experimen-
do cognita sunt, accurate ipsi respondent. Saepius
auct. ad proprias prouocat obseruationes, et ad scri-
ptores celeberrimos, quos vbique laudauit. Prae-
stantiam autem huius scripti ex eo patere arbitra-
mur, quod oeconomicae notitiae nostras admodum
nouis auxerit experientiis, quibus diuersos colores
ex lichenibus obtinendos proposuit. Commenta-
tioni ipsi sedecim exempla addita sunt, varios colo-
res ex lichenibus exhibentia.

P. 35. Commentarius methodice, simpliciter, distincte
et aequali studio exaratus, et Noster inprimis exacte
nosse videtur ac distinguere duplicem methodum
in disquisitionibus scientificis receptam. Etenim
primam partem in vniuersum syntheticam esse vo-
luit, quae composita est e numerosa factorum di-
stincte explicatorum serie, alteram mere analyticam
esse iussit. Grauiissimis ex hisce causis academia pri-
mum ipsi decreuit praemium. Auctor autem est
Cl. HOFFMANN, Professor Erlangensis meritis-
simus, qui *Enumerationem lichenum methodicam et historiam
salicam* docte et eleganter scripsit.

Analysis horum trium commentariorum, facta
a Cl. GILIBERTO, vti ex iam dictis patet, de soler-
tia et industria doctissimi directoris Academiae Lug-
dunensis

dunensis cer-
monium.

His or-
edidisse Cl.
petrandis su-
rio lichenum
simul script
nata sistit, a
xi instruit
Ordo XIV.
hirta. Lich-
arboribus.
ad firmandu
num puluer
dine sua an-
stant. In
quatuordec
tis colore
maceration
git (b) colo

Assemblée
ences
de Vi
ce de
pellie
avec

Confess
habit
prae

*) Sy
T.

quoniam certissimum perhibet ac honorificum testimonium.

His omnibus addimus sub initium anni 1786. edidisse Cl. HOFFMANNVM dissertationem pro impetrandis summis in arte medica honoribus, de vario lichenum usu, quae prouti est doctissima, multa simul scripta praemiis ab Academia Lugdunensi ornata sistit, atque etiam nos de methodo HOFFMANNI instruit, cuius exemplum hic apponere lubet: Ordo XIV. Lichenes filamentosi. *Vsnea*. N. 45. *Vsneap.* 56. *hirta*. *Lichen hirtus* LINN. *) *Habitat in Europae arboribus. Usus. Pro sarcotico egregio est, in decocto ad firmandos pilos commendatur. Fortissimum errhinum pulverisatus Lichen. Pulvis deglutitus fauces acedina sua arrodit. Externe sarcoticum habetur praefans. In pulverem redactus et cum urina et calce per quatuordecim dies maceratus, addito vitriolo (a) martis colore tingit ochraceo subfusco. Sine praegressa maceratione, cum alumine et vitriolo martis coctus tingit (b) colore pallidiori ochraceo ceruino.*

VIII.

Assemblée publique de la société royale des sciences, tenues de la grande Salle de l'hôtel de Ville, en présence des Etats de la Province de Languedoc, le 15 Fevrier 1786. à Montpellier chez Martel 1786. in 4. de 80 pages avec fig.

i. e.

Confessus publicus societatis regiae scientiarum habitus proceribus Prouinciae Occitaniae praesentibus d. 15 Febr. 1786. etc.

Conti-

*) System. vegetabil. ed. 14. p. 464. DILL. Hist. musc. T. 13.

Continentur in hac collectione publici iuris fidei:
1. Commentarius super theoria incendiorum,
eorundem causis, et remediis iisdem praeuocandi
atque illa exstinguendi, auctore Cl. Abbate MA-
THOLON.

2. Elogium Cl. SEGVIERI. IOH. FRANCISCV
SEGVIERIVS natus est Nemauso d. 25 Nouembri
anno 1703. patre Consiliario Senatus prouoca-
tum municipalis Nemausensis, qui huncce filium
successorem in sua dignitate designauerat, et cura-
uerat, vt ipse educaretur liberaliter ac ita institueretur,
vt tandem cum fructu hoece desungi posset
munere. Litterarum itaque causa cognoscendarum
collegium societatis Iesu Nemausinum adiit, in quo
ob ingenii praestantiam multum et cito profecit.
In legendis enim auctoribus classicis Latinis eleganti-
am vnicuique propriam ita perspexit, vt admirationem
omnium ad se raperet; et cum ob ingenii
sagacitatem intelligeret pleniorē huius linguae
cognitionem vtilem ac necessariam esse ad leges Ro-
manas rite interpretandas et numerosas Glossas eorundem
Commentatorum explicandas, etiam felici
cum successu ad eundem eas transfudit vsum, atque
multa paulo obscurius tradita, multo clarius atque
dilucidius proposuit. Quum inter ludendum a suis
commilitonibus numisma Agrippae nomine insigni-
tum lucrauerat, illud ipsi singularem amorem in-
stillauit erga monumenta veterum, in quibus dis-
quirendis suum pascebat animum. Tanto amore
tem erga hoc numisma captus erat, vt ei proprium in
suo museo numismatico adsignaret locum, vbi etiam
num seruatur. Decimo iam aetatis anno antiquita-
tum erat SEGVIERVS peritus, et bene in numisma-
tica arte versatus. Studium autem antiquitatis ex-
mum ipsum non abstrahere potuit ab historiae co-
gnitione. Nactus autem est per amicum quendam

et popularem occasionem addiscendi rei herbariae historiam, cui diligenter adedit, atque nouum hoc studium ita percurrere studuit, ut ipsi foret breui gloriosum ac vtilissimum. Iam vero studiorum causa Montem Pessulanum adiit atque Iurisprudentiae operam dedit. Nequaquam tamen priora studia prorsus neglexit, atque amorem sibi ac amicitiam Cl. CHICORNI AV conciliauit, qui ipsi in horto regio plantas demonstrauit, quem assidue auscultauit. Et quamquam pater mineralogiae studio ipsum dicauerat, tamen illud consilium mutatum est. Illo siquidem tempore Comes de MAFFEI, qui et ob varietatem copiosae doctrinae atque excellens antiquitatum studium est celebratissimus, Francogalliam veniens, cum SEGVIERIO amicitiam contraxit atque peregrinationes litterarias per cultiorem Europam cum ipso instituit. Communi studio ibi inquirebant in siluae Hercyniae prouentus, monumenta antiqua, atque res naturales curiosas, indices de progressibus scientiarum factos perlustrabant, atque conueniebant viros doctos. In Belgio Cl. SEGVIER celeberrimum salutauit BOERHAAVIUM, qui ipsi omnes plantas rariores in suo horto crescentes liberaliter visendas praeiuit. Romam postea et principes Italiae ciuitates adierunt, omnesque raras et magnificas res, quae ibi sese offerunt peregrinatoribus, perlustrarunt. Veronam redux factus est Ill. MAFFEI. Tunc temporis Noster nondum exsatiatus videndi et scrutandi desiderio, sigillatim animum ad botanicam et historiam naturalem applicuit. Huius rei causa omnes campos Veronenses peragravit et suam Bibliothecam botanicam aequae ac plantas Veronenses edidit, quae ex sententia LINNEI ipsi auctori principem locum inter botanicos assignant. Methodus autem, qua in describendis plantis Veronensibus usus est, ipsi est propria et in plurimis conuenit cum

cum **TOURNEFORTII**. Inprimis nullam methodum sexualem visus est admittere, ob multiplices videtur observationes ab ipso met factas, et analogum admodum fallacem, qua seduci se passus est; interim tamen eum versus finem vitae suae paululum ab hac recessisse sententia quidam asserunt. Mortuo autem **III. MAFFEO** Italiam relinquere atque Nemausum regredi ipsi placuit, ibidemque scientiarum et doctrinae in patria sua florentium gloriam suis studiis adiuuare atque ornare. Igitur fundatam a **Cl. FLECHTER** olim academiam cura studii, quae suis denuo quasi resuscitauit atque florentem esse iussit. Octogesimum autem aetatis annum, quasdam infirmitates, tristes senectutis comites, sensit, instantem breui mortem praenunciantes, et tandem apoplexia vehementissima correptus calendis Septembribus 1784 discessit e vita, et extrema eius verba ardentissima pro patria vota completebantur. Reliquit magnam inscriptionum collectionem nondum typis exscriptam, et multos alios libros a se compositos ad scientias et litteraturam pertinentes, quos Nemausina Academia prelo committere constituit. Academiae Regiae Parisinae inscriptionum atque litterarum elegantiorum erat adscriptus, et paene omnium aliarum societatum litterariarum Europae sodalis, et societas regia per longum tempus eum inter suos habuit socios. Ceterum eius virtutes quam maxime sunt celebrandae, animi candor, simplicitas, modestia, probitas, religionis amor, sinceritas, aliaeque, quibus omnibus fuit gratissimus. Ipsa vero Academia Nemausina testis eius virtutum, earundem quoque praeco esse voluit, unde easdem in diserto Elogio ipsi consecrato in peristyllo superiori domus exprimendas curauit, eiusque tumulum floribus omnes fere insignire studuerunt, et Musae carmine quoque tristitiam ob

eius obitum declararunt suam, ac merita tam docti et
probi Academici celebrarunt. Illud autem elogium, a
nobis in summam iam redactum, coram societate
Monsiessulana legit Cl. DE RATTE.

3. Cl. CHAPTAL legit commentationem de ter-
ris ochraceis in vniuersum, et imprimis de iis, quae
habere possunt vsum quendam in artibus. Quae
hucus de terris ab hoc Academico inuenta sunt atque
detecta, confirmata sunt nouis experiētiis, ideoque
desiderio tenentur omnes, vt eius commentatio in-
seratur collectioni huius Academiae.

4. Cl. CVSSON quoque legit commentationem
de variolarum insitione, in qua potissimum praecau-
tiones sub censum vocat, adhibendas si de felici suo-
cellu operationis spem velimus concipere certissi-
mam. Haec commentatio primam partem consti-
tuit maioris cuiusdam scripti de hac materia, et illa
aeque prelo committetur, et quidem in collectione
Academiae, quam propediem publici faciet iuris.

IX.

Medical Sketfches, part the first, by RICHARD
PEW, member of the royal society, Edin-
burgh, Sherborne printed for the author,
by W. Cruttwell: and sold by I. Bew. Lon-
don 1785. 8. 157. pagg. *)

i. e.

Adumbrationes quaedam medicae, etc.

Hicce

*) RICHARD REWS *Skizzen aus der Heilkunde nach
dem Engl. von D. C. F. MICHAELIS, Leipz. bey F. G.
Jacobaer 1787. 8.*

- H**icce liber et breuitate et praecisione quam maxime commendandus, observationes quasdam de nonnullis comprehendit morbis, quae omnes attentionem mereri videntur. In hac prima parte
- p. 3.** I. de epilepsia quaedam proponit, cuius naturam et symptomata ceu nota non disquirat, sed potius causas proponit, ad quas pertinet 1) inaequalitas ossium encephalum continentium, et inde redundans proportio inter cranium eiusque contenta 2) praeternaturales tuberositates, siue exostoses in interna cranii superficie, 3) inflammatio, tumefactio, suppuratio, induratio siue ossificatio membranarum cerebri, aut ipsius cerebri 4) hydatides in cerebro abortae, 5) acrimonia humorum in vniuersum, et sigillatim humorum cranii, 6) exinanitio et collapsus vasorum, 7) timor et subitaneus terror. Vbi
- p. 48.** autem exostoses explicat, quibus reliquae adiunguntur, et variis casibus illustrantur, qui utique ob singularia, quae continent, digni sunt omni attentione.
- p. 66.** II. adumbratio spectat ad naturam febris declarandam, cuius causam proximam quam maxime cum causa principe epilepsiae ipsi conuenire videtur. Examinat autem CULLENII sententiam statuentis remotas causas esse certas quasdam vires sedatiuas ad systema nervosum applicatas, eamque reuocat, cum periodicus paroxysmi febrilis regressus nullo modo ex illa possit explicari, vnde in humoribus ipsis eorumque corruptione, aut in mala conditione solidarum partium quaerendam illam esse arbitrat.
- p. 86.** Remotas porro febris causas cum aliis medicis in exhalationibus morbosis corporum, et vaporibus exhalationibusque paludosarum humidarumque regionum collocare videtur. Omnis autem febris causam principem acrimoniam quandam peculiarem esse asserit humoribus circulantibus inductam, eo
- p. 109.** rumdemque versus caput congestionem. Simul de

tertiana duplicata febre verba facit, atque, omnis dissensus medicorum circa hanc febrem tollendi causa, partes HUXHAMII amplectitur, existimantis omnem tertianam duplicatam pro febre intermittente octodecim aut triginta horarum reputandam esse, easdem causas agnoscentem, hoc tantummodo discrimine observato, ut effectus huius causae aliquo modo per influxum caloris solaris in paroxysmo meridiano alterentur. Congestiones autem sanguinis versus caput causam principem esse febrium ex sessionibus febre defunctorum confirmare nititur, in quorum cerebro ulcera, atque primordia putredinis fuere reperta. Historiae morborum quinque et hanc particulam illustrent.

P. 137.

III. Adumbratio *apoplexiarum*, quarum differentias et causas bene explicat, ipse autem interdum in atmosphaera ipsa corpus nostrum ambiente causam quaerendam esse statuit, congestiones versus caput producentem, prouti in febribus; unde quoque quaedam apoplexiae adiunctam sibi habere solent febrem.

His adiectum est postscriptum concernens theori-
am CL. BROWNII de febribus.

X.

Mémoire sur l'analyse et les propriétés de l'eau minérale de Saint Germain en Laye; lu à la société royale de médecine, par M. CHAP-
PON, Docteur en Médecine: suivi du rap-
port de M. M. les commissaires et des deli-
berations pour la taxe de cette eau minérale
extraits des Registres de la Société royale de
médecine 1787. in. 8. de 52 pages.

Tom. XXX. Pars II.

S

i. e.

i. e.

Commentarius super analysi et proprietatibus
aquae mineralis in Fano S. Germani in La-
ja, lectus in societate regia medica a Cl.
CHAPPON etc.

p. 3.

Omnes in eo consentiunt aquas minerales bene-
ficiis naturae liberalioribus accensendas esse,
quibus labefactata valetudo restitui ac firmari, mul-
tisque praecaveri possit morbis, unde quoque anti-
quissimis iam temporibus homines de eximio earum
instructi usu, commodisque inde redundantibus ma-
ximis, non dubitarunt, quin Diis ipsis haec munera
referrent in acceptis, atque adeo quasdam deas tu-
telares iisdem praeficerent. Nolumus iam ea repe-
tere, quae ingeniose prodita ac ficta sunt de iisdem
a poetis, modo haec a nobis videntur commemoran-
da esse, tales fontes regionibus, in quibus scaturiunt,
admodum proficuos esse, ideoque quam maxime
celebrandos. Commoda itaque illa studiosam fon-
tium soteriorum singulorum exigere videntur inqu-
sitionem, quare studium Cl. A. minime improban-
dum esse, quin potius laudandum censemus,
quod hisce aquis dicavit. Qua quidem in re rite
perficienda, ut ipsi euentus prosper responderet, va-
ria instituit itinera, ut sibi plenariam horum compe-
raret fontium notitiam, inque loca, ubi profiliunt,
inquireret, analysin eorundem faceret, atque sepe
iteratis vicibus instrueret de salubritate ex iis pro-
ueniente. Fufius autem describit viam ac rationem,
quam in natura et proprietatibus harum aquarum
explorandis ingressus est. Vniuersam autem com-
mentationem quatuor articulis proposuit, quorum
alter situm fontis describit, et accurate propieta-
tes phyficas ipsius definit, alter experimenta insti-
tuta

p. 6.

tuta vna cum reagentibus complectitur, tertius versatur circa euaporationem et residui examen, quartus tandem huius aquae offert comparisonem exactam cum aliis fontibus ob virtutem prorsus singularem celeberrimis. Inprimis vero Noster ex principiis certis ac indubitatis et historiis summo studio congestis proprietates medicas harum aquarum studet exponere. E fonte hausta aqua limpidissima est ac quam maxime transparens et pellucida, saporis martialis et leniter aciduli sine ullo adstrictionis sensu styptico aut irritante, prouti aquae vitriolicae, et gas purum continere videtur. Cum vino commixta sapor fit acrior, magis sensus feriens, hancque ipsam proprietatem etiam incolae huius Fani optime norunt. Analysis vero chymica, cui hanc aquam Cl. A. magna cum cura ac attentione submitit, eum docuit euidentissime contineri in vnaquaque mensura media (pinte) tria grana et duas tertias partes magnesia, partem quintam grani muriaticae magnesia, duo grana cretae communis, duas grani tertias cretae magnesia, et vnum granum cretae ferrum continentis. Ex hisce principiis aquam hanc constitutientibus credit comparari posse hanc aquam cum aquis mineralibus Forgeis, Albismalensibus, Spadanis, Pyrmontanisque, eaque propter ipsis locum assignat inter aquas tonicas, stomachicas, depurantes, leniter deterfivas, roborantes ac diureticas. Igitur istae optime conueniunt omnibus, penes quos lenta est digestio, qui stomacho laborant imbecilli, et in quorum visceribus digestioni dicatis infarctus sunt a materia viscida et acri, hinc usum habere possunt in affectibus hypochondriacis, in quamplurimis morbis renum ac vesicae, in quocunque conualescentiae statu, ubi debilitas ventriculi adest, quae curam omnibus numeris absolutam reddit saepiuscule difficilem. Ex hoc capite

p. 10.

p. 29.

p. 34.

pite quoque eius usus esse potest in remouenda omni atonia ac inertia fibrarum, ex quibus saepissime leucorrhoea oboriri solet. Tandem Cl. A. arbitratu hancce aquam in quibusdam incipientibus infarctibus dissipandis ac abigendis, in doloribus vagis a lentore et crassitie humorum in primis viis obortis, et nonnullis morbis cutaneis propellendis, quae euentissime huic causae suam debent originem, commodè et cum fructu adhiberi posse. Quod reliquum est istius aquae proprietates satis sunt firmatae experientia et usu incolarum, quippe qui ab eiusmodi morbis, quorum mentionem iam fecimus, affecti, denuo ingesta hac aqua valetudinem recuperarunt pristinam. Vnde eo magis usus illarum omnibus, qui Parisiis et in vicinis regionibus ab eiusmodi infirmitatibus affliguntur, est commendandus, vna cum hac commentatione vtilissimas continent observationes.

XI.

Mémoires d'Agriculture, d'Economie rurale et domestique, publiées par la société royale d'agriculture de Paris année 1786, Trimestre d'automne à Paris chez Cuchet, 1787. 8. de 151 pag. avec fig.

i. e.

Commentarii de re agraria et oeconomia rurali ac domestica, editi a societate regia rei agrariae Parisina, Trimestre autumnale.

Iam supra *) priores horum commentariorum recensuimus partes, quibus iam nouam adiicimus,

*) Vid. Comm. Nostr. Vol. XXIX. p. 530. sqq.

nos de iis, quae mensibus Nouembri et Decembri in confessu publico societatis regiae acta sunt instrumentem.

1. Cl. TENON rapas siluestres in horto regio cultas in particulas paruas dissecuit, easdemque exsiccauit, quae in paruum redactae volumen iterum fibris instructae quasi erant et ignem prouti boletus ignarius concipiebant et decrepitabant.

2. Cl. Marchio DE LANGERON complura conspicienda praeuit instrumenta oeconomica ad rem agrariam et oeconomiam domesticam pertinentia, quorum vsus obtinet in America septentrionali, et quae per Cl. SAINT - JEAN DE CREVECOEUR in Francogallia innotuere.

3. Cl. VALDRUCHE DE MONT - REMY, qui est p. II. familiaris societatis per litteras, ipsi societati exhibuit commentationem, in qua explicat, secale viride defectum pabuli loco esse posse animalibus, et eius vtilitatem pluribus probat.

4. Societas regia rei agrariae Aurelianensis transf. p. V. misit ad Societatem commentationem Cl. BARBOT, qua omnes possessores regionum arenosarum, aridarum, atque ad productionem frumenti cuiuscunque ineptarum admonentur, vt ibi pinus loco quercuum plantent.

5. Cl. QVESNAY DE BEAUVOIR, familiaris per p. VII. litteras Beauuoriae, non longe a Decisia Niuernoensi, varias obseruationes de Heliantho tuberoso a se factas societatis iudicio submisit.

6. Cl. CHANCEY, familiaris per litteras Lugdu. p. IX. nenfis, retulit ad societatem de oleo ex baccis Corni sanguineae expresso, et eiusdem vtilitate in oeconomia ciuili et rurali.

7. Cl. DUVIVIER Membrum Comitiorum Agrico. p. X. larum Compendii, commentationem societati exhibuit de variis methodis in auenae cultura adhibendis.

p. XII. 8. Cl. DUSSIEUX, familiaris per litteras, plurimas obseruationes cum societate communicauit de cultura Sorgi, Zeae Mays, et Solani tuberosi.

Trimestre autem istud commentationes hactenus complectitur:

p. 4. 1. *De instrumentis ad arationes adaptatis, quae in agris Montispeffulani adiacentibusque adhibentur regionibus, epistola* Cl. AMOREUX ad Cl. BROUSSONET data. Exacta descriptio horum instrumentorum cum iconibus aeri incisis hic prostat, insimulque eorum vsus plenius ostenditur.

p. 13. 2. *Observationes de gelatione quadam totali in arboribus quibusdam passim obuia, auctore* Cl. DARBENTON. Scilicet sub gelatione (Gélivure ou Géliflure,) nihil aliud intelligitur quam illud vitium saepissime in arboribus conspicuum, quo in interiori arborum duo strata annua a se inuicem quoad longitudinem separata reperiuntur. Talia quidem vitia interdum vnam alteramque arboris partem solent infestare, at eius vniuersam substantiam rarissime afficiunt, eiusmodi autem per totam arboris extensionem hic Noster vidit ac descripsit pluribus.

p. 20. 3. *Epistola* Cl. DE BORDA, familiaris per litteras Societatis Daxensis, ad Cl. BROUSSONET, *de effectibus frigoris ratione vegetabilium.*

p. 32. 4. *Commentatio de methodo sylvas ita instruendi ac adaptandi, ut maior prouentus lignorum sperandus sit* auctore Cl. Praeside DE LA TOUR D'AIGUES. Noua methodus proposita a Nostro ita comparata est, ut compendiose illa non possit a nobis describi, atque tanto ingenio utique digna videtur.

p. 40. 5. *Disquisitiones super diuersis sterilitatis vegetabilium speciebus, et de causis, a quibus illae pendere videntur, propositae* a Cl. DUCHESNE. Vtilissimae ac pulcherrimae illae obseruationes concernunt vegetabilium reproductionem per semina, per ramos

in terram demissos, per furculos, per implantationem, in terram defossionem et inoculationem. Inprimis egregiae hie obseruationes de fragariis supeditantur.

6. *Analysis chymica cespitis bituminosi et facili modo p. 63.*
do ex eo conficiendi carbonēs, atque ita adaptandi, ut inde agri stercorentur, auctore Cl. Marchione DE BULLION. Accuratori si cespitem bituminosum subiicimus examini, facile intelligimus illum esse compositum ex detritu plantarum plurimarum paludosarum, in quibus reperiuntur testae conchyliorum, aliorumque minimorum animalium vermiculorum, cum pauca terra et arena quarzosa. Cespes bituminosus igitur ad stercorationem agrorum potest adhiberi, si antea mixtus fuerit cum stramine, quod animalibus substernitur, ut in eo cubent, aut si mixtus fuerit in foueis stercoreariis ad eum modum, quo stratum super stratum fit, dum stabula purgantur et sterqus eiicitur. Sufficenter siquidem hac ratione adaptatur, ut stercorationi possit inservire, praepimis si per vnus mensis aut sex septimanarum spatium in eiusmodi permanserit fouea.

7. *Obseruationes Cl. BERTRANDI, familiaris soc. p. 69.*
per litteras Massiliensis, de fructificatione ficuum. Haecce arbor ex Italia et Graecia ad nos transportata, in Prouincia optime ut in naturali solo crescit, nobisque infinitas offert varietates. Cl. A. inprimis fusius de eius floribus et caprificatione tractat.

8. *Obseruationes diuersae agriculturae capita illa p. 76.*
frantes Cl. Marchionis DE HARGICOURT, familiaris per litteras in Monte Desiderii, quae quidem spectant, ad frumentum, eiusdem varias species, depurationem, ad pabula varia, auenam, hordeum, viciaeque.

9. Ill. Ducis de CHAROST *obseruationes de cul. p. 80.*
tura et usu medicaginis lupulinae. In omnibus pae-

ne regionibus Europae sponte crescit haecce plantata, amat inprimis terram siccam et leuem, atque bonum praebere foenum videtur.

p. 90.

10. *Commentarius super nouo pabuli genere ex Africa oriundo, e Noua Anglia et Insulis Americanis ad nos allato, auctore Cl. DE L'ETANG.* Britanni, quibus omnia curae cordique sunt, quae commercii possunt esse proficua, detexerunt nouam plantam in Africa, atque curarunt, vt ipsa in Americam quae ipsorum subest ditioni, tralata, ibi in agris campisque coleretur, quod et cum maxima utilitate factum est. Nomen autem ipsi *herbae Guineensis* imposuerunt. Latuit illa Cl. LINNEVM, cepit autem ea ante decem annos coli in horto regio, vbi Cl. DAUBENTON ex Africa redux eandem vidit, ipsique locum in classe graminum, inprimis panici assignauit, atque nomine *panici altissimi* salutauit. Et Cl. THOVIN vsque ad hunc diem etiam seruare studuit istam integerrimam.

p. 105.

11. *Commentarius Cl. HASSENFRATZ, in quo comparatio instituitur prouentuum e cultura agrorum Bourbonensis prouinciae cum iis in Picardia.*

p. 123.

12. *Observationes super quosdam usus oeconomicos Thyphae latifoliae et cardui lanceolati, auctore Cl. LE BRETON.* Thypha latifolia copiose crescit in paludibus et stagnis in omnibus fere prouinciis imperii Francogallici. Floret in adiacentibus Parisiis regionibus aestatis tempore vsque ad finem Augusti, filamenta formata a floribus feminis protinus separant sese, et lenes abeunt in auras. Copiosius producantur talia filamenta, atque cum iisdem varia Noster instituit experimenta, quae cum societate communicauit. Commode autem haecce filamenta cum gossypio, lana, crinibus, pilis possunt commisceri atque in vnum cogi corpus, ex quo pilei, mitrae, culcitrae, puluinaria aliaque eiusmodi possunt

possunt confici. Eidem quoque vsui inferuiunt
filamenta cardui lanceolati.

13. *Observationes Georgico-meteorologicae institutae in Bolonia ab Ill. Libero Barone DE COVRSET.* p. 129.
Vtilissimas sane in illo libro reperimus obseruationes, quae non tantum provinciis Francogallicis commoda parere possunt, sed etiam, quae aliis regionibus imprimis septentrionalibus vberrimos polliceri videntur fructus, vnde non possumus non profiteri, operam non male collocari in eo, si quis animum manusque probae traductioni admouerit.

XII.

D. CHRIST. FRID. REVSS, dispensatorium vniuersale ad tempora nostra accommodatum et ad formam Lexici chemico-pharmaceutici redactum, Argentor. 1786. et Dispensatorii vniuersalis supplementum, Ibidem, 1787 sumtibus Amandi Koenig, octonis, pagg. 976.

Hucusque ad pia vota, quae admodum rarissime de prospero euentu nos bene sperare iubent, dispensatorium vniuersale nostris temporibus accommodatum, erat iure meritoque referendum: horrendae siquidem difficultates cum tali opere coniunctae vnumquemque terrere poterant atque adeo debebant, quominus tam arduo operi manus admoueret, atque ei suam qualemcunque dicaret consecraretque operam. His tamen non obstantibus laboriosissimus atque doctissimus REVSSIVS animose has aggressus est difficultates maximas, easque feliciter superavit, Herculeoque suo labore dispensatoria pleraque, ob varia vitia atro notata carbone, et conspurcata naeuis detestandis, interdum adeo ob medicamenta obsoleta et nauseosa cum me-

dicina stercoraria comparanda, laudata a quibusdam veterum celebrataque, tanquam Augiae stabulum repurgauit, atque suum dispensatorium, quantum fieri potuit, optimum instructum esse iussit, atque antecessorum suorum circa hoc argumentum studium, si non superauit, tamen aequauit, omnesque sibi reddidit obstrictissimos, qui exquisitoris doctrinae et in hoc quoque genere sunt cupidissimi. Sed nostrum est declarare, quomodo Cl. A. in hoc dispensatorio concinnando sit versatus, quod ex dispensatoriis praestantissimis, tam vniuersalioribus, quam prouincialibus, et antiquioribus et recentioribus, quoad remedia medica pharmaceutica; tam praeparata simplicia, quam composita; tam simplicitate compositionis; praecipuae praeparationis; quam exquisita virtute et qualitate in varii generis morbis sese commendantia, et virorum peritissimorum experientia iam satis probata, summa cum studio congestum ac diligentissime concinnatum atque ad vsus communes medicorum ac pharmacopoeorum concinnatum est atque adaptatum. Ita autem Noster in hoc opere adornando se gessit, quomodo ab eius eruditionis copia et laboris patientia id tuto expectare poteramus. Voluit autem illud ad normam Lexici chemico-pharmaceutici breuioris, elaborare ordine alphabetico, quo lectores statim simplicia praeparata, composita selecta, simplicitate compositionis et viribus insignibus praestantia inuenire, et intelligere facile ac perspicere queant, quomodo praeparanda sint tam simplicia officinalia quam composita. Minus apta nomina aptioribus permutauit, sic tamen vt et inepta tanquam recepta confusionis vitandae causa retineret, et tantummodo adiecto nouo nomine melius naturam, virtutem ac vsum ipsius explicaret. Accurate porro praeparatorum et compositorum remediorum vires et qualitates praeci-

praecipuas indicauit. Vsum praecipuum in singu-
 lis morbis auctoritate et experientia comprobauit
 multiplici. Noxam quorundam remediorum in
 nonnullis affectibus ex incongruo eorum usu me-
 tuendam distinctis proposuit verbis, vt in ambiguo-
 rum remediorum usu tutius mercari adsuescamus.
 Quantum fieri potuit adulterationis et integritatis
 signa probe distinxit, vt fraudes detegi eo facilius
 possent, et quo nemo nubem pro Iunone amplecte-
 retur. In subiunctis obseruationibus vtilitati medico-
 rum prospexit quam maxime, ac adiecit nouas ac
 proprias compositiones, nec non varias e libris phar-
 maceuticis et practicis, forte non vbiuis obuias, vel
 e libris peregrino idiomate conscriptis collegit. E
 dispensatoriis antiquioribus et recentioribus nimis
 composita et inefficacia omisit, complures formulas
 selectas simplices ad vsum tam internum, quam exter-
 num commendauit, virtutibus potissimum et qualitati-
 bus insignes. Catalogum corporum officinalium tam
 crude asseruandorum, quam dein praeparandorum,
 et ad composita remedia necessariorum, omisit da-
 ta opera, quia omnia ea nomine tam pharmaceuti-
 co, quam ex historia naturali petito, vberius recen-
 sentur in materiis medicis, e quibus pharmacopoe-
 us quilibet pro regione sua et pro ratione praxeos
 physici sui, seligere potest accommodatissima.
 Praeprimis vero protulit remedia, quae rationibus
 et experientiis practicorum medicorum solertissimo-
 rum probata sunt, quae virorum summorum testi-
 monio fida, salutaria et propria experientia vidit
 firmata. Passim quoque addidit notatu digna, quae
 in scriptis practicis medicorum recentiorum, ex An-
 glia, ex Galliae aliisque Europae regionibus ipsi tan-
 quam fini suo conuenientia innotuerunt. Pharmaca pla-
 ne inutilia ac futilia prorsus exulare iussit, substi-
 tuit demum his inutilibus talia, quorum vera vis in
 meden-

medendo, omnibus viris in arte salutari exercitata, satis superque perspecta est, et quae maxime moderna sunt. Loco exoletorum omnia retinuit, quibus iam carere vix licet. In praescriptione praeparationis chemicae omnia ea composita ac praeparata praecipua commemoravit, quae et in pharmacopoliis debent exstare semper, et ex tempore demum praeparanda sunt. Saepe etiam indicavit plura remedia aduersus vnum eundemque morbum, ad vnam eandemque indicationem therapeuticam, et eo commodior et exquisitior remediorum commutatio, saepius necessaria in variis morbis chronicis et pertinacibus fieri queat. Omisit vero consilia, quae non nisi ad lucrum spectant, et pluribus quidem rebus, sed vt plurimum inefficacibus et praeterea nauseosis saepius constant, porro, quae exoleta sunt; quae non diu asseruari possunt, sed facile pereunt; quae superbiunt titulis, speciem praese ferentibus, nec tamen praestant, quae promittunt.

Vt autem constet paulo plenius A. Cl. suis stetit promissis, pauca tantummodo proferenda sunt exempla. Describit v. c. *aeris fixi praeparationem* hunc in modum: Salis Tartari depur. dr. 6. solue in aquae communis destillatae s. purae. Vnc. 36. s. libr. 3. Signetur vitrum N. 1. R. Spiritus vini tenuis Vnc. 1. solue in aquae commun. dest. s. purae vnc. 36. s. libr. 3. signetur N. 2. *Modus adhibendi et Dosis.* Vasculum coffee porcellanum dimidium a N. 1.umat aeger, et tunc subito immediate sumit a N. 2. vasculum eiusdem plenitudinis, et repetitur omni hora vel omni bihorio. *Vis* fluidi huius aeriformis, acidae indolis, antiseptica, exsiccans, solvens. *Vsus* in phthisi pituitosa, doloribus calculi, malo calculoso, haemorrhagiis sistendis, mensium et haemorrhoidum obstructionibus etiam in formae clysmatis, in paralyfi corrigens acre et rancidum

in ventriculo, hinc in cardialgia in primis sub hac
 forma R. Crem. Tart. scr. 2. Acid. Tart. essent. scr.
 1. Magnes salis comm. scr. 1. M. F Pulvis, detur in
 sextuplo scorsim. Signetur omni bihorio pulvis 1.
 SELLE. Caeterum ad DOBSON et PLENK, vsus in
 pleuribus putridis; angina gangraenosa; ozaena, in-
 flammatione mammae, tinea capitis, cancro faciei
 aliarumque partium. Obs. 1). Applicatio fit ope pe-
 culiaris machinae, e qua aer fixus, e creta cum aci-
 do vitrioli efferuescenti emanans, ope tubi ad par-
 tem laesam deriuatur. 2). Fluidum hoc aeriforme p. 28.
 acquiritur et emanat quoque e creta, si cum acore
 quodam efferuescit. De *Aqua Rabelii*, f. *Elixiri* p. 76.
 acido HALLERI antipodagrico -- antinephritico Dip-
 pelii R. Olei vitrioli vnc. 4. spir. vini rectificatissimi
 vnc. 12. Misceantur lente, et non nisi post 8. aut
 plures a commixtione dies trahatur ad vsum. SPIELM.
Vs adstringens, antiseptica. *Vsus* in haemor-
 rhagiis, in morbis putridis. *Dosis* ad guttas 8 in
 sufficiente vehiculo. Plura sub titulo: *Elixir aci-* p. 168.
dum HALLERI, quod statim subiungimus, ne muti-
 la videatur haec descriptio. R. Spir. vini rectifica-
 tissimi vnc. 1. sensim et guttatim instilla in vase vi-
 treo capaciiori acidi vitriolici concentrati vnc. 1.
 Serua vsui. *Vs* temperans, inuoluens, antisepti-
 ca, sanguinis motus compescens, calorem et aestum
 febrilem minuens, mitigans inordinatos neruorum
 motus, corruptam bilem corrigens et domans, pu-
 tredinique resistens. *Vsus* interne in omnibus febri-
 bus acutis, biliosis, malignis; in febre variolarum
 putrida; in purpura, morbillis malignis; in sangui-
 nis eruptionibus praeternaturalibus, haemoptysi,
 menstruorum et haemorrhoidum nimio fluxu, in
 morbis neruorum, spasmo, conuulsionibus, in cho-
 rea S. Viti et epilepsia; in doloribus arthriticis, po-
 dagricis, cum ingenti inflammatione iunctis, vti et
 calculo-

calculosis, in solidarum partium laxitate. Caeterum in omnibus cutis efflorescentiis, in aestate erumpentibus, in omnibus exanthematibus chronicis, e.g. purpura chronica, in scabie, scorbuto, et praedominio salium alcalinorum orto. In pure ex ulceribus et ossibus cariosis in sanguinem resorptis, qua praecipuum antisepticum. Ad varia februm symptomata mitiganda, cephalalgias, deliria. **PRÆPARAT.** Externe Elixir hoc aqua dilutum confert ad mitigandos dolores spasmodicos membrorum, ad contusiones, fugillationes. Minime vero ad Dipelium in nodis podagricis. **Dosis.** Datur hoc Elixir vel solum a Guttis 10-20 cum multa aqua, vel in mixturis, cuilibet vnciae guttae 20 adduntur, vel cum syrupo quodam, ut ad vnc. dimidiam syrupi dr. i. sumatur. Ad scabiem et scorbutum ad minimum requiritur in die dr. i. continuato usu. **Obi.** 1. probe caeterum notandum, non in omnibus hisce morbis, praesertim, qui neruorum systema spectant, neque ubique, ex quorundam opinione, ob magnum HALLERI nomen auxilium praestet, sed in connubio aliorum medicaminum e.g. antispasmodicorum et antisepticorum tantum eximias hasce vires exserit. 2). In illis quoque, quorum ventriculus Elixir hoc acidum ferre nequit, cardialgiam vel vomitus excitat, iis eius usus subito dissuadendus est.

P. 357. *Liquor Bellost. ad gangraenam* R. Mercurii viui quantum placet, solue in spiritus Nitri fumantis, dupla portione, leni calore deinde adde Aquae font. vnc. 12. **Vis** caustica. **Usus** ad destruendam cariem. **Locus** cariosus saepius de die eo illinitur, vel plumaceolo humore madido tegitur, et tamdiu, donec pars cariota destructa inuenitur, ne sanam ossis substantiam destruat. **Ph. pauper. Prag.** et **PLENK** **Obs.** Solutio liquoris Bellost. quae aquae calcis recte paratae vnc. i. et liquoris Bellost. guttis 6 constat,

constat, confert eximie in cancro faciei, in vlceribus phagedaenicis, chronicis, herpete et in gangraena. *Tinctura sue essentia castorei.* R. Castorei Mos. p. 597. coitici vnc. 3. Spiritus vini rectificati vnc. 15. digere per tres dies, exprime et filtra. *Vis antispasmodica, neruina.* *Vsus* in affectibus spasmodicis et hysteris a guttis 20-40 et saepe vtiliter opiat, vel liquori anodyno minerali Hoffmanni admiscetur Clymatibus antihysteris et anticolicis ad dr. 1. addi quoque potest, non minus mulieribus ad odorem praeberi. Obs. 1. Ad SPIELMANN. *Tinctura sue essentia Carminatiua Heuelii*, siue liquore anodyno minerali Hoffmann, parata, constat e Castor. opt. vnc. 2. croci Austriac. vnc. 1. Incisa infundantur per 24 horas. Liqueor. anod. min. Hoffm. vnc. 12. expressa filtrentur: cuius vis tonica roborans, *Vsus* in colica, vomitu, effectibus hysteris ad guttas 30. 2) Ph. Rossica tincturam castorei compositam communicat e castorei Russici vnc. 1. Assae foetidae vnc. dim. spiritus salis ammoniaci vinosi vnc. 12. vel spirit. vini vnc. 12. Macerandi per dies 6 in phiala clausa, tum seruandi vsui.

Haec laudata exempla sufficere videntur methodo, qua vsus est Noster, declarandae, superest vt et proponamus, qua ratione studium ipsius in *supplemento* sit versatum, cuius tres effecit partes, atque appendicem simul adiecit. *Pars I.* sistit remediorum medico-pharmaceuticorum, tam praeparatorum quam compositorum continuationem. Vnguenta varia hic commemorantur eorumdemque configiendorum ratio, et laudamus quam maxime Cl. Auct. ob delectum, quem in tanta eiusmodi remediorum copia fecit, reiectis enim atque proscriptis inefficacibus vtilissima praecipue retinuit. *Pars II.* p. 647. Exhibet additamenta varia singulo loco alphabetico dispensatorii vniuersalis inserenda. Varia hic occurrunt

runt medicamina, quae in catalogo superiorum non
exstant, aut nouitate aequae ac vtilitate sese quam
maxime commendant, aut saltem quaedam obserua-
tiones hinc et illinc suppeditantur, quae antea com-
memorata magis illustrent atque firment, et inter-
dum diuersas vias indicant, in quas abire auctores
in eorundem praeparatione. Vt autem eo melius
commodiusque vberius explicata atque definita me-
dicamina suo quaeque inferi possint loco, etiam or-
do alphabeticus in hac parte est seruatus. Tan-

p. 807. dem *Pars III.* Morborum et virium remediorum in
Dispensatorii vniuersalis volumine primo obuiorum
conspectum breuem complectitur alphabeticum.
Egregie in hoc catalogo concinnando se gessit No-
ster atque libro maiorem conciliauit vtilitatem, si-
quidem in illo conspectu facile quilibet inueniet ad
quamnam classem remediorum vnum quodque per-
tineat remedium, et quales ipsi insint vires; et olue-
re tantummodo debet lector articulum de quo plu-
ribus cupit instrui, sic, sub voce antiseptica, expe-
ctorans, neruinum, resoluens vterinum e. s. p. om-
nia probo ordine congesta conspiciet, quae huic ef-
fectui producendo sunt apta. Eodem modo occu-
pata fuit diligentia A. in morborum recensione, qui-
bus singulis sua quaeque adiecta sunt medicamina
breuiter proposita, quorum pertinent v. c. cachexia,
infarctus viscerum, inflammationes, obstruccio-
nes bronchiorum, obstructiones viscerum rel. Ap-

p. 913. pendix tandem monita et regulas quasdam phar-
maeuticas pharmacopoeo scitu necessarias proponit,
videlicet canones quosdam generales circa collectio-
nes et delectum radicum, earum depurationem et
praeparationem ad vsus, exsiccationem foliorum,
florum, corticum, seminum, baccarum, fructuum
collectionem: canones sequuntur speciales circa

p. 921. aquas destillatas, balsama, conseruas, elaeosachara,
electua.

electuaria, elixiria, emplastra, emulsiones, tincturas, olea etc. Accedit tandem terminorum quorundam technicorum chemico-pharmaceuticorum explicatio, ordine alphabetico digesta; hic etiam concise ac distincte proposuit, quae vberius instruere possent artis pharmaceuticae, materiae medicae ac chymiae cupidos. In vniuersum studuit A. Cl. suum dispensatorium ita adaptare, vt vtilissima facile ibi reperiri queant, et vt gauderet ea perfectione, quae eiusmodi libris est propria.

XIII.

Historia Salicum Iconibus illustrata a GEORGIO FRANCISCO HOFFMANN, Vol. I. Fasc. I-IV. Lipsiae impensis Siegfried Lebrecht Crusii. 1785-1787. pag. 78. Tabb. XXIV. Fol.

Laudandum sane maximique faciendum illud quorundam in re herbaria versatissimorum studium, quo in nouis plantis reperiundis, earumque agminibus ad classes, genera, species, varietates ordinandis non acquiescentes, singulas classes, singula genera, quae in primis propter specierum numerum incertiora, difficilioraque redduntur, accuratiori digna censuere diligentia. Alius in graminum generibus componendis occupatur, alius indefesso studio minimas fructificationum plantarum cryptogamicarum partes inquirit, noster vero genus singulum, Salices, quarum adeo insignis in omnem rem oeconomicam deprehensus iam est, at quotidie magis detegitur vsus, sibi poliendam sumsit: Hinc non potest non fieri, vt egregiis hisce tantorum virorum laboribus hoc naturae regnum subinde eo adspiret, vt vel artificioso ordine ad eum, quem natura seruare voluit, propius accedamus. Quo ipso confi-

Tom. XXX. Pars II. T lio

lio Auctor doctissimus in hac plantarum familia ordinanda hoc spectauit, vt feminae legitimum associaret marem, varietates a veris speciebus, quarum aliquas constituit nouas, plerasque reddidit definitas, probe discerneret, atque iconibus, ramulos florentes vtriusque sexus magnitudine naturali proponeret, quo melius intelligi, discerni atque memoria retineri possint, ornauit. Foliorum amentorumque femineorum, maturefcentiae tempore de promptorum, figuram in aliis adiecit, in aliis ob tabularum angustiam et exinde oriundam deformitatem consulto omisit. Quas non ipse recentes legere et adumbrare potuit species, omnino prae reliquis sunt manciore, maiori vero industria minutae fructificationis particulas, vbi recentes inquirere licuit flores, ad lentem vitream magnitudine accurate delineauit. In describendo vero hanc fere seruauit rationem: characteres generis Linnaeanos hinc inde emendatos, figurisque illustratos proposuit. Methodum autem Linnaeanam in ordine instruendo obseruatam e foliorum integritate, hirsutiae, glabritie, inflorescentia, ne multis sese implicaret difficultatibus, consulto deseruit. Peracto tamen opere tabulam peculiarem folia omnium salicum descriptarum depicta et methodo Linnaei constituta sistentem se adiecturum promisit. Synonyma, quae vt vel ex descriptione vel alia ratione coniecturare licuit, in eandem magis quadrarent speciem, adduxit. Ne vero in meris confisteret characteribus, vel breuiter cuiusque usum oeconomicum et alia notatu digna notauit. Quales denique iam Veteribus cognitae fuerint species exeunte opere est propositurus.

Fasc. I. Fasciculo I. igitur Genus ita constituit: Gemma vel amentacea, vel foliacea, vniualuis, valvula coriacea, decidua. — Amentum masculum oblongum,

gum, vndique imbricatum, constans squamis vnifloris, oblongis, planis, patentibus. Petala nulla. Ne-
ctarium glandula baseos vel simplex vel duplex, cy-
lindracea, minima, truncata, mellifera apice, in cen-
tro floris. Filamenta duo recta filiformia, calyce
longiora; antherae didymae, tetradymae, quadri-
oculoculares. — In Femina Amentum et squamae
vt in mare. Petala nulla. Germen ouatum, atte-
nuatum in stylum, saepe vix distinctum, bifidum
squamis calycinis paullo longius. Stigmata duo,
bifida, quadrifida, erecta. Capsula ouato-subulata, vni-
ocularis, bivaluis, valvulis reuolutis. Semina numero-
sa, oblonga, minima, cincto Pappo simplici, piloso, basi
sessili.

1.) *Salix Monandra*, foliis serratis, glabris, li-p. 18.
neari-lanceolatis, superioribus obliquis. — Frutex
orgyalis circiter; caulis glaber, cinereus, transuer-
se rimosus; rami copiosi virgati, inferiores longissi-
mi, superiores non raro oppositi, diuergentes, no-
uelli purpurei, maiores lutescentes vel subcinerei,
omnes splendentes, punctis griseis vel cinnabarinis
adspersi. — In amentacea Gemma, valuula acuta,
apice bifida, lineis duabus eleuatis instructa, exter-
ne modice conuexa, interne concava, ad basin tu-
bercula duo. — In foliacea valuula dimidio minor,
fusca, apice subbifida. Foliatio lineari-lanceolata,
foliolis constans linearibus, aequali longitudine, gla-
bris. — Amenta mascula alterna vel opposita, apice
obtusum, breuissime pedunculata; pedunculus duas
lineas longus, diphyllus, triphyllus, foliola basi amen-
torum sessilia, lineari-lanceolata, glabra. Extrema
parte vel vno latere primum, dein basi efflorescunt.
Squamae initio imbricatae, dein patentem, postre-
mo reflexae, subrotundae vel ouatae, concavae.
Stamen vnicum; filamentum rectum, horizontale,
squama duplo triploue longius; anthera subrotun-
da,

da, oetolpcularis. Pollen lutissimum, saepe anthera adhuc latente explosum. Nectarium vnicum, obtusum, basi filamenti sessile. — Amenta feminea alterna, minora masculis, obtusa, pedunculo tomentoso, foliolis duobus tribusue masculis maioribus plerumque instructa. Squamae ouatae, conuexae, germi appressae. Germen ouatum, sessile; stylus vel nullus vel breuissimus; stigmata duo. Nectarium basi squamae sessile, ea triplo minus. Capsula ouata, unilocularis, bivaluis. Pappus breuiter tensus. Semina lanceolato-ouata.

P. 22.

2.) *Salix Viminalis*, foliis subintegerrimis, lanceolato-linearibus, longissimis, acutis, subtus sericeis, ramis virgatis. — Frutex saepe arborescens, primum deflexus, dein erectus; caulis cinereus, glaber; rami circa mediam caulis partem emissi, subalternantes, recti, biennes, longissimi, superne tomentosi, conspersi punctulis. — Gemmae amentaceae valuula ex ouato acuminata, coriacea, extus modice conuexa, intus glabra. Tubercula basi gemmae. — Gemma foliacea plerumque supra et infra amenta locata, uniuale, valuula oblonga, priori dimidia parte minor, lineolae duae marginales. — Amenta mascula alterna, ouato-oblonga, subullosa; pedunculus diphyllus, tetraphyllus, foliola lanceolata, sessilia. Amenta vel apice vel media parte efflorescunt. Squamae imbricatae, obouatae, apice pilosae, basi angustiores. Stamina duo, filamenta erecta, valde debilia, squamula duplo longiora; antherae subrotundae, didymae, quadriloculares. Pollen flauum. Nectarium vnicum, gracile, rectum. — Amenta feminea alterna, erecta; pedunculo villosa, foliolis lanceolatis cincto. Foliola in aliis exarida tantum adsunt, squamae planae obouatae, latiores masculis, villosae. Germen ouato-lanceolatum, sessile, stylus longissimus, filiformis, stigma

stigma bifidum, tenue. Nectarium vnicum basi germinis sessile, compressum. Capsula ouato-subulata, tetragona, unilocularis. Pappus simplex, bilobus. Semina oblonga.

3.) *Salix Caprea*, foliis ouatis, rugosis, subtus p. 25. tomentosis, undatis, superne denticulatis. — Frutex non raro in magnam arborem excrescens, caulis glaber, cortice rimoso, cinereo obductus; rami copiosi, superiores longissimi, nouelli pallescentes. — Gemmae amentaceae valvula magna, externe ventricosa, coriacea; ad basin tubercula nulla. — Foliaceae eadem magnitudo, foliatio ouata, foliola oblonga, extus villosa. — Amenta mascula alterna, erecta, ouata, breuiter pedunculata; pedunculo villosa, foliolis lanceolatis, exaridis, Amenta alternatim ex basi versus apicem. Squamae imbricatae, oblongae, basi angustiores, apice latiores, ubique pilosae, pili recti, squama breuiores. Stamina duo; filamenta erecta, filiformia, squama duplo longiora; antherae ouatae, didymae, quadriloculares. Nectarium vnicum, crassiusculum, cylindricum. — Amenta feminea, alterna, oblonga, foliola lanceolata. Squamae imbricatae, planae, ouato-lanceolatae, germinis pedicello applicatae. Germen pyriforme; stylus breuissimus; stigmata duo crassiuscula, compressa. Nectarium vnicum, gracile, cylindricum. Capsula unilocularis, bialuis Pappus simplex.

4.) *Salix Aurita*, foliis integerrimis, vtrinque p. 30. villosis, obouatis, appendiculatis. — Frutex angustus, saepe arbor tenuis altitudinis humanae, depressus; cortex cinereus; rami copiosi, diffusi, inferiores longissimi, superiores breuiores; ramuli nouelli foliosi. — Gemma amentacea instructa est valvula subrotunda, ventricosa; interne concaua, externe glabra. Tubercula duo basi opposita. — Foliacea ve-

ro valuula minima, lineis duabus conniuentibus cincta. Foliola ouata, rugosa. — Amenta mascula alternata, erecta, ouata, subuilloso, pedunculus brevis tomentosus, foliola plura crassiuscula, superibrachynima. Squamae imbricatae, ouato-lanceolatae, villosae. Stamina duo, filamenta erecta, duplo triploue squama longiora, basi connata; antherae subrotundae, paruae, quadriloculares. Pollen luteum. Nectarium minimum, basi lutescens, apice obtusum, e luteo viride. — Feminea masculae simillima; pedunculus longior, tomentosus, foliola alterna, ouata. Squamae imbricatae, planae, lineari-lanceolatae, pilis longitudinem eiusdem aequantibus. Germen cylindricum, lanceolatum, pedicellus teres; stylus nullus vel breuissimus; stigmata duo sessilia, cylindrica, bifida. Nectarium vnicum, breue. Capsula ouato-oblonga, bivaluis. Semina linearia; Pappus simplex, basi feminum sessilis.

Fasc. II. 5.) *Salix Acuminata*: foliis ouato oblongis, subtus tomentosis, superioribus integris, inferioribus crenatis. — Saepe arbor tenuis, caulis glaber, diffusus, rami copiosi, superiores breuioribus, maculati, nouelli canescentes, inferiores stricti, tomentosi. — Gemmae amentaceae valuula subrotunda, emarginata, angulis lateralibus duobus sub apice conniuentibus instructa, externe conuexa, interne concava. Tubercula ad basin nulla. — Foliacea valuula minor, ouata, leniter emarginata, externe conuexa tomentosa, interne concava, glabra; foliola ouato-oblonga. — Amenta mascula villosa, ouata; pedunculus brevis, tomentosus, foliolis lanceolatis cinctus; amenta et basi et apice primum efflorescunt. Squamae imbricatae, oblongae, pilosae. Stamina duo, filamenta squama duplo longiora, basi subuilloso; antherae ouatae, quadriloculares. Pollen flauum. Nectarium simplex, basi ventricosum. — Amenta femi-

feminea alterna, tomentosa, pedunculus longior, foliis ovato-lanceolatis cinctus. Squamæ apice obtusæ, versus basin angustiores. Germen ovato-subulatum, pedicellus teres, villosus, squamæ fere longitudine; stylus brevis; stigmata duo erecta, latiuscula. Nectarium conicum apice obtusum. Capsula ovato -- subulata, unilocularis, bivalvis. Pappus longus, semina lanceolata basin cingens.

6.) *Salix Alba*, foliis lanceolatis, acuminatis, p. 41. ferratis, utrinque pubescentibus, ferraturis infimis glandulosis. — Arbor satis procera, caudice ascendente erecto tereti tecta, rami copiosi, patentes. In mascula rami diffusi breviores, in feminea strictissimi, umbellam quasi formantes. — Gemmae amentaceae valvula conica, externa basi subconuexa interne concava; — foliaceae vero minor plerumque ovata, apice integra, vel subbifida, supra et infra omenta posita. Foliatio conuoluto-imbricata, foliola lanceolata. Amenta mascula alterna, sparsa, cylindrica, tertiuscula-pedunculo tereti, tomentoso, triphylo, tetraphyllo; foliola ovato-lanceolata, breviter petiolata, infimum foliolulum integerrimum, ovatum, altero minori magnitudine, ultimum prope amenti basi lanceolatum, squamula duplo modo longius. Foliola oblique plerumque patent. Amenta ex basi versus apicem efflorescunt. Squamæ ovato-lanceolatae anteriores latiores, basi angustiores, villosae. Stamina duo, filamenta basi connata, squama vix duplo longiora; antherae subrotundae, didymae quadriloculares. Pollen luteum. Nectarium anterius minimum, ovatum; posterius lineare, gracile, filamentis postice annatis. — Amenta feminea alterna, cylindrica, tenuia, pedunculus teres, foliola apice acuminata, pedunculata, superiora amenti fere longitudine, inferiora minora, magis obtusa, foliolulum minimum lanceolatum in basi amenti. Squamæ oblongae,

longae, apice acutiusculae, pilis vix visibilibus adspersae. Germen ouato-oblongum, sessile, basi ventricosum; stylus brevis, apice bifidus; stigmata obtusa. Nectarium unicum, cylindricum. Capsula ouato-oblonga, unilocularis, bivalvis. Pappus splendor, rectus.

- p. 45. 7.) *Salix Triandra*: foliis serratis, glabris, floribus triandris. -- Frutex orgyalis, vel ultra, rarius arborescens, rami erecti, alterni, tenaces. -- Gemmae amentaceae valvula ouata vel oblonga, acuminata, extus convexa, intus concava. Gemmae laterales duae oppositae valvula membranacea, ouata, villosa; tubercula ad basin duo. Foliaceae valvula membranacea, integra vel subbifida, glabra. Gemmae laterales duae oppositae subrotundae, univalves. Foliatio imbricata, foliola oblonga, glabra. -- Amenta masculina alterna, conica, dein cylindrica, pedunculus subtomentosus vel triphyllus, foliola ouato-lanceolata, brevissime petiolata, vel tetraphyllus, foliis subserratis, alternis-petiolatis, persistentibus. Amenta a basi versus apicem sensim explicantur, inde forma conica. Squamae ouatae, obtusae, cochleariformes, antea pilis raris obsitae. Stamina tria, filamenta erecta, distincta, lateralia, spatium angulo isosceles simile intercipiunt, squama duplo longiora; antherae subrotundae, didymae. Pollen lutissimum. Nectarium antea subrotundum, basi squamulae sessile; posterius tenue, subcapitatum. Amenta feminea alterna tenuissime villosa, pedunculo unciali, foliolis ouato-oblongis, serratis, alternis, petiolatis, inferioribus binis minoribus. Stipulae minimae, vel puncta fusca ad basin petioli. Squamae ouato-lineares, germi appressae. Germen oblongum, compressum, pedicellatum. Nectarium antea basi pedicelli sessile, obtusum, truncatum, posterius minimum. Capsula ouata, compressiuscula, unilocularis, bivalvis. Pappus brevis, densus, rectus. Semina oblonga, basi pappo cincta.

8.) *Salix Vitellina*, foliis ferratis, ouato lanceo-Fas. III.
 latis, acutis, supra glabris, ferraturis cartilagineis. -- p. 57.
 Arbor mediocris, caudex adscendens, rami copiosi
 erecti, tenacissimi, epidermide vitellina obducti. --
 Gemmae amentaceae, valuula ouato - subulata, ex-
 terne subconuexa, basin versus magis complanata,
 interne excauata. Tuberculum vnum alterumue in
 tuberositate, vbi insidet gemmae valuula. -- Folia-
 ceae minor, ex ouato - acuminata, subconuexa. Fo-
 liatio lineari - lanceolata, foliolis in mare lanceola-
 tis acutis, in femina ouatis. -- Amenta mascula alter-
 na, flexuosa, cylindrica, gracilia; pedunculus triphyl-
 lus, tetraphyllus, teres; foliola ouato - oblonga, breui-
 sime petiolata. Ex media parte versus basin, postea
 apice efflorescunt amenta. Squamae imbricatae,
 laxae dispositae, ouato - lanceolatae. Stamina duo,
 filamenta erecta, squamam longitudine superant;
 antherae subrotundae, didymae, paruae. Pollen
 sulphureo colore. Nectaria duo, anterieus parum
 subouatum, posterius cum anteriori connatum, li-
 neare, et longius illo, intra filamenta et squamulae
 concauitatem locata. -- Amenta feminea alterna, cy-
 lindrica; pedunculus subtomentosus, teres. Folio-
 lum parum lanceolatum. Squamae imbricatae li-
 neari - lanceolatae. Germen ouato oblongum; sty-
 lus brevis, bifidus; stigmata duo, obtusa, incisa.
 Nectarium simplex, breue, truncatum. Capsula
 ouato - oblonga, unilocularis, bialuis. Pappus bre-
 uis, rectus, basi seminum sessilis, Semina lineari-
 lanceolata, minutissima.

9) *Salix fissä*: foliis integris, oblongo - lanceo - p. 61.
 latis, acuminatis, glabris. -- Frutex saepius arboref-
 cens, rami diffusi, superiores longissimi. -- Gemmae
 amentaceae valuula ouata, acuta; ad basin saepe
 duo tubercula, vel tria perparua. -- Foliaceae prio-
 ri vltra dimidium minor, oblonga, obtusa. Foliatio
 linea-

lineari-oblonga, foliola laxè imbricata, lineari-lanceolata. - Amenta mascula ouato-cylindrica, apice obtusa, pedunculus sat firmus, foliolis plerumque binis oppositis. Squamae ouatae, planae. Stamina duo filamenta primum vnum constituere videntur, tum duo filiformia, squama longiora; antherae subrotundae, vno latere compressae, planae, didymae, quadriloculares. Pollen pallide sulphureum. Nectarium vnum anterius, obtusum, filamentis annatum. - Amenta feminea cylindræa masculis minora, pedunculus firmus, foliola lineari-lanceolata. Squamae planae, ouatae, rotundatae. Germen ouato-oblongum; stylus brevis, tenuis; stigmata duo, linearia. Nectarium vnum anterius, lineare, gracile, truncatum. Capsula ouato-subulata, unilocularis, bivalvis. Pappus brevis, densus. Semina minutissima, lineari-oblonga.

- 10.) *Salix depressa*: foliis integerrimis, ouato-oblongis, supra glabris, subtus sericeis. - Fruticulus depressus, radix crassa, repens, rugosa, nodosa; ramuli sparsi. - Gemmae amentaceae valvula subrotunda, incisa. Tubercula rarius adsunt, minima. - Foliaceae minima subrotunda, apice bifida. Foliatio ouata, foliola imbricata, ouata. - Amenta mascula sparsa, approximata, ouato-oblonga, insident pedunculo breui, tereti, foliola parua, ouata. Amenta ex basi apicem versus efflorescunt. Squamae obouatae lineares fere et canaliculatae. Stamina duo, filamenta erecta, filiformia, antherae paruae subrotundae, didymae, quadriloculares. Pollen flauum. Nectarium simplex erectum, conicum, basi staminum sessile. - Amenta feminea alterna, ouato-oblonga, pedunculata, pedunculus teres, longior, quam in masculis, foliola ouato-lanceolata, fere sessilia, vel breuissime petiolata. Squamae oblongae.

longae, obtusae. Germen ex ouato-oblongum, pedunculatum, squama longius; stigmata duo, erecta, minima. Nectarium minimum basi pedunculi sessile, oblongum, apice obtusum. Capsula ex ouato subulata, acuminata, unilocularis, bivalvis. Pappus tenuis, mollis. Semina linearia, truncata.

11.) *Salix Myrsinites*: foliis ferratis, glabris, oua-Fas. IV. tis, subdiaphanis. -- Frutex aliquot pedes altus, caulibus glaber, rami diffusi, maris longiores, feminae breviores, diuiccati, superius tomentosi. -- Gemmae amentaceae valuula ouata in mare, in femina subrotunda, externe conuexa, tomentosa, sordide fusca, intus pallidior. Tubercula nulla. -- Amenta mascula alterna conferta, subvillosa, oblonga; pedunculus brevis, hirsutus. Squamae imbricatae, ouato-lanceolatae. Filamenta erecta, squama longiora; antherae subrotundae. Pollen luteum, Nectarium lineare compressum, viridescens. -- Feminea alterna, erecta; breviora masculis, pedunculus brevis, villosus. Squamae planae oblongae, obtuso-acuminatae. Germen ouato-lanceolatum, breuiter pedicellatum. Stigmata duo crassiuscula, flauescens. Nectarium simplex, flauescens. Capsula ouato-lanceolata, maturitate e viridi flauescens. Pappus splendens, densus. Semina lanceolata.

12.) *Salix Herbacea*: foliis ferratis, glabris, orbi-P. 74: culatis. -- Minima arbuscula aliquot digitos alta, crassa satis radice; fibrillas superius ramuli emittunt, conferti, irregulares nodosi, alterni, radicantes. -- Gemmae amentaceae valuula parua ouata, extus subconuexa, intus concolor. Flores et folia includens. -- Foliaceae valuula minima, integerrima, oblonga. Foliatio imbricata, foliola glabra, petioli pilosi. -- Amenta mascula terminalia in eodem fruticulo, erecta, pedunculata; pedunculus filiformis, longitudine amenti, petiolus foliorum sat longus, teres,

teres, superius canaliculatus. Folium partum ovato-lanceolatum. Squamae laxius imbricatae, ovatae vel oblongae, subconuexae et involutae. Stamina plerumque duo; filamenta erecta, squama longiora; antherae minimae, rotundae, didymae. Nectarium anterius sat magnum, subulatum, teretiusculum, posterius cum priori connatum, lineare, compressum. -- Amenta feminea breviora masculis, pedunculata, pedunculo filiformi longitudine amentis; foliis subrotundis, magnis, herbaceis, petiolo semi-tereti et pubescente ornatis, cincto. Squamae imbricatae, subconuexae, germini appressae. Germen oblongum, subcompressum; stylus brevissimus; stigmata duo, bifida, reflexa. Nectarium anterius basi germinis sessile, subovatum, posterius cum anteriori connatum, paruum, lineare, inter haec germinis pedunculus. Capsula ovato-oblonga, subcompressa, unilocularis bivalvis, valvulis reflexis. Pappus splendens, rectus. Semina linearia basi pappo cincta.

XIV.

De l'Electricité des météores, Ouvrage dans lequel on trouve de l'Electricité naturelle en général, et des météores en particulier, contenant l'exposition et l'explication des principaux phénomènes, qui ont rapport à la météorologie électrique, d'après l'observation et l'expérience, avec un grand nombre de figures en taille douce, par M. l'Abbé BERTHOLON, Professeur de physique expérimentale des Etats généraux de Languedoc, et membre de plusieurs Academies, à Paris chez

chez Croullebois, et à Lyon, chez Bernu-
set 1787. deux volumes in 8. avec approba-
tion et privilege du Roi.

h. e.

De electricitate meteororum liber, in quo in vni-
uersum de electricitate naturali, et sigillatim
de electricitate meteorologica agitur, auct. Cl.
BERTHOLON. etc.

Inter omnes doctrinas paene illa, quae versatur cir-
ca meteora sibi quamplurimos conciliauit ami-
cos, veteres siquidem ac recentiores studiis suis in-
defessis eandem augere studuerunt atque locupleta-
re, et praestantia ipsa huius scientiae exigere vide-
batur docti viri operam, qui observationes principes
super hac re hucusque factas redigeret in ordinem,
easdemque hac ratione quamplurimis lectoribus
redderet vtilissimas. Verum quidam veterum, quo-
rum cura circa hanc egregiam versata est scientiam,
tantum paucos quosdam comprehensi sunt annos,
experientiae autem atque observationes physicorum
quorundam recentiorum eandem magis nobilitarunt
atque multo illustriorem reddiderunt. Easdem ve-
ro expositas ac probe digestas reperimus in hac ele-
ctricitate meteorologica, quae nouo hoc nomine
etiam nouam rem belle designare videtur. Vt au-
tem in vniuersum de rebus, quae hic tractantur instrue-
re sese queant lectores, proponendus est a nobis ordo,
quem Cl. A. seruare studuit. Omnia autem septem
comprehensa sunt partibus, quarum prior agit de
electricitate atmosphaerica in vniuersum. Physico-
rum placitis de analogia recensitis, quae intercedit
inter tonitru et electricitatem, et quae coniiciendo
ipsis innouerant, in medium affert Noster eviden-
tissimas

tissimas experientias, quarum ope haecce analogia demonstrari debet. Simulque hic mentio fit observationum circa phaenomena electricitatis naturalis, quae factae sunt diligenter a veteribus. Vniuersam hanc doctrinam meteorologicam quatuor classibus absolui posse arbitratur Cl. A. prouti meteora ignea, aquea, aerea et luminosa esse intelliguntur. Non solum descripturus tonitru ceu meteorum igneum terribilissimum, primum de agitatione motibusque vehementioribus in atmosphaera excitatis, dum appropinquat, verba facit, signa antecedentia eiusdem aduentum praesagientia, circumstantias horrendas cum eodem coniunctas, et funestos effectus inde provenientes addit, bene autem monet tria probe esse distinguenda, quae solent communissime confundi, scilicet fulgur, fulmen et tonitru proprie sic dictum; ac probat analogiam stricte sic dictam inter fulmen ac naturalem electricitatem deprehendi. Hanc qualemcunque analogiam similibus effectibus, qui eodem modo suam exserunt virtutem demonstrare annititur, additis simul permultis observationibus rem abunde illustrantibus propositam, antiqua praeterea opinio de fulmine tanquam phaenomeno pendente ab efferuescentiis chymicis in aeris regione obortis, argumentis firmis reprobatur reiiciturque. Hisce in aliis huius operis partibus subiuncta est explicatio effectuum mirandorum fulminis ope electricitatis facta. Cui ut maiorem evidentiam ac praecisionem conciliet Cl. BERTHOLON, ex principis certis ac indubitatis suam more Geometrarum deducit ac firmat sententiam, et experientiis observationibusque gravissimum suae demonstrationi addit pondus. Quamplurimi norunt fulmen emitti ex densissimis nubibus, sed perpauci tantummodo observarunt, quod illud eleuetur a terra in atmosphaeram; interim tamen latet in hac ipsa disquisitione multum,

multum, quod ad capitis explicationem de machinis artificiosis fulmini auertendo aptis adhiberi potest, quamplurimi siquidem articuli principia exhibent physica, ex quibus efficacia ac virtus machinarum fulmini auertendo aptarum potest deduci, et ex quibus propria commoda earundem sunt explicanda, modusque et ratio easdem construendi, et quamplurima alia commoda. Experientia porro duce probatur, metalla egregios esse conductores fluidi electrici, et cuspides metallicas optime arcere posse hoc fluidum. Vnde euincitur euidentissimo crassissimas illas nubes large impraegnatas grauataeque esse ab electricitate, et illas ab hac superabundantia liberari posse ope perticarum ferrearum, quarum apices non sunt isolati. Illae perticae ob apicem, quo sunt instructae, necessario arcere possunt quam longissime fluidi electrici nimiam copiam e nubibus emissam, eandemque terrae ipsi denuo mandare, ex qua communicata est cum nubibus. Igitur nubes densissima nimia copia electricae materiae orbata non amplius potest fulgur emittere, hoc est, non potest fulmine tangere perticam aut aedificium, in quo illa est affixa. Ingentem sane copiam experientiarum et nubem observationum in vniuerso hoc reperimus opere vtilissimo, hanc veritatem satis superque declarantem, atque ex multis factis explicantem, vsum conductorum aedificiis applicatorum saepissime in fulmine auertendo fuisse conspicuum. Inter omnes vero articulos in hoc opere contentos non infimum sane locum obtinet ille, qui concernit quaestionem de motu terrae ac Vulcanis, de quibus Cl. A. tabulam historicam proponit compositam ex permultis casibus, quorum fit mentio penes veteres aequae ac recentiores auctores, ex quibus rationem reddit de variis naturae operibus, et de diuersis lauarum stratis in diuersis profunditatibus

tatibus factis. Quindecim enim saecula ante nostram aetatem eruptio prima montis Aetnae facta est, et 220 annos post altera demum insecuta est. Causa praeterea terrae motuum et Vulcanorum sagacissime indagata est a Cl. BERTHOLON, adiectis simul opinionibus quorundam doctorum virorum, elementorum variam relationem mutuamque combinationem in consensum simul trahentium. Noster vero probat omnes hasce causas ingeniose quidem et cogitatas, minime autem veras esse, neque rei probandae sufficere, ex solo contra fluido electrico omnia posse optime explicari insimulque de omnibus circumstantiis rationem reddi. Haud dubie Cl. WEBER, qui alios libros Nostri in vernaculam transtulit linguam; etiam hunc egregium tractatum suis studiis prodire iubebit, quod speramus atque adeo confidimus.

XV.

Précis des Leçons publiques de Chimie et d'histoire naturelle, qui se font toutes les années aux Ecoles de médecine de l'Université de Nancy par M. NICOLAS, Conseiller Médecin du Roi, Professeur royal de Chimie, Inspecteur honoraire des Mines de France, Membre de l'academie de la dite ville et de plusieurs autres etc. Seconde édition, revue, corrigée et augmentée. Tome premier, à Nancy chez Haener 1787. in 8. de 407 pages.

hoc est:

Lectionum publicarum chymicarum et historiae naturalis compendium, quae quotannis in scholis

lis medicis vniuersitatis litterarum Nanceia-
nae habentur, auctore Cl. NICOLAS etc.

Iam ante decem annos prima horum prodierat ele-
mentorum chymiae et historiae naturalis editio,
quum autem intra hoc tempus multas experta sit
mutationes chymia, Cl. A. hanc editionem alteram
nouis inuentis temporum sequiorum auxit, eamque
admodum vtilissimam reddidit, atque adeo profite-
ri tenemur, inter omnia compendia chymica, quae
hucusque prodire, principem locum huic esse as-
signandum. Traditur autem in hoc libro perspi-
cuae atque dilucide theoretica aequae ac practica pars
chymiae, cum omnibus operationibus et processu-
bus chymicis, atque in tabula quadam de natura
corporum eorundemque analysi agitur. Vbiuis
autem Cl. A. naturam ipsam sequutus est ducem,
transiit siquidem a simplicibus ad composita, atque
naturam corporum mixtorum dum demum expone-
re incepit, postquam veram naturam diuersorum
principiorum succincte explicauerat. In triginta et
vna lectionibus proponit omnia, quae ad regnum spe-
ctant minerale; et quaecumque scitu maxime sunt
necessaria, quoad affinitates, analysin, elementa,
phlogiston, electricitatem, terras, lapides, instrumen-
ta, vasa chymica, substantias salinas, acidas, nitrosas,
bituminosas, metallicas ac semimetallicas, simul pro-
posuit. Omnia autem ab A. Cl. prolata ex praece-
ptis sanioris physices tanta cum perspicuitate ac eui-
dencia sunt conscripta, et captui tironum aequae ac
amicorum chymiae accommodata. In tanta autem
rerum copia, qua referta est haec scientia, delectus
praeprimis, quem Noster satis feliciter fecit, nobis
placuit. Quaedam, prouti sese nobis praesentant,
cum lectoribus nostris, ceu delibata a nobis, commu-
nicabimus. De igne statuit, eundem ex infinitis p. 15.

minimis et subtilissimis compositum esse particulis, inter se cohaerentibus, quaeque in omnibus sensibus motum continuum et rapidum, quippe qui inest essentialis, producant. Hanc ignis proprietatem considerare debemus tanquam causam primariam omnium, quae in rerum natura sunt. Haud dubie ipsi haec tribuenda est virtus, ut determinet varias substantias ad unionem, iis motum quemdam aut fluiditatem conciliando, quae si deessent, eorum quoque affinitas prorsus inutilis foret. Haec sententia firmat opinionem Cl. LADELOT quam in suo tractatu *de mechanismo naturae* proposuit, ignem scilicet esse causam primariam omnium, quae in rerum

- p. 58. natura sunt. De terra elementari scribit: Veteres chymicos contentiosius in detegenda terra elementari versatos fuisse, quorum nonnulli sibi eandem inuenisse in cineribus vegetabilium ac animalium persuaserunt, quidam vero in pluvia et rore, et alii similiter in mineralibus. Ex omnibus autem experimentis institutis hanc utilitatem habuere, ut redderentur certiores intercedere aliquod verum discrimen inter omnes substantias terreas, e quibus corpora omnia composita sint, et hanc ob causam quae plures terras elementares assumendas esse.
- p. 67. Ad aquea elementa quod attinet, physici sex proprias distinxere aquae species, videlicet aquam pluuialem, cum qua confuderunt quidam aquam niualem et grandinosam, aquam fontanam, aquam lacustrem, aquam fluuiam, aquam putealem et cisternalem, ac denique aquam marinam. Omnes istae aquarum species vnus eiusdemque sunt originis. Humidi enim vapores e terra ascendentes sursum pluuias procreant, illa ab altioribus locis in depressiora decidit ac decurrendo intrat in aperturas variosque sinus, e quibus exsiliundo prodiens fluuios efficit. Ista aqua filtrata per terram et collecta in profundis ca-

uernulis

vernulis lacus efficit; paludes, in quibus omnes hae aquae colliguntur, fluuios generant, et e fluuiis oriuntur putei. Omnes denique istae aquae liberius fluentes sese coniungendo in mare tandem ruunt, et ex hoc capite in vniuersum omnes aquae nostri globi sunt considerandae. De pyrotechnia hanc p. 118. reddit rationem: Flaminae ope nitri variis atque amoenis possunt coloribus tingi et in figuras multiplices cogi. Colorum autem repraesentatio per detonationem, pendet a quamplurimis substantiis metallicis, de quibus quasdam suppeditabimus formulas. *Ignis albus* fit ex nitro et puluere carbonum absque sulphure: *Ignis ruber*, ex octo partibus pulueris pyrii et parte vna croci martis adstringentis: *Ignis obscurioris coloris*: ex sex partibus pulueris pyrii ac duodecima parte antimonii: *Ignis viuide coeruleus* ex octo pulueris pyrii partibus et vndenigesima parte Zinci. *Ignis viridis viuidior*: ex duodecim partibus pulueris pyrii et vigesima parte cupri calcinati cum tantillo sulphuris. *Ignis viridis* e sex pulueris pyrii partibus, et octaua parte soluti cupri ope acidi marini ac ficcati. *Ignis obscurior* ex borace in puluerem redacto, fecibus tincturae atrae et carbonibus salicis, ex vniuscuiusque vnciiis decem cum libra vna et dimidia pulueris pyrii. *Ignis admodum viuide coeruleus* e duodecim vnciiis pulu. duabus vnciiis croci et drachma dimidia zinci. *Ignis violatro-purpureus*, ex libra vna pulueris, et ex Zinci, bismuthi et croci duabus vniuscuiusque vnciiis. Inprimis vero in hoc compendio propria quaedam inuenta Cl. A. reperiuntur, quorum praecipua iam a nobis commemoranda sunt 1) *De puluere febrifu-* p. 287.
go *Anglico* Cl. IACOBI, cuius egregii effectus multum tribuerunt in variis regionibus ad famam huius pulueris augendam, et inprimis proficitur Nanceii apud quamplurimos istum fuisse bono cum succes-

fu exhibitum, vnde ipsi auctori decentissimas agere debemus gratias, quod medicam artem hocce remedio locupletauerit, maiorem autem gratiam mereatur, si et nos certiores reddere voluisset de eius propria natura ac compositione. Cl. LEWIS de praestantia prorsus singulari huius remedii persuasione eius intimiorem naturam et compositionem cognoscere studuit, atque laudabili quadam ratione, quae ab ipso sunt detecta, in sua pharmacopoea, publici fecit iuris.*) Sed cum pulvis Cl. IACOBI referret colorem album, et Cl. LEWIS compositio lutea sit, hinc illa ex sale metallico admodum acri et corrosiuo nitrum mercuriale continente constare videtur. Cl. NICOLAS alique periti chymici ideo recte iudicarunt, praeparationem a Cl. LEWIS indicatam ac descriptam, non esse per omnia veram huius pulveris descriptionem, ideoque Cl. N. utilissimi huius medicaminis veram naturam indagare ac perquirere tentavit, et processibus chymicis exacte institutis tandem voti sui factus est compos. Methodus, quae usus est, ita describitur: Tria fictilia vernice non obducta, cuius vnumquodque sex pollices quoad altitudinem, et tres et dimidium aut quatuor pollices quoad diametrum habuit, his usibus destinavit, atque in vnum quodque libram vnum reguli antimonii bene depurati immisit, atque demum eadem operuit cum lateris frustulo in medio pertuso quodam foramine, et ea obturavit argilla, quo facto in fornace magno reuerberatorio super craticula tria strata terrae tostae trium digitorum alta fecit, et super eadem sua posuit fictilia, atque carbonibus ita circumdedit craticulam cum illis, ut illa tan-

*) Vide Connoissance pratique des médicaments T. III. p. 319. et Neues Engl. Dispensatorium 3. Band p. 315. vbi formula huius pulveris ex autographo ipsius recensetur, V. MONRO Praelect. med. ex Cronii instituto p. 62.

tum ad tres pollices super fundum fictilium sese ele-
 uarent, accensisque denique carbonibus per vnā ho-
 ram igne torquerentur. Praeparatis sic omnibus rite,
 exponantur aeri, vt refrigerent, et fictilia aperiantur,
 tunc in conspectum veniet in imo et parietibus fi-
 ctilis puluis albus adhaerens, qui est verus puluis
 Anglicus. Instituta autem experimenta medico- chy-
 mica declararunt comparato puluere Iacobi et pul-
 uere nostri, quale inter vtrumque intercedat disci-
 men, quod ad ea potissimum redit: 1. Puluis Ang-
 licus igni paulo vehementiori in crucibulo exposi-
 tus, parum est alteratus, color tantummodo flauus
 obscurior aut viuidior eiusdem factus est; nostri
 autem ad aequalem ignis gradum nullam prorsus
 subiit mutationem. 2. Acida vitriolica, nitrosa, ma-
 rina puluerem Anglicum vix vllō modo afficere vi-
 debantur; at nostri per omnia eorum restitit actio-
 ni. 3. Puluis Iacobi ignis paulo fortiori expositus
 gradui cum triplo ponderis sui saponis crassioris et
 tartari rubri in crucibulo cum puluere carbonum
 totus et accurate opertus, vaseque ipso luto obtura-
 to, redactus est in sedimentum metallicum exacte
 regulum antimonii ordinarium repraesentans, No-
 stri eodem gradui ignis expositus iisdem adhibitis
 praecautiōibus aequo modo in eandem formam
 transiit, ac regulum antimonii praebuit. 4. Pulue-
 ris Anglici dosi granorum viginti quatuor exhibita
 robusto cuidam homini, penes quem saburra in pri-
 mis erat viis, euacuationes et sursum et deorsum fe-
 cit, atque sudorem produxit, nostri puluis eadem
 dosi iisdemque sub circumstantiis personis propina-
 tus plurimis, eosdem effectus produxit. 5. Puluis
 nostri ad sex grana horis quatuor semper praeter-
 lapsis infanti quinque annorum, cuius venter admo-
 dum durus et quam maxime tensus erat, exhibitus,
 expulit magnam vermium et visciditatum copiam,

et versus tertii diei finem, venter subsedit, mollior redditus est, et infans pristinam recuperavit valetudinem. 6. Aeger aetatis sex et quadraginta annorum a febre tertiana correptus, quae usu corticis peruuiiani non potuerat profligari, intra quinque dies per hocce remedium restitutus est, cui post spatium quatuor horarum repetitis vicibus octo grana fuere exhibita. Quamdiu aeger hoc puluere usu quotidie septem aut sex secessus fecit, atque sine dolore ac molestia vlla aluum deposuit, et sudor semper admodum copiosus fuit. In hac disquisitione instituta, vti nobis quidem videtur, Cl. NICOLAS tantummodo hoc habuit consilium, vt nos de vera genuinaque natura huius pulueris instrueret atque redderet certiores, qua quidem in re ipsi euentus prosper respondit. Interim tamen nosmet ipsi quaedam olim cum hocce puluere instituiamus experimenta eundem effectum producentia, attamen in quibusdam aliter sese res habuit, praeprimis in puluere ab haeredibus vendito, vnde colligimus illum vel lucri causa, vel aliam forte ob rationem adulteratum fuisse. Alterum inuentum nobiscum hic communicatum concernit thermometrum noua ratione constructum, loco enim tuborum vitreorum, quippe qui mercurium et spiritum vini tenent inclusum, alios conficiendos curauit ex amalgamate stanni, plumbi, bismuthi et reguli antimonii, quorum vberiore descriptionem in propria quadam commentatione propediem Cl. A. propositurus est. Tertium denique inuentum versatur circa spathum phosphoricum calcareum Cl. A. quem detexit in Aspero monte ad Fanum S. Michaelis in Lotharingia sito, in monte quodam quem procures reipublicae in gratiam peregrinantium amoliendum curarunt. Rari huius fossilis descriptionem etiam ibidem adiecit. Plu-

ra essen
bro, qu
mis pro

Curme

ster

c.

V

ter

Met

in

B

In

I

pra

est

bru

le

re

ia

th

o

c

r

p

ra essent commemoratione digna in hoc egregio libro, quae autem silentio praeterire cogimur, ne nimis prolixi simus.

XVI.

Curmethode der wichtigsten Brustkrankheiten zum Besten angehender Aerzte, zusammengetragen von C. G. RÖHME, M. D. Leipzig, im Schwickertschen Verlage, 1788. 8. pagg. 136 sine indice contentorum et praefatione.

i. e.

Methodus medendi praecipuis morbis pectoris, in usus medicorum iuniorum congesta a C. G. RÖHME.

In praecedenti commentariorum nostrorum volumine *) indicatus est liber Cl. auctoris: quod qui praestitit, aequae ac Cl. Auctor ipse plane ignotus est ei, cui officium demandatum est praesentem librum indicandi. Hic autem veretur, ne, si cuidam lectorum nostrorum contigerit opus ipsum inspicere, ille idem laturus sit iudicium, quod de priori iam citato loco latum est. In praefatione hanc methodum potissimum experientiae Cl. HARTMANNI, olim Halae, iam Traiecti ad Viadrum medicinam cum laude docentis, sui quondam doctoris meritissimi, inniti asserit Auctor, innuitque, se axiomatum pathologicorum et semioticorum tunc demum mentionem facturum, quum methodo ipsi medendi lucem accendere valeant. (sed num huc pertinet hypothesis, in tussi convulsiva seu ferina, ut eam appellat Noster, miasma peculiare huius morbi potissimum in interstitia cellularia nervorum delatum

V 4

videri?

*) Vol. XXIX. p. III. seqq.

videri?) Agitur itaque sectione I. de *tussi*; II. de *raucedine*; III. de *asthmate*; IV. de *ulceribus pulmonum clausis et apertis*; V. de *phthisi pulmonali*; VI. de *palpitatione cordis*; et VII. de *polypo cordis*, nec vbi-que eodem scribendi genere, neque ordine rerum dicendarum, neque copia rerum ipsarum eadem vbi-que seruatis. Formulae medicamentorum in-
 sperfae maximam partem ex b. LUDWIGI instit.
 medicinae clinicae desumtae sunt: ex reliquis form.

- p. 8. 18. proportionem peccare videtur. Pulmonum ab expectoratione diutius protracta relaxationem tollendi causa suadet lichen islandicus, polygala amara, et cortex peruianus: sed modus his remediis vtendi vnica formula docetur, in qua decoctum lichenis islandici adduntur sal ammoniacus, kermes minerale, et syrupus florum chamaemeli — et re-
 p. 113. verbulum quidem amplius! — Aequae indeterminatae aduersus vitia digestionis in phthificis suadet mixtura ex naphthae vitrioli vel nitri drachma et olei caiaputi scrupulo, ad guttas quinque vel sex (notidem enim drachmas praescribi, inter errores typographicos referimus, licet in indice errorum non inueniamus) pulueri ex cascarilla et saccharo, aut electuario ex illa et syrupo althaeae addenda. Mi-
 p. 91. nus apposite etiam Cl. auctor adiectiuum *gummosus* per teutonicum *harzig*, oppositum *resinoso*, exprimit, vbi de qualitatibus myrrhae exponit.

- Quae autem aliqua commemoratione digna nobis visa sunt, eo fere redeunt: Cl. HARTMANN tussim conuulsivam floribus Zinci vicit, qui vero asthma spasticum reliquerunt, quod demum phosphoro cessit (vid. EIVSD. diss. super floribus zinci vsu medico interno, 1778. editam). Raucedinem
 p. 41. incurabilem a discissis cartilaginibus asperae arteriae IDEM vidit. Medicus olim Hanoueranus, dein
 p. 99. Halensis, I. GLACIUS, infuso herbarum multos phthi-

sicos
 Lipf.
 culiari
 rum p
 multu
 medic
 Il. ma
 balsa
 exem
 loco
 li eo
 pote
 trib

Te

sicos

sicos perſanauit, quod ipſe in libro Francof. et
Lipl. 1739. 4. edito annunciauit, et Noſter in pe-
culiari tractatu de phthiſi vltorius ſe commendatu-
rum pollicetur. Decocto multi Cl. HARTMANN p. 100.
multum vtilitatis in hoc morbo adſcribit: hoc re-
medio principem viduam Serueſtanam, Catharinae
II. matrem, vltra quatuor annos ſeruataſſe. A
balfamo Meibomiano in terra Brunouicenſi variap. 102.
exempla proſperae curationis vidit IDEM; cuius
loco b. FABRICIVS Helmſtadienſis balfamo Locatel-
li eodem cum fructu vſus eſt. Saccharo lactis, vt
pote minus adhuc ſolubili cryſtallis tartari, parum p. 110.
tribuitur efficaciae.

XVII.

Tentamen theoriae electricitatis et magnetiſmi,

Accedunt diſſertationes duae, quarum prior,
phaenomenon quoddam electricum, altera
magneticum, explicat, auctore F. V. T. AE-
PINO, Acad. ſcient. Imp. Petropol. Regiae Be-
rolin. et Elect. Mogunt. Erford. Membro,
inſtar ſupplementi Comm. acad. Imp. Pe-
trop. Petropoli typis Academiae ſcientiarum,
390 pagg. 4.

Multa in hoc egregio libro reperiuntur, quae
ſcrutatoribus naturae indefeſſis grata et accep-
ta eſſe debent, non tantum enim propter theori-
am nouam electricitatis ac magnetiſmi ingenioſe at ve-
re excogitatam omnem meretur Cl. A. laudem, ſed
et propter nouas obſervationes praetantiſſimas vti-
liſſimaſque. Siquidem primus iure meritoque dici
poſſe, qui obſeruauit corpora non electricata,
quandiu ſunt talia, ab electricatis aliis neque at-
trahi, neque repelli prorfus vti corpora ferrea, non

nisi postquam magneticam vim consecuta sunt, a magne-
 nets aliquam patiuntur actionem. Phaenomena
 quaedam commemoratione digna, quae, dum tabu-
 larum duarum vitrearum attritu electricitas produ-
 citur, observari solent, declaravit. Luculentam
 quoque descripsit methodum, commotionem ele-
 ctricam, prouti vocari solet, sine vitri ope producen-
 di, ante aliquot annos ab ipso inuentam. Monstra-
 vit quoque, cur terrae globus, et si sit magnus, in
 ferrum tamen aut magnetem, nullam exerceat at-
 tractionem aut repulsionem magneticam, sicque
 gravem dubitationem penitus deleuit, quae senten-
 tia naturae scrutatoribus familiari aduersa erat, esse
 quippe ipsius terrae globum magnetem, aut inclu-
 dere saltem magnae molis magnetem. Proposuit
 denique methodum, caementationis ope, magni-
 tum naturalium vires, aut aptitudinem potius ipso-
 rum, ad recipiendum maiorem vis magneticae gra-
 dum, augendi. Duplicis contactus methodum
 Michelianam emendavit, modumque hucusque con-
 suetis efficaciorum, sine magnetis naturalis ope ar-
 tificiales construendi magnetes suppeditavit, atque
 plura alia proposuit. Hoc tantummodo adiacere
 placet, quum typis haec exscriberentur, missus est
 tractatus ad academiam sub lemmate: *ab una scin-
 tilla augetur ignis*, emendationem methodi duplicis
 contactus auctoris similem continens, in qua au-
 ctor pro excitandis primis magneticae vis seminibus
 in magnetibus artificialibus, sine magnetis naturalis
 auxilio parandis, eadem fere via ingressus est. Mo-
 deste igitur honorem inuentionis primae huius me-
 thodi huic auctori cedit, quocum tamen in laudis
 communionem venit. Dissertationes binae additae
 lectu sunt quoque dignissimae, prior siquidem *phae-
 nomeni a Cl. RICHMANNO detecti explicationem ex
 theoria Franklinia*, ab nostro in quibusdam capitibus

emen-

emendat
 sat para
 inuentori
 Signi
 I Cap. 1
 principia
 kliniam
 se a) d
 produc
 valde e
 tias eti
 huius p
 nota c
 modo,
 agant
 per se
 esse pl
 actuali
 vt scin
 men
 actual
 aliud
 a con
 mat
 nere
 men
 KLIN
 per
 prop
 com
 tuer
 aut
 duc
 pha
 cor
 pro

emendata, desumptam, suppeditat. Posterior *causa paradoxo cuiusdam phaenomeni magnetici incerti inuentoris*, proponere laborat.

Sigillatim iam quae praestiterit A. Cl. videamus. p. 9.

I Cap. proponit *theoriae electricitatis et magnetismi principia generalia*, et quidem docet methodum Frankliniam ad hasce propositiones reduci commode posse a) dari fluidum, phaenomena electrica omnia producens, electricum appellatum, subtilissimum, valde elasticum, cuius partes se inuicem ad distantias etiam longiores sensibilibiter repellunt. b) fluidi huius particulas a materia, ex qua omnia hucusque nota constant corpora, attrahi. c) insignem dari in p. 10. modo, quo alia corpora in fluidi electrici particulas agunt, diuersitatem, et proinde sunt corpora non per se electrica, et alia per se electrica. d) duplicia esse phaenomena electrica, alia nempe oriuntur ex actuali transitu materiae electricae in aliud corpus, ut scintillae electricae atque alia phaenomena lumen electricum spectantia, alia locum habere sine actuali fluidi motu, aut transitu ex vno corpore in aliud, prouti attractiones sunt et repulsiones, quae a corporibus electrificatis exerceri solent. Existimat has propositiones omnia theoriae capita continere, quibus indigemus ad electricorum phaenomenorum explicationem. Obiter declarat, FRANKLINI impermeabilitatem vitri, essentiam corporum per se electricorum absoluere, et ideo non vitro propriam, sed omnibus per se corporibus electricis communem esse. His praemissis transit ad consti- p. 11. tuenda theoriae magneticae fundamenta. Omnia autem magnetis phaenomena ex his principiis deduci possunt a) Datur fluidum omnia magnetis phaenomena producens magneticum, subtilissimum. corporum poros permeare aptum, cuiusque partes, prouti eae fluidi electrici, se inter se inuicem repellunt.

- lunt. b.) Fluidum hoc a plerisque alijs corporibus nullam patitur actionem et ab iis neque attrahitur neque repellitur. c) Datur tamen certum corporis genus, cuius partes materiam magneticam attrahunt, et ab ea vicissim trahuntur; primario hoc
- p. 12. pertinet ferrum et omnia corpora ferrea. d.) Ferro intercedit corporibusque ferreis summa cum per se electricis corporibus similitudo. e.) Nullum hactenus corpus cognitum est in materia magnetica et corporibus non per se electricis analogum. Interim in ferro ipso quaedam obtinere videtur hoc respectu gradatio. Exinde patet A. fluidum magneticum atque electricum nullatenus pro vno eodemque haberi posse, materia enim electrica ab omnibus hucusque notis corporibus attrahitur, fluidum magneticum ab actione omnium corporum excepto ferro solo, est plane immune. Facile quoque intelligitur quaedam phaenomena electrica habere sibi analogâ inter magnetica, quaedam minus, quae vberius exponuntur illustranturque. Concludit porro: nullam dari ex electricitate ac magnetismo pendentem corporum actionem in se inuicem, quamdiu quantitatem fluidi naturalem continent, respiciendumque nobis praecipue esse ad casus eos,
- p. 17. vbi quantitas fluidi naturalis immutata est. Duplici autem modo immutatio fieri potest augendo copiam fluidi electrici aut magnetici vltra naturalem, aut minuendo; hinc electricitas FRANKLINI positiva et negativa, vnde et magnetismus positivus aut negativus est. Triplici autem ratione fieri potest, vt corpus magnetismo aut electricitate donetur. Vel enim corpus sit totum positivae, aut totum negativae magneticum aut electricum, vel denique in eum statum redigitur, vt dum pars ipsius vna est positivae, altera tum simul et eodem momento sit negativae electrica aut magnetica; vberius hunc triplicem

plicem statum explicat. Obseruamus autem statum p. 20.
 electricitatis positivae durabilem non esse, sed cito
 semper destrui debere, nisi causa quaedam peregrina
 ipsum aliquamdiu conseruet. Duae autem cau- p. 21.
 sae sunt, quae ad electricitatis positivae aut negati-
 uae aliquid facere possunt explicationem, quarum al-
 tera externa, altera interna corpori electrificato est.
 Internum porro destructioni electricitatis ponere
 potest impedimentum, si corpus ipsum sit per se
 electricum. Vi autem quadam interdum vrgetur par- p. 26.
 ticula, vt partem relinquat, atque consequens hinc
 est, continuum fieri debere ex parte vna in alteram
 transfluxum, non cessantem, nisi postquam fluidum
 per totum corpus vniformiter distributum est, atque
 aequalis in quouis corporis puncto densitatis. Si
 autem vires minores esse intelliguntur, tunc status
 corpori inductus destruitur. Status varius, in quo p. 32.
 corpus, quale hic consideratur, cuius altera pars
 fluido euacuata est, dum in altera abundat, consti-
 tutum esse potest, ad quatuor classes reduci potest
 1) Pars altera fluidum neque attrahit neque repel-
 lit, interea dum altera istud manifesto attrahit, aut
 repellit 2) corpus ex vtraque parte fluidum repel-
 lit 3) Corpus fluidum ex vtraque parte attrahit
 4) corpus fluidum ex altera parte repellit, ex alte-
 ra attrahit. Leges agendi corporum electricitate p. 35.
 aut magnetismo praedictorum probe sunt conside-
 randae, quae eo redeunt 1) materiam propriam cor-
 porum quorumcunque hactenus nobis cognitorum
 se inter se repellere. 2) Quaecumque demum sit p. 37.
 corporum distantia, vires tamen semper manere ae-
 quales. Regulae vero generales, per quas actiones
 corporum in se inuicem, ex mechanismo vel ele-
 ctricitate pendentes, determinantur, sunt sequentes:
 1) si vel vtrumque corpus, vel saltem alterutrum p. 47.
 eorum sit in statu naturali constitutum, nulla datur
 corpa-

- corporum in se inuicem actio. 2) si in utroque corpore aut abundet fluidum, aut in utroque deficiat, tum corpora ista se inuicem repellunt 3) Si in altero corpore fluidum abundet, in altero deficiat, corpora ista se mutuo attrahunt. Haec aliaque principia generaliora nunc applicantur ad phaenomena, praecipue vero lagenae Lugdunensis. Propria deinde describit experimenta instituta.
- p. 35. Capite II. de attractione et repulsione electrica atque magnetica agit. Argumentis euincit certissimum esse ipsius theoriae consuetarium, corpora quaecunque in statu naturali constituta, a corporibus quibuscunque, siue positue, siue negatiue electricis, neque attrahi, neque repelli. Quae quidem ita sunt intelligenda, ut minime ad magnetismum respiciatur.
- p. 127. Deinde adstruit ratiocinia sua theoriae innixa cum experientia conuenire. Vltimus vero probat ex dictis de attractione corporum in statu naturali constitutorum, consequi hoc: eo fortius semper debere attrahi corpora, quo fortius per appropinquationem corporis electrici ipsa redduntur electrica, eo vero debiliorem futuram hanc actionem, quo difficilius, atque debilius, electrica euadunt. Cum itaque euident sit, corpora per se electrica ob difficultatem, qua materia electrica in poris ipsorum mouetur, corpori electrico admodum, minori semper gradu fieri electrica, quam quidem similibus sub circumstantiis contingit in corporibus non per se electricis, quod experientiae etiam idem testante congruit, ex theoria Nostri modoque attractionem electricam explicandi ab ipso proposito, consequens est, si omnes circumstantiae sint eadem, debilius attrahi debere corpora per se electrica, non per se electricis, atque inter ipsa, debilius semper, quae magis, fortius quae minus sunt per se electrica. Consonam autem hanc theoriam esse

esse exp
mentis
Paulo d
orientu
pinguo
tuum
si corp
ueantu
Vel en
stua
pellun
trahun
pora
nome
ab an
conti
duo
vero
ad se
Qua
repe
in al
titat
corp
B. r
attr
ele
B e
qu
leg
str
mi
co
B.
qu
gi

esse experientiae, omnibus qui instituendis experimentis electricis operam dederunt notissimum est. Paulo diligentius nunc examinat phaenomena, quae p. 132. oriuntur, si utrumque corporum A et B sibi propinquorum electricitatem siue positivam, siue negativam possideat. Varii tamen esse possunt euentus, p. 134. si corpora duo positivae electricae sibi inuicem admoveantur, qui tamen ad tres commode reducuntur. Vel enim talem γ atque δ habent valorem, ut vis attractiva corporum A et B sit negativa, tumque se repellunt, vel vis ista sit positiva, corporaque se attrahunt, vel tandem attractio sit nulla, atque corpora in se plane non agunt. Oriuntur exinde phaenomena quaedam notabilia, quae paradoxi quid et ab analogia aliarum operationum naturae alienum, continere videri possunt. Sic v. g. fieri potest, ut duo corpora longius a se remota, se repellant, si vero per vim quandam externam cogantur propius ad se inuicem accedere, se mutuo trahere incipiant. Quamdiu enim corpora longius a se distant, vires repellentes, quibus quodvis eorum vrget fluidum in altero contentum sunt debiles, hinc γ et δ quantitates satis parvae. Fieri porro potest, ut quamdiu p. 135. corpus A. debili saltem gradu electricum est, corpus B. repellat, si vero fortiori gradu electrificetur, istud attrahere incipiat. Si enim corpus A debiliter est electricum, vis repulsiva ipsius quam in fluidum in B contentum exercet, parva est, unde paruum quoque erit δ . Haec autem paradoxa phaenomena cum p. 136. legibus naturae fundamentalibus ope theoriae Nostrae optime conciliantur. Expedit denique per si. p. 137. miles argumentationes casum ultimum, ubi alterum corporum sibi admotorum v. g. A positivae, alterum B. negativae est electricum. Subiungit vero etiam quasdam considerationes rei huic aliquam lucem largientes. Functionem secundum quam fluidi ele- p. 140. trici

- Electrici particulae se repellunt, talem esse, ut cum aucta distantia continuo magis magisque decreascit, iure assumit, non solum enim hoc analogiae sed etiam experientiae omnino consonum est. Simul ad scalam repulsionum electricarum prouocat, necessarium ducens determinare, num illa scala flexu contrario praedita sit, an minus. Duce autem experientia intelligimus, saepius dictam scalam repulsionum talem esse debere, ut nullum in ipsa flexus contrarium primum reperiatur. Inter innumera enim experimenta nemini unquam contigit, ut repellere se corpora, heterogeneas electricitates possidentia, obseruarentur. Summo itaque cum verosimilitudinis gradu statuit, functionem, secundum quam fiunt repulsiones electricae, quamquam quatenus sit illa hucusque ignoretur, eius tamen esse naturae, ut scala repulsionum flexum contrarium habeat nullum.
- p. 142. Sed experientia ipsa comprobatur: Quod quidem duo corpora, quorum alterum est positue, alterum negatiue electricum se semper attrahant; notissimum est, ac experiri facile licet, si suspensio ex filo serico globulo, aut alio corpore leuiori, electricitas mediante cylindro sulphureo communicetur, tumque tubus vitreus electricatus, aut aliud quoddam corpus, quod a tubo vitreo electricitatem accepit, ipsi admoueat; vel v. v. globulo, cui per tubum vitreum electricitas communicata est, cylindrus sulphureus appropinquetur. Obseruabitur enim tunc pendulum semper attrahi, nunquam vero, si vel millies repetatur experimentum, sub circumstantiis quomodocunque variatis, illud repelli. Quae vero accidunt, si corpora homogeneam possident electricitatem, non satis cognita sunt. Examinat porro regulas scriptorum de electricitate quod corpora heterogeneae electricae se inuicem attrahant, homogeneas vero electricitates possidentia se inter se repellant.
- p. 146.

lant. Primam admittendam, posteriorem, vti ordinario pronunciari solet, pro falsa reputandam esse censet. Probauit enim fieri posse, si vtrumque corpus eandem possidet electricitatem, vt mox se repellant, vti statuit regula, mox vero in se plane non agant, immo mox se inuicem attrahant. Conuersam interim regulae generatim pro vera admittere possumus, si eo sensu accipiatur, si corpora duo se inuicem repellunt, esse tum fluidi electrici quantitatem, in vtroque corpore simul, vel naturali maiorem, vel ipsa minorem. Solo enim hocce casu repellere se inuicem posse corpora, exinde facile constat, quia caeteris casibus, vti monstratum est, se semper attrahunt, neque vnquam repellunt. Magnetis etiam actio tam in ferrum magnetismo p. 147. non imbutum, quam in alium magnetem omnino eandem sequitur leges, quae in attractione et repulsione electrica locum habent. Pauca tantummodo mutanda sunt, et ideo theoriam attractionum et expulsionum magneticarum diligentius expendere ac per argumenta penitus confirmare voluit.

Capite III. de communicatione electricitatis agitur. p. 187. Doctrina illa examine maxime digna est, quoniam exinde virium electricitatis et magnetismi similitudo eleganter elucescit, et quia vniuersa magnetismi artificialis theoria inde repetenda est. Duo autem potissimum disquirenda duxit, primum expositionem legum communicationis vis electricae, postea ad eruendas leges pro magnetismo valentes accessit. Michelianam et Cottonianam methodum p. 241. construendi magnetes proponit et suam efficaciorum esse pronunciat, atque de ratione qua incuruos artificiales conficere solet magnetes differit. Inducendum curat magneti eiusmodi summum, cuius capax est duritiei gradum, dum vero magnetica vi impraegnandus est, ipsum tabulae lignae stabili p. 251.

imponit. Electis tunc ex virgarum magneticarum, quae ad manus sunt numero, pari eo, quod maximum et fortissimum est, binas istas virgas extremitatibus admouet. Eam nempe obseruat legem, vt virgae AC, DB sibi in directum iaceant, virgaeque AC polus borealis illam magnetis contingat extremitatem, quae australis fieri debet polus, ac vicissim virgae BD polus australis futuro magnetis polo admoueat, ac postquam facta sunt, et magnetem CKD et virgas AC, BD in situ suo firmat, vt facile ex ipso dimoueri queant. Peraetis his aliud virgarum magneticarum fortissimarum par eligit, eiusque ope magnetem CKD stringit. Vtitur in hac operatione methodo duplicis contactus emendata, sequentique ratione rem aggreditur. Virgas FE, GH circa modum magnetis K debita ratione admouet, reclinans vtramque quantum fieri potest, vt plano, cui incumbit magnes, fere sint parallelae, atque ita vtramque detinens, vt in directum sitae sint, extrema vero ipsarum E. G ad distantiam vnus aut aliquod linearum sibi inuicem admouet. Vtramque postea virgam, antrorsum atque retrorsum, secundum methodum duplicis contactus, supra magnete CKD ducit, id obseruans, vt virgae FE, GH semper in directum iaceant, ac rectae magnetem incuruum, eo in loco cui imminet extrema E et G, tangenti sint parallelae. Postquam hoc viginti aut pluribus vicibus factum est, virgas ad medium K reducit, tumque ipsas aufert. Eandem hanc operationem ex altero quoque magnetis CKD latere instituit, tumque nunquam non magnetem insignium virium obtinet. In vniuersa hac methodo, vnicum hoc artificium proprium est, quod virgas AC, BD sibi in directum, non vero vt alias fieri solet, in situ ad se inuicem parallelo disponat, et quidem ob vtilitatem maximam.

p. 252.

Caput IV. de phaenomenis quibusdam corporum
*vorticis electrico et magnetico immerforum propriis, et
 de magnetismo telluris praecipit.* Vt omnis ambi-
 gutas vitetur, vocabuli vorticis et atmosphaerae
 potestatem indicat, quae designant spatium, ad quod
 se attractio et repulsio electrica aut magnetica, circa
 corpus quoddam, quaquaversum sensibilibiter exten-
 dit. In vniuersum exponit quae circa inclinationem
 et declinationem magneticam obseruata sunt. Etp.
 pro certo principio assumit, inclusum esse terrae
 globo nucleum praegrandem, ex materia ferrei ge-
 neris constantem, atque magnetica vi imbutum, ita
 ut alterum hemisphaerium ipsius positium, alterum
 negatium possideat magnetismum. Recenset om-
 nes methodos super hoc argumento, quae ad tres
 classes sunt referendae. Vel enim manifeste, ab
 alio magnete hanc vim repetimus v. g. dum ferrum
 super magnete ducimus, aut in vicinia ipsius deti-
 nemus, vel sponte acquirere magnetismum ferrum
 videtur, dum aut collocando istud in debito situ,
 aut igniendo, aut concutiendo, magneticum istud
 reddimus, vel tandem duorum corporum ferreo-
 rum non magneticorum attritu, vis ista generatur.

Subiuncta est *explicatio phaenomeni cuiusdam*
Lugdunensis a Cel. RICHMANNO inuenti, cui accedit
explicatio paradoxii cuiusdam phaenomeni magnetici,
 cuius tamen plenioris expositionem praeterire te-
 nemur, quum illa vix compendiose proponi queat.
 Quod reliquum est Cl. A. methodo mathematica
 in demonstrationibus suis vsus, atque vbique doctri-
 narum physicarum ac mathematicarum suarum sub-
 tilitatis atque elegantiae, et prorsus singularis inge-
 nii acuminis luculentissima exhibuit documenta.

XVIII.

Specimen inaugurale medicum sistens affectum melancholici historiam cum epicrisi quod — MDCCLXXXVI. exhibet IOANNES PHILIPPUS TRÜCKENMILLER — Erlangae typis Kuntmannianis. 4. pagg. 14.

Morbus erat soporofus, catalepsis intermittens, et a Cl. auctore ad melancholiam attornitam SAUV. refertur, in aegro 59 annorum olim laborioso vitae generi lautoque victui assueti, et huic quidem adhuc indulgente, licet otio iam fruere: per euacuantia, sanguinis missionem, resoluentia, tandemque camphorae moschique inter se iunctorum usum largiorem, ita ut a moschi quinque granis ad viginti sensim ascenderetur, dosi mane et vesperi exhibita, intra 27 dies sublatus est, et aeger per quinque annos sanitati optimae redditus, ubi apoplecticus, praegresso insultu epileptico, obiit.

XIX.

Dissertatio inauguralis medica, de concrementis polyposis quam — MDCCLXXXVII. publico eruditorum examini submittit Auctor et Respondens *) FRIDERICVS ADAMVS TRIBBEL. Erlangae, stann. Ellrodtiano. 4. pagg. 45.

Docte et concinne Cl. Auctor naturam humorum nostrorum coagulabilem, differentias horum concrementorum ratione sedis variae, origines, diagnosis et prognosin explicat: miramur tamen, nullam in polypis intestinorum fieri mentionem concretionum polypos mentientium, quas in celebra-

*) Praeses in titulo nullus nominatur.

tissimo opere descripsit Cl. KAEMPF *). Insperfae sunt plures obseruationes ab Auctore ipso factae, ex quibus annotemus polypum in arcu aortae pueri trimestris, qui conuulsus perierat; feminam potu spirituoso abusam et subito asthma suffocatam, in cuius corde variae concretiones apparebant magnitudine et densitate diuersae, aliae adhaerentes, aliae liberae et pendulae, inprimis vna ex quatuor venis pulmonalibus totidem radicibus enata et truncos lacum venosum et auriculam sinistram paene replens, aliaque ex pariete ventriculi dextri excrescens et alte satis in arteriam pulmonalem impacta; — virum in carcere subito mortuum, in quo cor insignis amplitudinis, auricula et ventriculus dexter vacua, sinister vero plenus, inque eo concrementum castaneae magnitudine, sarcomati simile, duabus radicibus parieti ventriculi affixum, quarum altera, substantiae fragilis et fere fungosae, recenter abrupta erat, ita vt portio adhuc ventriculo adhaereret, inuenta sunt; ac denique polypum in sinu falciformi feminae melancholicae. (Subit hic mentem recordatio Illustris viri de scientiis et inprimis metallica in Saxonia optime meriti, qui, vt ingenio ad commune litterarum vinculum ferebatur, corporis etiam animalis notitiam exactiorem sibi comparauerat, et de polypi praesentia persuasus ab amicissimo medico remedia huic malo arcendo vel abigendo apposita postulauerat; resoluentibus igitur per aliquod tempus vsus melius se habebat, gaudens se nunc timore hoc liberatum esse. Postea, elapsis aliquot annis, quum vehementioribus laboribus corpus fatigasset, forte etiam animi affectus vehementiores passus esset, incidit ianuario 1769 in febrem putridam, quae ipsum paucis diebus 49 aetatis anno sustulit. Sectioni cadaueris adstantes mirati sumus polypum

X 3

pum

*) Vide Comm. horum Vol. XXVII. p. 36.

pum sub egressu ex corde digitum crassum, substantiae tendineae albae splendentis, in progressu molliorem magisque rubicundum, qui per integram aortam descendebat et cum ipsa arteria diuisus vsque ad mediam partem vtriusque arteriae cruralis progrediebatur. Signa diagnostica, quae olim adfuerant, erant pulsus intermittens, anxietas cordis, et si quando vena secanda esset, asphyxia, quae tamen sine corporis horizontali praeuerti se patiebatur: vnum autem symptoma, quod reliquis euanescentibus remanserat, erat inuoluntaria crebriorque motitatio, vel si mauis leuior conuulsio, scapularum talis, quali vti solemus, si dubiam quandam opinionem de aliqua re signo exprimere volumus. Eundem motum obseruauimus in viro ascite et hydrope pectoris laborante, in cuius thorace praeter alia pericardium anterius vltra digitum crassum et cum costis coactumprehendimus.)

XX.

Observations on the acute dysentery with the design of illustrating its causes and treatment by JOHN ROLLO, M.D. late Surgeon in the royal artillery, London, printed for C. Dilly and C. Elliot, Edinburgh, 1786. 8. 75 pagg.

h. e.

Observationes de dysenteria acuta eiusdemque descriptione causarum et medendi methodo *).

Multas easdemque egregias de dysenteria observationes propriis libris consignatas ac hinc et inde

*) IOH. ROLLOS neue Bemerkungen über die mit Fieber verbundene Ruhr und ihre sichere Heilart, mit einigen

inde dispersas reperiri neminem latet, attamen in reprehensionem iustam esse incurruri, si Cl. A. operam huic morbo describendo dicatam superuacuum esse censeremus. Insunt enim in hoc libello elegantes observationes, quae ipsi haud dubie quamplurimos conciliabunt lectores.

Primum autem quam plurimae observationes p. 1. super hunc morbum a Nostro factae sunt in insula S. Lucia, ubi quamplurimi hoc morbo opprimebantur, propriis autem observationibus alias sibi missas adiecit, ut ex omnibus simul sumtis eo melius naturam huius morbi describere posset. Historiam p. 3. autem huius dysenteriae ita pertexere constituit, atque ipsam dysenteriam secundum varias periodos considerare studuit, atque hac ratione multos errores, in quos quamplurimi praecipites sese dederunt scriptores, vitare voluit. In quibusdam videlicet illa ab initio aluum soluit cum ventris dolore ac febris. Communiter autem aegrum offendunt borborygmi, frequentiores deiectiones cum tenesmo, horrore, frigore aliisque febrilibus symptomatibus. Vt plurimum febris remittentis aut intermittentis formam praese fert. Sensim sensimque symptomata sunt vehementiora, et nisi ipsi occurrantur, mors in propinquo est. Febris autem pathognomice dysenteriam ab aliis distinguens morbis pro sui conditione longior aut breuior durat. Duas autem facit dysenteriae periodos, quarum prior prodit febrim cum omnibus dysenteriae propriis symptomatibus, posterior symptomata proponit cum inflammatione

X 4

intē-

einigen Erläuterungen aus dem Engl. übersetzt v. Dr. C. F. MICHAELIS, Arzt im Iohannishosp. z. Leipz. bey Ad. F. Böhme 1787. 8. Inprimis haec translatio ob doctas elegantisque Cl. Interpretis animaduersiones omnem laudem meretur.

- p. 14. intestinorum canalis coniuncta. Prior ab auctore praecipue explicatur. Dein causas occasionales sub censum vocat, videlicet tempus autumnale et vernale, febres intermittentes epidemice grassantes, regiones paludosas ac humiditas, contagium ipsum autem argumentis ex experientia propria ductis infirmare videtur. Accedit dein ad proximam causam, quam in irritatione intestinorum ab acrimonia cum febre et inde sensim producta inflammatione collocat. Tandemque progreditur ad ipsam curam, in qua quidem ad tria momenta attendendum esse suadet: primum ut febriles motus et in huius morbi initiiis spasmi corpus infestantes sopiantur, deinde ut praecaveatur inflammationi quantocyus in tubo intestinali, et tandem ut, si hae duae res iam coniunctae reperiantur, illae remoueantur. Priori indicationi satisfit internis remediis, vomitoriis ex ipecacuanha, praeparatis antimonialibus, tartaro emetico, deinde sudoriferis, quorum pertinet opium cum tartaro emetico, et tandem diluentibus, edulcorantibus, et acrimoniam corrigen- tibus, non neglectis externis, balneis videlicet calidis, fotibus calidis, vesicatoriis. Posteriori in casu adhibenda sunt cortex, opium, vinum, his siquidem debilitas in partibus solidis remouetur. Tertio denique loco adhibenda sunt remedia antiputredinosa, quorum pertinent, mundities, aeris in conclauibus renouatio, acida, aer fixus aliaque eiusdem generis. Pluribus ea omnia persequitur Noster cautiones necessarias addendo, quae huic libro non leuem conciliant auctoritatem.

XXI.

Essai sur l'histoire naturelle des fraisières par M.
DUCHESNE, à Paris 1787. in 12 de 46 pages.

i. e.

Tentamen historiae naturalis fragariae.

Grato hocce tempore verno, quo ubiuis fere locorum humi nascentia et mollia leguntur fraga, odoris ac saporis optimi, nos quoque temporis rationem habere, quaedam decerpere atque nostris lectoribus ceu conuiuis, quorum gratia nullo non tempore excidere cupimus, apponere studuimus. Vberimum autem eorundem prouentum non solum in DUCHESNE egregio horto inuenimus, sed etiam optime adaptata deprehendimus, vt maxima cum voluptate illis vesci queamus. Cl. siquidem auctor in re herbaria versatissimus, et tam egregio magistro qualis Cl. BERN. DE IVSSIEV est, dignissimus discipulus, optime illa coluit atque parauit. Anno enim huius seculi sexto ac sexagesimo eximiam de fragariis hancce commentationem litteris consignatam sic dictae *Encyclopaediae* methodicae inferendam curauerat Noster, atque prouti par est laudibus dignis mora illa celebrauerat, eorumque historiam pluribus erat persequutus. In toto oriente et Arabia haec planta ignoratur, neque, quamquam copiosissimis gaudeat Arabica lingua vocabulis, nomen proprium, quo compellari possit, habet; neque in Diarbechia vlla vola vestigium eiusdem potest indagari. Originem omnem istorum fragorum diuersis Alpibus Europaeis debemus, e quibus in nostras deducta siluas, in nostros hortos transplantata, et nostris mensis demum sunt imposita. Postea vero adeo et ad Americam ipsam eorundem transit cultura, Coeli natura, climatis influxus, cultura

cultura ipsa multum imo plurimum contulere omnes illas varietates et genera toto fere coelo differentia fragorum, quibus gaudemus, iamiam producendi. Hucusque exacta historia desiderabatur, quae propria quam maxime simul complecteretur, atque huic desiderio a Nostro abunde satisfactum esse admodum laetamur, atque subscribimus vitro iudicio immortalis LINNEI, quod litteris consignatum die 24. Septembris 1765 ad Cl. DUCHESNE transmisit, quodque ita se habet: *Dum tu fragariam historiam absoluis, praestiturus eris, quae ego diu a singulis botanicis exoptavi, quod scilicet singuli singulum eligerent plantae genus, idque solidissime extruerent, posset sic res herbaria breui summum apicem attingere.*

Sed ad librum ipsum progrediatur oratio, in quo Noster fragariam in vniuersum suae accuratiori submisit disquisitioni, et singulas species ac varietates multiplices vberius, commemoratis simul earum differentiis, exposuit, dein propriam earum composuit historiam, et probe septem et viginti distinxit species, aut si mauis varietates. Absoluta historia botanica quaecumque demum ad fraga necessario spectant sub censum vocauit, et in primis, quae culturam eorumdem concernunt opus omnibus numeris de hoc argumento absolutum sistere videntur, inprimis quomodo fraga e seminibus sint producenda et cultura simul meliora reddenda, e principis certis et vsu experientiaque stabilitis declarauit, auctoritatem celeberrimorum hortulanorum potissimum sequutus. Vt veritas dictorum nostrorum

P. 45. constet pauca tantummodo delibabimus. Fraga scilicet admodum grato odore nares ferire et dulcissimo sapore palatui blandiri, linguaeque nervos afficere ac titillare, qui vinosus sit et exquisitoris indolis, professus est. Virtus eorumdem praecipua est

est refrigerans, temperans, calorem nimium stomachi imminuens, diuretica, lithontriptica, atque princeps locus ipsis inter medicamina aperientia est assignandus. Communissime illa adhibentur in mensa secunda cum saccharo impraegnata, aut cum vino permixta, aut cum lacte et flore lactis apposita. Sed posterior usus ea reddit ex sententia GEOFFROY concoctu difficiliora, et ut acescant in ipso ventriculo, unde cruditates noxiae generantur. Probe maturata fraga pro hoc scopo sunt legenda atque aqua lauanda paulo curiosius antequam adsumantur; quia, uti fama fert, bufones aut serpentes, qui odore ipsorum admodum delectantur, sub iis solent delitescere et oris sui spuma aut exhalationibus intoxicare. In Gallia e potu Caffetano cum succo fragorum, limonum, et aqua saccharo impraegnata praeparatur potio admodum grata atque refrigerans. In Italia contra pulpa fragorum cum aqua rosarum contrita, et cum succo citrorum in conseruae formam admodum delicatam redigitur. Aqua autem destillata fragorum creditur specificum esse remedium aduersus faciei lentigines. De radicibus et foliis fragariae GEOFFROY dicit, inesse his vim diureticam et aperientem, et usum frequentiore esse in obstructionibus viscerum et morbo arquato. Interim tamen paulisper quoque adstringunt, et ideo interdum praescribuntur in haemorrhagiis, dysenteriis et fluxu ventris. Eorumdem usus frequentissimus est in decoctis, ptisanis, diureticis et aperientibus, praecipue autem radices cum acetosa simul decoctae, decoctum rubrum suppeditant. Ex observationibus vero constat, eos qui tali decocto per longius sunt usi tempus, exhibere dapes humanas rubri coloris, quales esse solent vulgo in fluxu hepatico; sed si aliae potiones interdum interponuntur, color excrementorum denuo solet esse varius.

XXII.

Observations on the scurvy with a review of the theories lately advanced on that disease; and the opinions of Dr. MILMAN refuted from practice by THOMAS TROTTER, Edinburgh printed for Charles Elliot; and G.G.I. and I. Robinson Lond. 1786. 8. pagg. 107.

i. e.

Observationes super scorbutum, auctore TH. TROTTER. *)

Singulorum morborum historiae observationibus doctorum virorum diligenter et studiose institutis auctae locupletataeque, medentibus duplici de causae gratae sunt atque acceptae, primum enim nos instruunt, de natura et causis morborum eorundemque recta sanandi ratione, deinde nos tutos et immunesque reddunt aduersus errores, in quos alii inciderunt. Eiusmodi autem observationibus medendi ditauit artem Cl. A. quoad scorbuti delineationem, quem ipse in nauis, seruis Nigris referto, qui hoc morbo infestabantur constitutus obseruauit, atque occasionem nactus est multa a Cl. LINDIO minus recte dicta emendandi, ac Cl. MILMANNI errores de causa huius mali errores refellendi, atque meliori ac certiori modo de forma huius morbi differendi. Itaque iam videamus, quae reuera Noster praestiterit, et qua ratione sese de meliori omnibus et singulis veram doctrinam et liberaliorem institutionem amantibus commendauerit.

p. IX. In praemissa autem introductione diligentiam et accuratationem Cl. LINDII in describendo scorbut

*) *Neue Bemerkungen über den Scorbut von THOMAS TROTTER, aus dem Englischen übersetzt von D. C. F. MICHAELIS, Leipz. 1787. 8. ap. Crusium.*

to laudat, attamen simul addit multa obscure et
ambigue ab ipso dicta, quae controuersias erroref-
que parere queant. Carpit deinde nouam MILMAN-p. XII.
pauloque audaciorem theoriam, atque causam
addit, cur hucusque morbus hicce ex obseruationi-
cus accuratis illustrari non potuerit.

Señ. I. Naturam huius morbi inquirat, monet-p. 10.
que aduersus CULLENIVM aliosque, frigidas regio-
nes non tantum huic morbo producendo esse aptas,
neque anorexiam, vrinamque pellicula obductam,
et pulsus diuersitatem characteribus eiusdem accen-
sendas esse, atque reiicit notiones illas de acido et
alcalino scorbuto, vna cum omnibus subdiuisionibus
tanquam hypotheticas atque melioribus nosologiae
principiis aduersas. In causarum recensione qui-
dem salitis et fumo induratis carnibus, alimentis
corruptis, olerum recentium defectui, frigoris ve-
hementiae, aerique paludoso aliquas tribuit partes,
addit tamen etiam ex aliis ac saepe sibi oppositis
causis eundem posse prouenire, neque praedispo-
nentem causam cum causa proxima confundi de-
bere. Praeprimis asserit eos facile ab hoc morbo affici, p. 22.
qui graui morbo quodam superato debiles sunt et
crudis alimentis protinus nutriuntur, vti et prae-
caeteris desides. Praedisponunt vero corpus labo-
res vires superantes atque debilitantes, tempera-
mentum melancholicum atque hypochondriasis.
Prodromum huius mali desiderium recentium vege-
tabilium, paulo enim post gingiuas arrosas, faciem
pallidam, tumentem, oculos madidos, et tum spiri-
tum foetentem, cum lassitudine esse ait. Quae quidem
symptomata crescunt sensim, atque interdum
etiam per aliquot tempus penitus abolentur, ac
tandem redeunt. Interdum vlcera oboriuntur cras-
so sanguinis quasi cortice obducta, quae ob simili-
tudinem a nautis hepar bouinum salutantur, remo-
to

to hocce cortice alius protinus eius occupat locum. Alio tempore oedemata pedum in conspectum veniunt, quae digito pressa diutius foveas retinent, penes alios rigor est extremitatum, atque spastica contractio genuum cum lurido cutis colore, ita ut

- p. 27. aegri ingredi nequeant. In morbi ulteriori incremento lassitudo, debilitasque increscunt, respiratio fit difficilis, deliquia animi sequuntur. Foetor oris vix tolerandus oritur, particulae coagulati sanguinis e gingivis secedunt, dentes in alveolis mobiles inter masticandum ex ore excidunt, maculae variae magnitudinis ac coloris cutim occupant, quae si scalpuntur leniter ulcera maligna procreant, et inueterata sanataque ulcera denuo recrudescunt, accedunt haemorrhagiae, alvus obstructa, interdum soluta. Pulsus nullo modo variat, hinc in hoc morbo nullum constituit signum. Ab initio aegri sunt timidiusculi, versus finem autem a nulla re afficiuntur. Ut plurimum appetitus per omnem morbi decursum bonus est. Observationes autem in naui factas his subiungit, centum siquidem serui nimia corpulentia in naui afficiebantur, vnde suasit, ut parciore cibo alerentur, ac laboribus et motu magis corpus exercerent. Sed in victu e fabis coctis, oryza et Mais cum pipere guineo et oleo palmularum conditis nihil mutabatur, neque vinculis suis liberabantur, neque ex angustis locis, quibus detinebantur, exire debebant. Tempestas qua ad littora appulsus erat naus, caloris erat consueti, atque pluviae rarae. Eodem tempore quidam de duritie in partibus musculosis antibrachii dextri conquestus est. Illae partes quoad tactum prorsus singulare quid portendebant, digitis enim fortiter pressae tumor nullas foveas conspiciendas praebuit. Frictiones cum pannis nihil praestare videbantur, sequenti-
que die durities adeo omnes musculos antibrachii occu-

occupauerat, cum contractione in flexura brachii et vlnae, et rigiditate tendinosarum partium musculi bicipitis. Vterius progressum malum brachium totum, scapulas, musculos cervicis, mandibulamque interiorem cum trismo infestavit, tandemque omnes uniuersi corporis musculos male affecit cum spastica contractione, aeger muscas captabat, oculi torui erant et tribus diebus ante obitum propendebat ex ore lingua, atque omnia reliqua scorbuti signa adfuerunt. Plures postea ab eodem male affecti sunt, et ob eam causam aduersus LINDIVM illum morbum per contagium cum aliis communicari statuit. *Sectione II. causae* commemorantur, quas vetēres in putredine prorsus singulari collocabant, quidam vero a vi vitali imminuta et partium solidarum nobilium deducebat. MILMANNVS vero contendebat in sanguine minime causam latere, et LINDIVS affirmabat sale conditis carnibus nequaquam huius morbi originemtribuendam esse. Sed A. pluribus docet per plurimum eiusmodi carnes victumque crudum productioni scorbuti fauere, atque in refutandis argumentis LINDII multus est, aliorumque simul sententias accurate examinat. *Sectione III. Curatio* p. 45.
praeferuatoria ac curatoria commendatur. Suadet autem motum corporis mediocrem, quo transpiratio et secretio vrinae promoueatur, animusque quantum fieri potest abducatur a tristitia, moerore, ac timore, recreationem nautarum post peracta nauigia, ne statim ad nouum iter sese accingere debeant, prudentiam in eligendis nautis ad illa opera ac seruitia aptis, constitutionem chirurgi in his morbis obseruatoris ac exercitati, et accuratiorem luis venereae vt plurimum cum scorbuto coniunctae curam. Praeterea Elixirium vitriolicum, olera acida, essentia cereuisiae tanquam antiscorbutica laudantur, licet oleribus non tanta sit vis tribuenda, praep. primis p. 81.

- primis si in putredinem abire incipiant, essentiae autem cerevisiae plus in praeferuando, quam curando scorbuto tribuit. His accedit acidum aereum, cui tamen parum virtutis inesse statuit, quamquam illud admodum laudibus celebretur, et balnea in terra, quae olim **SOLANO** Francogallus medicus in phthisi persananda commendavit. His parum sufficientibus remediis addit: imminutionem particularum carnis bouinae et suillae unicuique quotidie exhibendarum, disquisitionem sic dicti **BARGOU** *) siue spiritus ardentis, a chirurgo instituendam, ut ope syrupi aut sacchari ipsi melior concilietur sapor, quo a militibus et nautis avidius assumatur, hac enim conditura punscho propius accedit et antisepticam accipit virtutem, salitis carnibus addendae sunt caepae, brassica fimbriata, cucumeres salibus conditae, grossulariae; Punsch et succi citri in vitris servati usum, cui infunditur oleum oliuarum quo a corruptione defendatur, et qui asservandus in loco frigido. Loco panis corrupti Yams assumi potest, qui fructus cum nostro solano tuberoso sunt comparandi. Conualescentes autem non statim ad consuetum victum reducendi sunt.
- p. 93.
- p. 95.
- p. 100.

XXIII.

Dissertation sur la Chauffe trappe, reconnue comme spécifique dans les fièvres intermittentes, propre à remplacer le quinquina, à Paris chez l'auteur M. BUCHOZ, 1787. in folio de 4. pages avec une figure coloriée.

i. e.

*) Haec potio conficitur ex farina avenacea, fermento submissa, dein in aqua cocta, et demum addito saccharo et vino.

i. e.

Differtatio de centaurea calcitrappa, quae innotuit tanquam specificum remedium in febribus intermittentibus, proprie Quinquinae substituendum, etc.

Centaurea calcitrappa, siue carduus stellatus foliis papaveris erratici, iam a LINNEO in febribus intermittentibus commendatus, vsu suo in arte medica per longum temporis spatium laudes sibi peperit maximas, virtute enim sua aperiente, diuretica, vulneraria, sudorifera, febrifuga, emmenagoga, sanguinis depuratoria ac reseratoria in obstructionibus viscerum egregie prodest. Semina aequae ac radix aduersus calculum et colicam nephriticam, renum ac vesicae morbos, proficua sunt ac comminuere valent concretiones calculosas renes infestantes et symptomata grauissima producentes. Quamquam eius vsus in febribus intermittentibus iam obtinuerat olim, tamen nondum cognitus atque perspectus fuit ille singularis, quo eodem modo quam cortex Chinae agit, eique propterea substituendus est. Primus hunc vsu detexit Cl. PLOVET, medicus nosocomii Verdunensis, qui cum fructu hanc centauream saepiuscule adhibuit, atque simul modum ac rationem eandem in febribus intermittentibus aut continuis remittentibus adhibendi explicauit. Profususque simul est inter centum aegros ab his febribus male affectos vix vnum et alterum reperiri, penes quem venaesectio sit necessaria, quid quod et penes paucissimos ista sit utilis, igitur admodum raro illa procuranda esse videtur, cum debilitet virtutem tonicam, quae adhibenda est ad humores febriles rite coquendos, et dantur admodum rari ac proprii quidam casus, in quibus necessaria

saria sit; ab usu ergo illius abstinere tenemur. Itaque si nullus amplius dubitationi relinquitur locus causam harum febrium potissimum latere in humoribus, sedemque illarum esse in primis viis ac diuersis corporibus glandulosis, quae secretioni humorum digestionem inserviunt sunt dicata; non possumus has sedes neque in vniuersum, neque perfecte euacuare, sed tantummodo eatenus, quatenus vires id permittere videntur. Vna ex his febribus ita comparata est, ut ab initio inutile ac minus necessarium sit vomitorium, si aliam materiam subtrahere velimus ratione admodum rara est, illam non esse redituram atque a nobis exacturam, ut bis aut ter secundum indicationes in interstitio illo, quod accessiones faciunt, euacuationes procuremus, si febris intermittens in remissione, si est continua cum dupla repetitione.

Cl. PLOUET nequaquam usum sui febrifugi differt ad hoc tempus, quo omnes purgationes sunt adhibitae; quin potius statim post primum remedium purgans eo ipso die aegris propinare solet infusionem centaureae calcitrappae pro purgandi scopo, si indicationes id ita iubere videntur, aut exhibet illam simplicem siue non purgantem, si scilicet sufficiens facta fuit euacuatio. Huius infusionis quinque aut sex unciae omni exhibentur quadrihorio, excepto accessionum ac paroxysmorum vehementiorum tempore, usque dum febris ipsa disparuit; tunc enim aegris quotidie tres, postea duae et tandem una dosi propinatur, prouti nimirum aegri pro corporis sui conditione assumere valent ratione habita remissionis febris, quam subinde plene propellere debemus, atque ultimo loco hoc ipso procurare remedio ne de nouo incidant in eandem. Si febris admodum intensa est et humorum motus fortior, in primis statim diebus actio remedii purgan-

tis augenda suslinendaque est ope aquae tamarindorum fortioris, et in ipsius progressu curae reiterandae sunt purgationes, prouti indicationes postulant. Attamen si nihilo secius istae febres solent esse pertinaciores, tunc aegris sufficienter purgatis prospero cum successu infusio centaureae calcitrappae cum vino aut extracto huius plantae, in quo maior virtus quam in omnibus aliis eiusmodi praeparatis deprehenditur, suppeditatur, et quae aegris multo melius conuenire solet, qui parum potus assumere valent. Duplex illa methodus exhibendi centauream calcitrappam in vniuersum egregie iuvat in febribus quartanis inueteratis, et in constitutionibus cacochymicis. Extractum istud eiusmodi debet esse consistentiae vt formam boli recipere, aut addito puluere eiusdem plantae ad eandem facile reduci queat. Dosis vero boli est drachmarum duarum, quae ter quaterue vno quoque die est capienda necessitate sic exigente. Si suspicamur obstructions adesse, in connubio aperientium medicamentorum assumitur, et tandem si intumescantiae ac oedemata in extremis partibus inferioribus aut visceribus deprehenduntur, omni die mane praeter haec drachma vna opii mesenterici est deglutienda. Non abs re esse videtur quaedam hic de diuersis praeparationibus centaureae calcitrappae aduicere. 1) Infusio centaureae calcitrappae purgantis. R. Foliorum siccatorum centaureae calcitrappae manipulus vnus, foliorum sennae vncia dimidia et salis Epsomienensis tantillum, infundatur in media mensura aquae bullientis, maceretur super cineribus calidis per decem aut duodecim horas, postea ebulliat leniter, liquor denique percoletur, exprimatur et per aliquot tempus reponatur, vt fiat sedimentum, antequam depuretur. Si sumitur absque depuratione multo efficacior esse solet infusio.

fio. Parifina menfura media (*Pinte*) ſex doſes complectitur. 2) Infuſio centaureae calcitrappae ſimplex, aut non purgans. Illa ſicuti praecedens praeparatur, hoc tantummodo diſcrimine obſervato, vt folia ſennae et ſal Epſomiense non addantur. Indicatione autem iubente, vt alius ſubducatur, tunc adduntur duae drachmae ſennae cum aequis partibus ſalis Epſomiensis, aut tantum dimidia vncia ſalis abſque ſenna. Siccatae centaureae calcitrappae commode poteſt ſubſtitui recens collecta, manipulus quatuor vnciarum grauis eidem quantitati aquae, poſtquam probe incifae ſunt, inditur et fit lenis ebullitio per dimidiam partem quartam horae, antequam infundatur. Poſt macerationem ſub cineribus calidis per decem aut duodecim horas, per octauam horae partem ebullire debet in vaſe recipiente. 3) Vinum centaureae calcitrappae. R. Foliorum centaureae calcitrappae ſiccatorum aut recentium minutiffime inciforum manipulus vnus, ſalis tartari vncia dimidia, fiat infuſio in aquae bullientis ſextario dimidio (*Septier*) macerentur ſub cineribus calidis in vaſe porcellaneo aut Faentino probe clauſo per vnam aut duas horas, vaſe ab igne demum remoto et refrigerato affundatur menſura dimidia vini albi generoſi, infuſio ſtet in frigido loco per decem aut duodecim horas. Exprimatur liquor fortiter et quiete reponatur per aliquot horas, antequam depuretur. Doſis huius vini conuenit quoad omnia cum infuſione aquoſa, videlicet quinque aut ſex vnciarum ſi febres ſunt rebelles; ab initio frigoris aſſumitur vna doſis, in quam inditae ſunt vna aut duae drachmae centaureae calcitrappae in puluerem redactae. 4) Extractum centaureae calcitrappae. R. Foliorum calcitrappae centaureae viridum ſiue recens lectorum quantum placet, eluantur probe in aqua pura, contundantur dein in

in mortario lapideo aut serpentino ope pilae li-
gneae eousque, donec redacta sint in pulpam liqui-
dam, dein committatur illa lino inuoluta prelo, quo
exprimatur ius. Iterata vice pulpa illa iniiciatur
mortario cum tantillo paene aquae, quam prae-
buit expressio, quae quantitas aquae vel maior vel
minor est pro ratione siccitatis aut succositatis plan-
tae, et altera demum vice etiam hanc mixturam
prelo tradite. Succis his binis vicibus expressi iam
commisceantur, atque exponantur in lebetes amplo
igni, ut leniter ebulliant, quo facto transmittantur
per linteum purum, quo feces separentur, tandem
evaporentur succi depurati leni igne ad extracti
consistentiam. In febribus quartanis, ubi obstru-
ctiones adesse colligimus, illud extractum sub forma
opii, boli aut pilularum potest porrigi, quibus
admisceri potest quoad pondus tertia pars agarici,
salis ammoniaci, aut millepedum, sic v. c. cum sex
drachmis huiusmodi extracti possunt duae drach-
mae de vnaquaque supra dictarum specierum com-
misceri, quae cum syrupo absinthii aut centaureae
calcitrappae in unum rediguntur corpus. Numerus
militum febribus intermittentibus et continuis re-
mittentibus decumbentium in Nosocomio militari
Veredunensi a calendis Iuniis 1785 ibidem ope
centaureae calcitrappae persanatorum fuit 2064.
Calculus autem subduxit accurate Cl. PLOUET, ut
evinceret differentiam ratione sumtum, qui his
morbis curandis fuissent impendendi, si cortex Pe-
ruianus fuisset adhibitus, scilicet opus fuissent 516
librae, quorum vnaquaque 10 librarum pretio ve-
nit, summa igitur his computatis 5160 librarum
est. Iam vero centaurea calcitrappa tanquam suc-
cedaneum corticis medicamentum, multo minori
venit pretio, corbis dosuaria siquidem constat tan-
tummodo sex solidos, et evincitur inde 5000 libras

lucrari si illa adhibeatur. Addidit autem Cl. PLO-
VET febres intermittentes multo celerius usu cen-
taureae calcitrappae fuisse profligatas quam a corti-
ce Peruviano, et in primis notatu dignum hoc esse,
eo ipso tempore febres grassantes multo pertinacio-
res fuisse, quam alias. Alia autem de causa centau-
rea calcitrappa commendatione maxima digna cen-
senda ac ipsi cortici praeferenda est. Cortex enim
non tantum ea de causa vilior esse solet quia incol-
lae parum solliciti de plantandis novis arboribus,
veteres saepius ac frequentissime decorticant atque
eneruant, deinde adulteratur admodum ab mercato-
ribus commiscendo cum illo alios cortices, qui
quidem si innoxii videantur, tamen virtutem ipsius
admodum imminuunt ac debilitant.

XXIV.

D. IOH. FRID. BLUMENBACHII, Prof. med. ordin.
Societ. reg. scientiar. Göttingens. aliarum-
que membrum, institutiones physiologicae,
accedunt tabulae aeneae, Göttingae apud
Ioh. Christ. Dietrich, MDCCLXXXVII.
511. pagg. 8 mai.

Ipsimet de institutionibus physiologicis in usum
auditorum nostrorum edendis cogitantes, cum
physiologia nostris temporibus novis observationi-
bus sit aucta atque admodum repurgata, laetati su-
mus cum ex indice librorum intelligeremus CL. BLU-
MENBACHIVM animum manusque applicuisse atque
admouisse eiusmodi institutionibus, suisque nobis
praeuenisse studiis, ab eius siquidem eruditionis
subtilitate atque doctrinae copia non vulgaria, sed
exquisita expectari poterant. Igitur allato ad nos
libro cupide illum perlegimus atque re ipsa experi-
sumus

sumus opinionem de hisce institutionibus conceptam nos nequaquam fefellisse, quid quod illam superatam ex quampulurimis locis attente perlectis perspeximus, deprehendimusque hoc opus ubiuis olere lucernam et admirandam auctoris sedulitatem. Inprimis vero assensum nobis extorserunt quampulurima noua inuenta, et obseruationes recentiorum physiologorum, probe explicatae ac illustratae, quibus praeter ea multa de suis addidit cognitu quam maxime necessaria atque vtilissima. Sequutus autem immortales viros BOERHAAVIUM atque HALLERUM, atque grauissima capita de respirationis vsu primario, de calore naturali, de digestionem, de genuina bilis indole ac functione, de generationis negotio aliaque probe exposuit, atque notis vberius illustrauit. Ordine etiam magis naturali in tradendis capitibus ita vsus est, vt sese inuicem exciperent, atque nexus quidam, quo vnum cum altero cohaereret, esset. Abhorruit autem a praua quorundam scriptorum consuetudine, qua nullos laudant libros atque ingenia tironum in historia litteraria, sine qua tamen nemo facile vltius proficere potest in doctrinis amplissimis, sinunt rudia atque sterilia; potius sibi visum fuit necessarium atque vtile ubiuis fere citare libros, vt maiorem non tantummodo suis verbis conciliaret auctoritatem, sed etiam vt tirones haberent fontes, quibus suos irrigare queant hortos. Magnam autem hic adhibuit circumspectionem, non enim sterilem congeffit farraginem, sed egregium selectum fecit, atque apparatus eximium, non tantum complectentem auctores principes, sed eosdem quoque, qui singularia physiologiae capita studiosius pertractarunt et ex professo; passim vero etiam minus tritos fontes excitauit, nondum vt ipsi erat visum, in physiologiae studio haecenus pro dignitate frequentatos, vt itinerum auctores, physicos e. s. p.

Icones partium melioris notae adnotauit, et ex his quidem omnium frequentissime Eustachianas, quod Albinianam earum editionem, vt ditissimum et magnopere perfectum in eo genere opus, siue thesaurum potius nunquam satis commendandum in medicorum iuuenum omnium ac singulorum manibus esse merito optet. Aliquas vero ipsi huic libro addidit figuras proprias, eiusmodi videlicet partium, quarum aut plane nullae aut non tales inter Eustachianas habentur. Summus denique in vniuersum et vltimus ipsi fuit finis, vt fida et succincta et capta facilia traderet disciplinae initia.

- p. 1. Iam vero sigillatim quaedam nobis de libro sunt commemoranda. Prima igitur sectione agit, *de corpore humano viuo in vniuersum*, quod ex solidis, fluidisue partibus est constructum atque viribus vitalibus praeditum, quae vires vbique etiam in minima fibrilla inesse videntur. Sect. 2. *de humoribus corporis humani in vniuersum, et de sanguine in specie*. Distinxit tres humores, crudum videlicet chylum et quae corporis externa superficie absorpta eidem aduehuntur, sanguinem, et denique secretum liquidum. Inprimis in sanguinis hic naturam inquisiuit, illumque quatuor constare partibus docuit scilicet
- p. 4. aquoso latide, fero, cruore, lymphæ. S. 3. *de solidis corporis humani partibus speciatim vero de tela cellulosa*. Solida ex fluidis oriri partibus asseruit atque in iisdem terream basin plus minusue abundare, quae maxime calcareae sit indolis, sed acidis phosporeo maxime tum et partim saccharino iuncta, cuius cohaesionem praeter ipsam contextus rationem, tum aeris ipsius infixi copia, tum gluten animale adiuvant. Ferreo autem elemento parum aut nihil in cohaesione partium tribuit. Solidorum autem corporis magna pars fibrosam monstrat compagem, aliae partes ex parenchymate, inprimis viscera sunt

conte-

contexta; accedit denique tela cellulosa, quae fundamentum totius corporis compagis constituit, atque ope huius fundamenti nexum et viam quandam inter omnes corporis sustinet partes. Animadvertit autem probe hanc telam cellulosa in hominibus variam esse, eiusque cellulas fluidis inseruire recipiendis variis, atque pauca de adipe eiusque visu differuit. S. 4. *De viribus vitalibus in uniuersum* p. 31. *speciatim vero de contractilitate.* Primam harum constituit speciem contractilitas, quae in tela cellulosa omni residet, atque idcirco vis cellulosa appellanda. Altera est irritabilitas motu oscillatorio et quasi tremulo sese manifestans, quaeque musculari fibrae vnice competens, vis muscularis dici mereatur. Tertia est sensilitas vnice neruosa medullae cum sensorio communicanti conueniens, quam non incommode vim nerueam possemus nominare. Omnes hae vires simul sumtae, constituunt vires communes, accedit vita propria id est tales vires, quae singularibus quibusdam partibus, peculiaribus functionibus destinatis conueniunt, neque ad ullam communium virium possunt referri classem. Quinto loco ad easdem natus formatius est referendus. In ipsa vero telae cellulosa facultate sese contrahendi tonus partium est collocandus. S. 5. *De sanitate et natura humana.* Sanitas illa in aequilibrio solidarum, fluidarumque partium ac virium vitalium consistit. Omnis autem vita et sanitas viget, si solidarum, fluidorum et virium vitalium est consensus, partium sympathia et animi cum corpore intimum commercium. Vita vero ob diuersos gradus vel est maxima, vel minima, et sanitas pro diuersa sanguinis constitutione siue temperamentorum diuersitate varia quoque esse deprehenditur. Vniuersus autem facultatum legumque complexus, quibus functiones corporis humani ad mortem usque

- peraguntur ac reguntur, natura humana dicitur. Functiones autem ex more recepto ad quatuor reduxit classes. S. 6. *de sanguinis motu*, qui duplex est progressivus et intestinus, et qui etiam ratione aetatum, temperamentorum et aeris vicissitudine admodum variat. S. 7. *De arteriis earumdem amplitudine, structura et conica figura atque vasculis serosis ac secretoriis*. S. 8. *De venis sanguiferis atque earum ab arteriis differentia*. S. 9. *De corde*, cuius functionem in motu sanguinis ita descripsit, ut simul de valvulis tricuspidalibus, mitralibus, semilunaribus atque earum usu redderet rationem. Progre- ditur ad texturam cordis, carneas fibras, diastolen, sy- stolen, pulsum differentias, additis phaenomenis sub finem vitae ratione pulsum et cordis ipsius in con- spectum venientibus. Hac opportunitate de pe- ricardio eiusque usu notabilia proferuntur. S. 10.
- p. 85. *de viribus sanguinem pellentibus*. Principem locum hic occupare videtur irritabilitas, nervorum dein in cordis actionem imperium, et denique ipsius de- rivationis negotium; secundo vero aliae simul concurrunt vires, quibus cor simul in actione sua sustinetur ac subleuatur, huc spectant arteriarum functiones haud parum ad sanguinis circuitum con- ferentes ob similitudinem videlicet, quae ipsis cum corde intercedit, unde et diastolen arteriis maiori- bus natura sua convenire arbitratur; systolen vero vix ullam in statu sano easdem exercere posse existi- mat, denique sanguinis promotionem in ea syste- matis parte oscillationi cuidam vasorum continen- tium minimorum, cuius ope contenta propellantur, tribuenda censet. Venis vero etiam adminicula ad reuehendum cordi sanguinem sunt concessa. S. 11.
- p. 100. *de respiratione eiusque usu primario*. Hic de stru- ctura pulmonum, vasorum lymphaticorum appa- ratu, thorace, eius motu, aeris inspirati mutatione, dephlo-

dephlogificatione aliisque phaenomenis suam qual-
lemcunque exponit sententiam. S. 12. *De voce et lo-* p. 119.
quela, vbi de glottide, de eiusdem mutationibus
ad modulandam vocem, de musculis eius mobilita-
tem regentibus, de sibilo, de cantu, et ipsius lo-
quelae et pronunciationis litterarum mechanismo,
risu, suspirio, tussi, sternutatione, singultu suffici-
enter agitur. S. 13. *De calore animali*. Hunc no- p. 129.
stro coelo circa 96. gradum scalae Fahrenheitiae
subsistere vulgo docet, et BOERHAAVII observa-
tionem; hominem haud viuere posse in eiusmodi
climate quod feruore excedat natium eius calo-
rem animale ex ELLIS observationibus et alio-
rum physiologorum experimentis refutat. Recen-
tiorum autem sententias, vnde ille calor originem
ducat, quorum alii ab electrica materia et nervis,
alii ab attritu e motu progressiuo sanguinis, alii a
frictione elementorum solidorum, alii aliunde de-
ducere tentarunt, tanquam multis difficultatibus
obrutas reiicit, atque eam doctrinam simplicitate
sua naturae phaenomenis egregie respondentem
amplectitur, qua pulmones natiui caloris focum,
dephlogificatam aeris quem spiramus partem fo-
mitem eius faciunt, quam primus MAYOW propo-
suit, CRAWFORD autem emendauit. Summa siqui-
dem huius theoriae redit eo, vt respiratio haud se-
cus ac combustio ad phlogisticos quos vocant pro-
cessus pertineat, quibus phlogiston corporibus in-
haerens, accessu ignis liberati siue sensilis (qui ab
infixo igne haecenus insensili probe distingui debet)
expellitur. Differt porro expiratus aer ab inspira-
to mirum quantum, cum ignita sui parte orbus
phlogisto e contrario et fixi aeris basi sit grauidus
redditus. Probabile itaque est igneam spiritus, quem
ducimus, partem in pulmonibus subtilissima adire
vasa sanguifera non nisi tenuissimis sepimentis ab
ipfis

ipsis aereis receptaculis distincta, et inde per venosum pulmonum ad arteriosum aortae systema deduci, hincque per vniuersum corpus distribui, atque cum phlogisto, quod vbiuis offendit, commutari.

p. 138. S. 14. *De perspiratione cutanea.* De cute tanquam perspirationis officina scitu necessaria praemittuntur hic, subnexis quae ad reticulum Malpighii et corium spectant; vascula sanguifera, quibus illud praeter nervos et venas absorbentes, est instructum, folliculos sebaceos, pilos considerat. Haecce integumenta autem praeter alios vsus ad excretoria corporis organa pertinent, quibus perspiratio fit, quam vberius explicat atque asserit magnam intercedere pulmonum actionis cum cutanea perspiratione similitudinem et alternam consensionem, ita vt altera alteram quodammodo adiuuare posse, subleuare, et si forte turbata fuerit aliquatenus saltem compensare censenda sit. Ipsi quoque non improbabile videtur tubi alimentaris interiori superficiem praeter reliquas suas functiones primarias haud ab simili quoque phlogistico defungi munere. S. 15.

p. 156. *De sensorio et nervis,* quibus scilicet actiones animales fiunt in corpore humano. Agitur hic de cerebro, dura meningi, arachnoidea, pia matre, substantia cerebri cinerea, medullari et tertia SOMMERINGII subalbidi coloris, maxime in cerebelli arborescentia, tum et in lobis cerebri posterioribus conspicienda, simulque de leni motu cerebri, de medulla oblongata in spinalem abeunte verba facit. Accedit ad nervos ex cerebro vna cum cerebello et medulla spinali originem ducentes, explicatis simul

p. 173. gangliis et plexu. S. 16. *De functionibus systematis nervosi in vniuersum,* cuius duplex maxime officium est, alterum vt eius ope aliae partes, et inprimis musculi voluntatis imperio subiecti ad motum ciantur; alterum vt sensationi inseruiant, et sensibiles impres-

impressiones, quibus corpus afficitur, tanquam nunci ad sensorium deferant, illincque perceptionem excitent e. s. p. Ea praeterea accedit sensorio facultas, vt sensationes a nervis in illud agentibus acceptas non ad eosdem saltem, sed et ad alios dehinc nervos referre et reagere possit; cuius rei documento citasse sufficiat retinae a lumine affectae in sensorium actionem, huiusque exinde ad iridem vel constringendam vel dilatandam reactionem. Modus autem, quo nervosum systema suis muniis defungitur, maximis etiamnum premitur difficultatibus. Varias de hac re sententiae ad duas classes possunt referri principes, quarum altera nervosi systematis actionem ponit in motu oscillatorio; altera vero eandem ad fluidi cuiusdam motum refert, de cuius vero indole denuo physiologi certant. Vtramque sententiam commodè coniungi posse censet, fluidum nempe quoddam nerveum, stimulorum in illud agentium ope commotum, et in oscillantem vibrationem tractum. S. 17. *De sensibus* p. 181.
externis in uniuersum speciatim vero de tactu. A tactu primordia capit, quia sese primus in homine nato manifestat, ac vniuersalis est, cuius organon cutis et longe principalia instrumenta manus sunt, vbi simul de vnguibus differitur. S. 18. *De gustu*, eius- p. 187.
 que instrumento lingua, papillis nerveis et humiditate tanquam necessaria re ad gustum pertinente. S. 19. *De olfactu*, naribus, sinubus frontilibus, et p. 191.
 eorundem usu, ac intimiori eius cum sensorio et internis sensibus consensione S. 20. *De auditu*, aure p. 198.
 externa, tympani cauo, ossiculis auditus, tuba EUSTACHII, fenestra rotunda, de aure interna, vestibulo, canalibus semicircularibus, cochlea, labyrintho, aquaeductibus seu diuerticulis. Sonus autem tremula corporum elasticorum collisione excitatus perque aerem propagatus ita auditu percipitur, vt
 primo

primo conchiformi aure externa cartilaginea er-
ptus conchae ope collectus quasi in meatum audi-
torium amaricante aurigine inunctum delatus;
membranam tympani in declivi positam fulcoque
fere annulato ossis temporis inhaerentem, et mea-

p. 204. tum istum ab aure media separantem feriat. S. 21.

De visu, bulbo oculi, tunicis, orbiculo ciliari, iride,
corpore ciliari, humoribus, cameris, palpebris, folli-
culis sebaceis, ciliis, tarsis, superciliis, punctis laery-
malibus, lacrymis. In visu ipso iridi praecipuas
partes eiusque mobilitati adsignat, qua se lucis ra-
tioni ita accommodat, vt fortiori luci exposita ex-
pandatur et pupillam arctet, debiliore vero luce af-
fecta ipsa retrahatur et pupilla dilatetur. De hoc
motu physiologi in varias abeunt partes, quidam
eum ex vario sanguinis in vasa eius impulsu decla-
rant, alii putatitios iridis musculos fingunt, quibus
eum committunt. Neutra vero locum habere
potest, sed longe probabilius et magis naturae
phaenomenis accommodatius causa iridis motus
proxima ex vita eius propria est repetenda, remo-
tior vero non nisi ex ipsius sensorii reactione de-
riuanda. Pigmenti autem fusci functio est, vt
superfluam absorbeat lucem, vnde eius ma-
gna ad videndum dignitas colligitur. Requiritur
porro, vt focus refractorum radiorum rite se ad re-
tinam habeat, ita vt punctum visionis neque nimis
elongatum pone eam, neque nimis breue vitreo
corpori incidat. Simul de musculis oculorum, de
acie oculi aliisque huc pertinentibus egregia hic

p. 223. conspiciuntur monita. S. 22. *De sensibus internis
aliisque animi facultatibus*. Quorsum pertinet per-
cipiendi facultas, attentio, memoria, phantasia, affe-

p. 230. ctus, instinctus. S. 23. *De iis corporis affectionibus,
quae voluntatis arbitrio sunt obnoxiae*. Scilicet qui-
dam motus corporis, voluntatis arbitrio reguntur,
quidam

quidam non item. De quorundam autem indole
 ambigitur, vt respirationis, sternutationis, tensionis
 membranae tympani; alii enim ad arbitrarios, alii
 ad inuoluntarios, quidam ad mixtos referunt. Sed
 parum certi hic potest definiri. S. 24. *De motu mu-* p. 237.
sculari. Inquiri in fabricam musculorum et singu-
 lare vitalis eorum vis genus tanquam duplicem
 characterem, quo a reliquis partibus similaribus dis-
 tinguuntur. Haec vis irritabilitatis nomine venit,
 et probe debet discerni a contractilitate et vi ner-
 uae. Nervi quidem agunt quoque in musculos
 tanquam causae remotiores siue excitantes: Quae-
 nam autem sit sanguinis quo muscoli plenissimi
 sunt ad eorum actionem efficacia nondum liquido
 constat. Sequitur musculorum diuisio et peculiaris
 cuiusvis musculi mechanismus. S. 25. *De somno,* p. 254.
 cuius definitio, praecursores et nuntii, phaenomena,
 causae, mensura, effectus proponuntur. Appen-
 dicis loco de somniis. S. 26. *De victu eiusque ap-* p. 261.
petentia, vbi de fame, siti, de victu ex regno vegeta-
 bili ac animali, ad quem ex natura sua videtur desti-
 natus esse homo. S. 27. *De masticatione et degluti-* p. 269.
tione. Maxillarum et dentium ad hoc negotium vsus,
 saluatae necessitas atque excretio, deglutitionis me-
 chanismus, oesophagus hic pluribus describuntur.
 S. 28. *De digestionem,* eiusque officina, ventriculo, mo- p. 279.
 tu peristaltico, facultatibus adiutricibus, motu sci-
 licet a preli abdominalis rhytmo ventriculo acce-
 dente et calidissima huius visceris sede, ac denique
 de pyloro. S. 29. *De succo pancreatico,* vbi de pan- p. 289.
 create, liquoris ipsius natura ac viribus, quibus ex-
 ternitur, pressione nempe et stimulo, eiusque deni-
 que vsu. S. 30. *De bile,* vbi de hepate, portarum p. 294.
 vena, arteria hepatica, poris biliariis. Inquiritur
 num ex arterioso, num vero ex eo quem portarum
 vena aduehit sanguine socernatur bilis, posteriorem
 ample-

- amplectitur noster sententiam. Modus denique ac ratio explicatur, quo latex hepaticus per hepaticum destillat ductum, quomodo illabatur in duodenum, quam bilis viam eligat, si duodenum chymo turgat, quomodo per cysticum ductum in felleam recipiatur vesicam ibique asseruetur, ibique bilis cysticae nomine salutetur. Excipit hanc vesicae felleae descriptio, et partium constitutiuarum bilis explicatio eiusdemque vsus. S. 31. *De lienis functione*, quae cernitur in eo, quod hepatis functioni inseruiat et ad bilis praeparationem partes suas easque phlogisticas conferat. S. 32. *De omenti functione*, quae versatur in eo, vt intestina lubricet et perpetuum eorum motum adiuuet ac faciliat, improbable autem ipsi videtur omentum arcendo quoque frigori esse destinatum. S. 33. *De functione intestinorum*, quam egregie proponit, atque de intestinorum diuisione, tunicis, villis, folliculis glandulosis, succo enterico, peristaltico motu; valuula coli, atque scybalorum excretionem agit. S. 34. *De functione systematis vasorum absorbentium*, vbi de chylo, valis lacteis, venis lacteis, cisterna chyli, venis lymphaticis, et glandulis conglobatis fusius sermo instituitur. S. 35. *De sanguificatione et partibus ad eandem currentibus*. S. 36. *De nutritione*. Nostri attentione inprimis hac in sectione digna visa est vis reproductiua, miranda nempe facultas non perpetuum tantum istum atomorum secundum naturam detritum, sed etiam maiorum partium fortuitam iacturam, iniuriis praesertim externis illatam reparandi et deperditam substantiam perfecte restaurandi. Illa vis reproductiua in homine aliisque calidi sanguinis animantibus vix vlli parti solidae similari concessa videtur, quae praeter contractilitatem alio vis vitalis genere gaudet, irritabilitate nempe, aut sensibilitate, aut denique vita propria. S. 37. *De secretionem*
- p. 209.
p. 315.
p. 320.
p. 334.
p. 350.
p. 355.
p. 363.

tionē. Examini accuratiori variae secretiones in corpore humano subiiciantur, modus, quo fiant, indagatur atque adminicula eiusdem proponuntur. S. 38. p. 374.
De urina, vbi de vasis et partibus secernentibus, urinae vera indole atque differentia. S. 39. *De sexuum discrimine in uniuersum.* Quomodo toto corporis habitu vterque differat sexus ostenditur. S. 40. p. 388.
De functione genitali sexus virilis, vbi de partibus genitalibus, semine, animalibus spermaticis, quae tamen nunquam vidimus accurate inquisituri, liquore prostatico, erectione penis etc. S. 41. *De functione genitali sexus sequioris in uniuersum.* Partes genitalium accurate describit simulque controuersiam de vteri substantia, num sit musculosa, num vasculosa attingit, atque posteriori sententiae subscribit. Nostreis diebus inter Cl. V. MAYERVUM musculosam, et WALTHERVUM vasculosam vteri structuram defendentem, haec controuersia tam acerrime est agitata, vt sibi inuicem hi duumviri dicam scripserint totamque causam ad iudicem politicum detulerint, atque declararint; non cubilia tantum sed et vterum grauissimi fieri posse causam belli. S. 42. *De menstruis,* quorum causas, quamquam premantur suis difficultatibus, plethorae tribuit, malle tamen illas ex systemate Cl. LE CAT phlogisto cuidam libidinofiori ac stimulo venereo, tanquam naturae magis accommodato, adscribere. S. 43. *De lacte,* quod chyli speciem ex sanguinis massa productam constituit. S. 44. *De conceptione et grauiditate.* Duo potissimum omnem absoluunt paginam, primum phaenomena in admirando et vere diuino hoc negotio obseruanda, deinde vires, quibus haec phaenomena sunt tribuenda. S. 45. *De nisu formatiuo.* Sub hac voce autem intelligitur vis quaedam propria ad vnum omnibus corporibus organicis viuus connata et quamdiu viuunt perpetuo actiua et efficax, statutam.

tam ipsis et destinatam formam generationis negotio primo intuendi, nutritionis posthac functione perpetuo conseruandi, et si forte mutilata fuerit quantum fieri potest ope reproductionis iterum restituenti. Cuius quidem naturam ex adductis e regno naturae exemplis illustrare nititur. Fateri cogimur hunc nifum formatiuum egregium de ingenio Cl. A. perhibere testimonium. S. 46. *De partu eiusque sequelis*, breuiter sed sufficienter hic de causis partus, doloribus variis, secundinis, lochiis egit, sed S. 47. *De hominis nati et nascenti differentiis*, hinc primordia capit de sanguinis circuitu in foetu et adulto, progreditur ad functiones pulmonum, agit de foetus nutritione, meconio, et coeci intestini structura prorsus singulari, his adiungit differentias thyreoideae glandulae, thymi, ac renum succenturiatorum, forte etiam huc referri debuisset hepar; quod pro corporis ratione in infantibus maius esse deprehenditur. S. 48. *De incremento, statu et decremento hominis*. In qua totius hominis a conceptione vsque ad mortem historiam tradit succinctam, successiuam videlicet partium foetus formationem, ossium originem, productionem, facultatum animi vsum, reliqua. Accurate, docte atque subtiliter de omnibus in hoc libro propositis disseruit, ac nihil paene omisit, quod ad hominis naturam declarandam posset facere. Igitur non possumus non profiteri hunc librum esse utilissimum nostrisque accommodatum temporibus, et ideo praeprimis laudandum, quoniam et studiosis historiae litterariae studium exemplis adductis quam maxime commendatur, sine quo in amplissimo artis nostrae campo nullos vel admodum paucos legere possunt flores.

Noua physico - medica.

*Descriptio nominum Academiae regiae scientiarum
Holmiensis ex ordine receptionis soc.*

Excell. Comes DE HOEPKEN, Consiliarius in re-
bus Imperii publicis.

GILBERT SCHELDON, supremus aedilis nauticus.

Exc. Comes DE STOCKENSTROEM, Conf. in reb.
imp. publ.

P. ADLERHEIM, Consiliar. in rebus montanis.

ABRAHAM BAECK, Archiater.

Perill. Baro ALEXAND. FUNK, Consil. in rebus
mont.

IOHAN. CLASON, Consul.

ZACH. STRANDBERG, M. D. Assessor.

OLAUS AF ACREL, supremus Director Noso-
comiorum.

OLAUS CELSIUS, Episcopus.

HERM. SCHUTZERCRANZ, M. D. Archiater.

AND. HELLANT, Oecon. Director.

Perill. Comes IOH. DE SETH, Potent. regi ab
interioribus cubiculi.

IAC. GADOLIN, Phil. Prof. Aboensis.

P. LENBERG, Professor.

NILS SCHENMARK, Prof. Math. Lundini Sca-
norum.

SVEN RINMANN, Conf. in rebus mont.

C. ALB. ROSENADLER, Praeses.

Perill. L. B. C. FR. ADELCRANTZ, Summus Tri-
bunus.

E. G. LIDBECK, Hist. Nat. Prof. Lundini Sca-
norum.

BENGT FERNER, Consiliarius Cancellariae.

P. ZELZELL, M. D. Assessor.

IOH. G. VAHLBOM, M. D. Assessor.

EDV. RUNEBERG, Ciuibus Holmienstibus a se-
cretis.

P. I. BERGIUS, M. D. et Prof.

P. OSBECK, Theol. D. et Praepos.

FR. MALLET, Mathes. Prof. Vpsal.

DAN. THUNBERG, Director supremus.

ROLAND MARTIN, M. D. et Prof.

P. ADRIAN GADD, Chem. P. Aboensis.

IOH. VILKE, Secretar. Acad. et P. Physf.

DAU. DE SCHULZENHEIM, M. D. et Prof.

DAN. MELANDERHJELM, Astron. Prof. Vpsal.

ALEX. STRVSSENFELT, supremus excubiarum
praefectus.

FRED AF CHAPMAN, Praefectus vigiliarum classis.

AND. SCHOENBERG, Consil. Cancellariae.

AND. PLANMAN, Physf. Prof. Aboensis.

Exc. L. Baro LILIENCRAUZ.

Perill. L. Baro CLAS ALSTROEMER, Consil. Can-
cellariae.

Perill. Comes IOH. GEORG LILIENBERG, Praefes.

BENGT QUIST, Collegii montani Assess.

NILS MARELIVS, supremus Director.

NILS LINDBLOM, Prof.

ANDERS AF BOTIN, Consil. Camerae.

GUST. DE ENGSTROEM, Consil. in rebus mont.

Perill. L. B. DE HERMELIN, Consil. in rebus mont.

ER. PROSPERIN, Prof. et Obseruat. Astron. Vpsal.

AXEL DE ARBIN, summi Ducis Vicarius.

Perill. Comes SVEN BUNGE, Consil. in rebus
imp. publ.

IONAS HOLLSTEN, Praepositus.

GEL. VÄSSTRÖM, Consiliar. Camerae.

IOH. ABR. GRILL. ABRAHAMSON, Bruchsp.

NILS DALLBERG, M. D. Consil. in rebus montan.

I. A. LEJONMARK, Consil. in rebus mont.

Exc. L. B. CAROL. SPARRE.

Exc.

Exc. Comes M. FALKENBERG.

IOACH. LILIESTRÆLE, Iustitiae Cancellar.

Exc. Comes NILS BIELKE, Conf. in reb. imp. publ.

BERNHARD BERNDTSON, Centurio montan.

Perill. Baro ALSTROEMER, Consil. in rebus ad
commercia spect.

IOH. L. OHDELIVS, M. D. et Assessor.

Excell. Comes VLRICUS SCHEFFER, Consil. in
rebus imper. publ.

CAROL. P. THUNBERG, Prof. Vpsal.

HENRIC. NICANDER, Astronom. Acad.

AND. SPARRMAN, M. D. et Prof.

CLAS BIERKANDER, Patronus ecclesiae Grefbäck.

CLAS BLOM, M. D. et Assessor.

Exc. L. B. FALKENGREN, Conf. in reb. imp. publ.

IOH. KRAFTMAN, Prof.

IAC. VTFALL, Director societatis Indiae orientalis.

I. G. ACREL, M. D. et Prof. Vpsal.

PET. IOH. BLADH, Supercargo.

Exc. L. B. FRED. SPARRE, Conf. in reb. imp. publ.

ADOLPH. MURRAY, M. D. Anat. et Chirurg. Prof.

AND. M. VAHLIN, M. D. et Prof. Lund. Scanor.

AND. I. RETZIUS, Prof. Lund. Scan.

IOH. GOTTL. GAHN, Assess. Coll. montani.

IOH. VLSTRÖM, Director.

SAM. OEDMAN, Diaconus.

PET. IAC. HIELM, Docimastes.

ZACH. PLANTIN, Inspector ponderum.

IOH. HEN. LINDQVIST, Math. Prof. Aboens.

ELIS SCHROEDERHEIM, status Secretar.

NILS LANDERBECK, Math. Adi. Vpsal.

CAROL. ARFVIDSON, Negotiator.

CAROL. HILDEB. VGGLA, regi ab interioribus
cubuli.

ADOLPH. MODEER, Societ. Patriot. Secret.

IOH. FISCHERSTROM, Oeconomiae Tribunus.

Perill. Baro GEDDA, Curiae Fisci recognitionum
Consiliar.

FABIAN VREDE, summus dux.

MATTHIAS BENZELSTIERNA, status Secret.

ZACH. NORDMARK, Phys. Prof. Vpsal.

GUST. CARLSON, status Secret.

NILS VON ROSENSTEIN, Consil. Cancellariae.

ARVID FAXE, M. D. et Assess.

Socii extranei.

SAGRAMOZO, Eques Melitenensis ordinis.

HEVIN, Secret. acad. Chirurg. Paris.

ANT. VLLOA, Praefect. classis Hispan. et Astron.

KAESTNER, Consil. et Math. P. P. Gotting.

BONNET.

POISSONIER.

FRANC. DE BAER, Prof. et legationum concio-
nat. Paris.

G. F. MVLLER, Historiogr. imper. Rossic.

FRANC. AEPINVS, Petropol.

DE LA LANDE, Paris.

EXPILLUS ABRE', Canonicus Auenionens.

Y. CHAMBERS, Architect. Magn. Britan.

SCHLOETZER, Profess. Gottingen.

SANDIFORT, Profess. Anat. Lugd. Bat.

I. A. MURRAY, Eques ordin. de Wafa, Consil.
reg. et Prof. Gotting.

MESSIER, Paris.

ROEHL, Gryphiswald.

LAXMANN, Petropol.

Cels. Dux DE LA ROCHEFOUCAULT.

KOELPIN, Stettin.

NELL, Vindobon.

MONNET, Francog. Chemicus.

J. A. EVLER.

DE BORN.

PERRONET, Paris.

Com.

Com. CALLENBERG, regi ab interioribus cubiculi.
 IOS. BANKS, Eques, Praeses soc. Londin.
 RYMOſKI, Astronom. Petrop.
 IOHANN. BERNOULLI, Berolin.
 JOSEPH. PRIESTLEY.
 AVG. GEORG. RICHTER, Prof. Gotting.
 KERALIO, Vigiliarum tribuni vicarius in schola
 militari Paris.
 IOH. IAC. FERBER, Berolin.
 SPALLANZANI.
 SAGE, Paris.
 ROME DE L'ISLE, Paris.
 P. S. PALLAS.
 C. NIEBVHR, Confiliar. Iustit. Danic.
 DU SEJOUR, Astronom. Paris.
 Cels. Princeps ROURACKIN, imp. Russ. ab inte-
 rioribus cubiculi.
 DOMASCHNEFF, imp. Russ. ab interior. cubic.
 ROZIER, Abbas, Canonicus Lugdunens.
 IOH. R. FORSTER.
 BAILLIS, Astronom. Paris.
 PETR. FR. SVHM, Confiliar. intim. Danic.
 IOH. DE BERGER, Archiat. regis Daniae.
 ESAIAS FLEISCHER, Consil. in rebus ad imp.
 spectant. Danic.
 HANS STROEM, Patronus ecclesiae Norueg.
 I. AD. SCHINMEYER, Superintend. Lubec.
 FONTANIEU, Chemicus Parisinus.
 GEORG. PETR. MÖLLER, Histor. Prof. Gryphisw.
 Perill. L. BARO DE BEIROUSE, Hist. natural.
 ACHARD, Berolin.
 DALRYMPER, praefect. class. nautiq.
 MEYER, Stettin.
 JACQUIN, Vindobonens.
 PENNANT, Londinens.
 MORVEAU, Diuionens.

Celf. Princ. DASCHOW, Directrix Academ. Petrop.
 HEINITZ, regis amicus in rebus publ. Berol.
 RICHARD KIRVAN, Chemicus.
 PAUL BARTHEZ, Parisin.
 LAVR. CRELL, consil. in rebus mont. P. Helmst.
 SAUSSURE, Geneuensis.
 JOSEPH CELEST. MVTIS, Botan. in America.
 IONAS DRYANDER, Hist. natur. Londin.
 Marchif. DE CONDORCET, Paris.
 Marchif. DE CHABERT, Praefectus classis belli-
 cae exercituum.
 MEDERER, Chirurg. Prof. Freiberg.
 THOM. BVGGE, Astron. Prof. Hafnienf.
 Ill. Comes PETR. VERRI, Mediolanenf.
 I. I. HEMMER, Mannheim.
 GAUSSEN Sen., Paris.
 I. CH. SCHREBER, Consil. et Pr. Erlang.

*Descriptio nominum societatis regiae scientiarum
 Vpsaliensis.*

Exc. Com. HOEPKEN, Consil. in rebus publ. imp.
 VNO DE TROIL, Archiepiscopus.
 ARCH. BAECH.
 PETR. OSBECK, Theol. D. Past. et Praepos.
 ERIC. SHOELDEBRAND, consil. in commerc.
 IONAS APELBLAD, Iudex Prouincialis.
 DAN. MELANDERHIELM, Astron. Profess.
 IONAS SIDREN, Med. Pract. Prof. Vpsal.
 FRID. MALLET, Mathem. Prof.
 ERIC. PROSPERIN, Prof. Vpsal. et Obseru. Astron.
 IOH. CAROL. VILKE, Prof. Physices et Secretar.
 Acad. Holmienf.
 ANDR. PLANMAN, Prof. Physic. Aboensis.
 PETR. ADRIAN GADD, Chem. Profess.
 PET. ION. BERGIUS, Prof. Botan. Holm.
 ADOLPH MURRAY, Prof. Anat. et Chir. Vpsal.

CLAYD.

CLAVD. ALSTROEMER, L. B. Cancellariae Consil.
 CAROL. PETR. THVNBERG, Hist. nat. Prof.
 ERICVS MICH. FANT, Hist. Prof. Vpsal.
 BENEDICTVS FERNER, Cancell. Consiliar.
 OLAVS CELSIVS, Episcopus Lundensis.
 JACOB AXEL LINDBLOM, Episcop. Lincopensis.
 ZACHARIAS NORDMARK, Physic. Pr. Vpsal.
 IOH. GVST. ACREL, Prof. Pract. Vpsal.
 HENRIC. NICANDER, Astronom. Holmienfis.

Socii exteri.

IOHAN. GESNER, Tigurin.
 THOMAS PENNANT, Londinenf.
 DOMINICVS VANDELLI, Prof. Hist. nat. Vlyssi-
 polit.
 IOH. CHRIST. SCHAEFFER, Ratisbonenf.
 BENIAMIN VILSON, Physicus Londin.
 DE CARBURI, Chem. Prof. Patauin.
 IOH. BENED. SCHERER, Pensionarius Regis
 Galliae.
 IOH. REINHOLD FORSTER.
 IOH. BAPT. CASP. D'ANSSE DE VILLOISSON,
 Reg. Acad. Inscript. et hum. Paris. socius.
 DE BORN.
 I. A. MURRAY, Eques ord. de Wafa et Consil. R.
 ac Pr. Gotting.
 EDVARD HUSSES DE LA VALL, M. Acad. Lond.
 NIC. IOS. JACQUIN, Vindob.
 FELIX FONTANA, Florentinus.
 MESSIER, Astronomus Parisiensis.
 LEVILL MASKELYNE, Astron. Grenuicenfis.
 IOHANN BERNOUULLI, Berolin.
 DE MORVEAU, Diuionenfis.
 IOHANN IACOB FERBER.
 RICHARD. KIRVAN, Londinenf.
 LAVR. CRELL, Conf. in reb. mont. P. Helmst.

IOHANN SCHVEDIAVER, Londinensis.

EDVARD SANDIFORT, Prof. anat. Lugd. Batau.

Potentissimus Rex Sueciae hoc ipso, quo vivimus, anno, omnes professiones ordinis medici in litterarum vniuersitate celeberrima Vpsaliensi ad tres tantum reduxit Professiones, hunc in modum, vt Cl. MURRAY anatomiam, chirurgiam et physiologiam, Cl. THUNBERG historiam naturalem et materiam medicam, et Cl. ACREL medicinam practicam et theoriam morborum docerent. Cl. autem IONAS SIDREN, cui hucusque praxeos professio demandata fuit, petiit, vt dimitteretur, quibus precibus annuit clementissime Rex Potentissimus, atque in eius locum supra dictus Cl. ACREL suffectus est.

Societas regia Parisina Cl. LAUMONIER, chirurgorum principi in nosocomio magno Rothomagensi auream monetam, centum librarum pretii, praemii loco exhibuit ob felicem ouarii cuiusdam operationem, atque tali quoque praemio eadem Cl. BRUCHER, M. D. Insulanum ornauit ob praecipuam curam aegris in morbo quodam epidemice grassante exhibitam. In eodem confessu Cl. VICQ D'AZYR legit Elogium Cl. DELAMVR MARET, simulque merita Cll. V. V. BLEIN, DE IONRYT, MOLLIN, COME DANGERVILLE eodem morbo defunctorum publice celebravit. Cl. DE LA PORTE et DOUBLET commentationem de morbis carcerum in oriente, et Cl. ANDRY de morbo infantum neonatorum nuper observato, quem indurationem contextus cellulosi appellavit, commentationem legit. Eadem societas iussu eorum penes quos summa est potestas observationes de lactatione infantum colligere decrevit, ideoque omnes medicos, ac chirurgos regni Francogallici nomine Cl. DU CROSNE, Tribuni vrbanus regia auctoritate constituti, inuitavit, vt suas obser-

uationes

ationes et experientias cum societate communi-
parent. Aureae monetae 2000 librarum valoris prae-
mio loco dispensabuntur. Simulque Cl. BAVMES
socius regnicola societatis Nemausinae, praemio
primario et Cl. PUJOL socius regnicola societatis
praemio secundo ornati sunt ob quaestionis anno
1786 propositae solutionem de scrophulosis affe-
ctibus, eorundemque praesidiis optimis. Mentionem
quoque fecit Societas scripti Cl. KORTVM, Tremoni-
ensis medici super hoc argumento, in quo declaraba-
tur ex experientiis; miasma scrophulosum per in-
fessionem applicatum, prorsus habuisse effectum
nullum.

Societas rei agrariae Parisina d. 2. Iun. a. c. in
confessu publico Cl. PAGES, praemio ornauit ob
commentationem de hippocastani cultura et plan-
tatione.

Societas Academica et patriotica Valentiae Del-
phinatus Cl. DUVAURE societ. rei agrariae Lugdu-
nensis sodali praemium ordinarium, et Cl. REY-
NAUD DE LA GARDETTE praemium extraordina-
rium in confessu adiudicauit publico, ob quaestionis
solutionem, *quaenam optima sit methodus agros Va-
lentiae stercoreandi, et quomodo illa in cultura agro-
rum pratorumque quoad soli diuersitatem et tempus
huic vsui aptissimum sit adhibenda.* Proposita autem
est ad annum 1790 quaestio: *Est ne insitio muro-
rum albarum proficua aut noxia?* et quidem 1)
ratione vegetationis et duritiei huius arboris, 2)
ratione vitae, sanitatis et vigoris bombycum, ratione
diuersarum transmutationum, quibus sunt subiectae.
3) *ratione quantitatis, probitatis ac subtilitatis holo-*
serici. Sub finem anni consuetis conditionibus
seruatis commentationes sunt exhibendae.

Academia Monspessulana Cl. AUDIRAC prae-
mio ornauit, ob commentationem, *qua ex experien-*
tiis

tiis evidentibus causam frigoris a liquoribus ope evaporationis producti exposuit, et quamnam habeat haec causa cum refrigerio a nimia transpiratione orto in statu aequae sano ac morbofo convenientiam.

Moneta aurea viginti quinque aureorum Venetorum valoris anno 1788. ab Acad. Regia Florentina Georgophilorum destinata est *olearum plantationi, quae ex regulis artis ita instituenda, ut earum proventus sit multo melior, et plantae non infra numerum 2000 sint.* Ad annum 1789 spectat *cultura pratorum et multiplicatio animalium*; et quidem non intelligenda sunt prata simplici modo seminata, sed quae olim fuere laeta et proficua, et per duos annos produxere herbas medicas et lupinum tanquam herbam admodum feracem et longioris durationis. Ad annum 1790 spectat *cultus silvarum*, Commentarii sunt exhibendi D. ATTILIO ZUCCAGNI, qui Academiae est a secretis Actorum, et IOH. FABRONI, qui est a secretis epistolarum,

Regia academia Mantuana varias proposuit ad annum 1788 quaestiones ad philosophiam, mathematicam, litteras elegantiores ac physicam spectantes, quarum tantum postrema a nobis pro scopo nostro est commemoranda: *Qua ratione ex electricitatis notionem, quam olim habuimus, possit institutis disquisitionibus eius natura intimior ope physicorum ac chymicorum determinari experimentorum, quatenam sint eiusdem elementa, et in qua re primario illa consistat?* Commentationes Italico aut Latino idiomate exaratae sub finem Decembris a. c. more consueto ad Academiae secretarium MARCUM BORSAM sunt mittendae.

Cl. FRANC. XAV. BVRTIN, Consil. praefecturae prou. et Protomed. Belgii Austriaci, ab altera Tayleria societate Harlemoni praemium accepit, ob discussionem quaestionis, *quomodo ex vulgari fos-*
filium

Alium genere, eorumque positu determinandum, quales revolutiones in uniuersum globus terrestris ratione superficies expertus sit?

D. 24. Ian. in confessu publico Acad. reg. Sc. Berolin. lecta est 1) Cl. VILLAUME comm. de patria potestate. 2) Cl. GOTTF. LVD. GRASMANNI comm. de usu et noxa communis pastus animalium in salubris et de abolendo agro nouali. Com. de HERZBERG comm. ex propriis experiētiis et oeconomia in villa ipsius Briegenſi introducta depromptam super argumentum idem legit. Cl. SILBERSCHLAG Consil. Consist. supr. praecepit de conficiendis elaterrimis vicentarii ponderis instructis, et tamen ad quencunque gradum virtutis pro lubitu dirigendis. Cl. Consil. supr. Consist. ERMANN hunc confessum finit, quo facto Cl. P. et Assess. KLAPROTH pro membro ordinario et pharmacopaeus aulicus Cl. MEYER Stettinensis, pro extero physicae classis socio declaratus est.

Schola veterinaria Patauina, cui hucusque Cl. Prof. JOSEPH. ORVS e Parma magna praefuit cum laude, cum litterarum vniuersitate coniuncta est, atque indigenis aequae ac exteris huic arti se dicantibus patet, omnesque chirurgi lectionibus super medicina, chirurgia et anatomia comparata interesse tenentur. Intra biennium vniuersus harum lectionum cursus finitur, primo siquidem anno agitur de morbis internis animalium domesticorum et anatomia; altero anno morbi externi et reliquae anatomiae partes ex priori anno residuae pertractantur, simulque operationes chirurgicae in animalibus viuis instituuntur.

Iussu regis potentissimi Hispaniae Madriti schola publica Historiae naturalis fundata est, et in primis chymia ob singularem usum, quem ciuitatibus, commerciis et artibus praestat; primo loco ibidem tradita est.

Hambur-

Hamburgi societas quaedam Virorum liberalium
suis sumtibus duce Cl. et Experient. D. de EXTER
aedificium amplissimum in gratiam grauidarum, pu-
erperarum et obstetricantium exstruendum curant
quibus laudes promeritas idcirco decernimus.

Detmoldiae, quae est vrbs in Comitatu Lippensi
si haud ignobilis, res medica in aliam formam reda-
cta, ii enim penes quos est summa potestas, res col-
legii medici sibi vindicarunt atque simul quatuor
medicos consiliarios secum intime coniunxerunt, vi-
delicet Cl. Conf. et Archiatr. MÜLLER, Bielefeld. Cl.
Archiatr. TREMPER, Meinberg. Cl. Archiatr. et
phys. prou. KRUSE, Lemgou. et med. aul. SCHERR
Detmold. cui in consessibus publicis ius referendi
competit.

Princeps et Abbas Fuldenfis in ditione sua sani-
tatis collegium constituit.

Möguntiacy a Cl. Conf. et P. STRACKIO in no-
focomio Barbarae collegium clinicum institutum, in
quo Cl. P. METTERNICH lectiones pathologicas se-
cundum principia Hippocratis habet.

Cl. ANSELIN, Chirurgus et Acad. Ambianensis
focius, nouam encausticae picturae speciem inuenit,
quae per pulchre atque secundum vitam res naturales
repraesentare potest, atque Cl. KOCHIN de eadem
perhibet testimonium, quod multo melius illa varias
naturae adumbrationes exprimere per nigredinem
et albedinem soleat, quam stilus sculptorius.

Cl. ZACHARIAE, Prof. Pisanus admirando stu-
dio caudices et radices arborum tam subtiliter inci-
dit, vt earum structura interna et subtilissima fibril-
lae accuratissime considerari possint.

Carthagenae hortus botanicus institutus est, cu-
ius soli natura plantis exoticis Asiaticis ac Africanis
producendis atque educandis est aptissima.

Quidam

Quidam Collegii Guilielmini Argentinenfis studio Cl. REHMANNŌ, Iubilaeum nuper celebranti, ſeni vegeto et iam annum aetatis ſeptuageſimum ſextum agenti, carmine Graeco gratulati ſunt, huius tenoris :

Εἰς τὸν

Φιλατὸν τιμιώτατόν τε ἄνδρα καὶ δοκιμώτατον ἱατρον

ΙΩΑΝΝΗΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΝ ΤΙΜΑΝΔΡΟΝ

τὸν Ἱπποκράτην τῶν Ἀργέντινων

Ἀρχαίοις Χείρων, Ἀσκληπιος, Ἱπποκράτης τε

ἡμῖν ΤΙΜΑΝΔΡΟΣ ἄρχος ἀκετορίας.

Πλῆστα τροπαῖα νόσων σῆσας ὅλοις ὑγίειης.

Δόξαν ἔλον ἄπλετον, οὐ τύχη, ἀλλὰ τέχνην.

Ἦν χρόνος, ἦνικα γαῖα βροτοῦς, διὰ σείο, Γάληνε.

Δεχνύτο μὲν θνήτους, ἔτρεφε δ' ἀθανάτους.

Χρῆνε δὲ μέλαθρα πολυκλαύτου Ἀχέροντος,

Σὴ Παιονίῃ χειρὶ βιάζομενα

ἔστι δὲ καὶ ἡμῖν πολλῶν ἀνταξίος ἄλλων

Σῶος ΤΙΜΑΝΔΡΟΣ· καὶ σπανὶς ἐν αἰδῇ.

ἔσται καὶ ἡμῖν πολλῶν ἀνταξίος ἄλλων

Σῶος ΤΙΜΑΝΔΡΟΣ· καὶ σπανὶς ἐν αἰδῇ.

Vidua Cl. O. F. MULLERI, huius celeberrimi naturae ſcrutatoris, monumentum marmoreum pyramidale Hafniae in coemeterio ad S. Petri, a Prof. WEIDENHAUPTIO exſtructum, ipſi ponere curauit, cum epigraphe a Cl. SVHM litteris concepta hunc in modum :

H. S. E.

OTTO FRIDERICVS MULLER

NAT. II. Mart. MDCCXXX. Denat. XXVI. Dec.

MDCCCLXXXIV.

Qui experientia duce

Naturae Templum intrauit

Peploque eius reducto

Vultum Deae vidit

Carus amicis poſtgenitis clarus.

Gener.

Gener. Praeses DE BENEKENDORF ab Academia scientiarum Berolin. inter externos Academiae socios accitus, et Cl. MEYER pharmacopoeus aulicus Stettinensis membris honorariis adscriptus est.

Societas regia Londinensis Cl. CRELL, Prof. Chym. in Acad. Iulia suis sociis adscripsit.

Academia Florentina Cl. FRANZIUM inter suos recepit socios.

Societas oeconomica Lips. Cl. LEMPE Prof. Freiberg. sociis suis, et Cl. CROME P. Giss. familiaribus ad litterarum commercium adscripsit.

Regia Societas scientiar. Gotting. Cl. I.H. SCHROETER, praefectum summum Lilienthalens. et Cl. HEBENSTREIT, Prof. M. Lips. socios ad litterarum commercium elegit.

Academia Moguntiaca scient. Cl. IOH. LEONSPAETH, designatum Prof. physic. Altdorfianum suis adscripsit sociis.

Cl. BARTHES, med. D. Parisinus, regii consiliar. in rebus imperii publicis honoribus est ornatus.

Cl. IOH. DAN. METZGER, Prof. Regiom. et Consil. reg. Archiater reg. Boruss. factus est. Potentiss. Rex Bor, quoque Cl. STOSCH spe succedendi in locum Consil. aulici et Archiatri, et Cl. MOHSEN eadem spe in locum med. academiae Nobilium et adolescentum nobilium cohortis regiae ac gymnasii Vallis Ioachimici exhilaravit.

Cl. MARCARD, archiat. Ducis Holstein. Oldenb. et Episc. Lubecensis renunciatus est.

Cl. IOH. CAROL. CHR. LOEWE oeconomiae inspect. et Secret. quondam soc. Nat. Cur. Hal. consiliarius camerae prouincialis est constitutus.

Cl. NICOL. PARADYS Prof. M. Lugd. B. academici senatus secretarius est factus.

Cl. D. H. C. WOELTGE, hucusque medicus capituli
Hefeldensis, successit in locum BOEHMERI, ac medi-
cus montanus et physicus Clausthalinus creatus est.

Cl. CASP. TRENDELENBURG, Caroliportensis
physicus, Professor medicinae factus est.

Cl. ZUCCARINI, Physicus Mosbac. Prof. ordin.
med. Heidelbergensis, creatus est.

Cl. STEIN, med. obstetr. Casellanus, facult. med.
Marburg. assell. et med. obstetr. electus est.

Cl. FORSTER, Iun. Bibliothecarius et Prof. Hi-
stor. nat. Moguntinus constitutus est.

Cl. SCHWABE, Ilmenau. phys. et Cl. RENSING
med. pract. Darmstad. extraordinarii Profess. med.
Gissenf. nominati sunt.

E viuis erepti sunt.

Sub initium huius anni decessit in Walsrode D.
CHRO. WEBER, Hannou. med. Aulic. phys. prouinc.
in praefect. Ahlden, Rethem, Essel, Fallingbostel,
et Soltau ac medic. aquarum mineral. Rhebergenf.

Sondershusae paucis abhinc mensibus D. MA-
GEN, Consil. Schwarzb. Sondershus. Archiat. ac
physicus prouincialis.

Annabergae CHRIST. HIERON. LOMMER, re-
rum montanarum magister. Scr. von dem Hornerz.

D. II. Febr. Londini ASTON LEVER, clarus ob-
museum rer. nat.

D. XVII. Febr. Ienae GE. GUIL. DE WILKE, qui
in primis scripsit: *Anleitung zur Befoerderung einer
ergiebigen Erziehung des Obstes.*

D. XX. Febr. Londini, IOH. LIGHTFOOT, qui edi-
dit *Floram Scoticam.*

D. XXVIII. Regiomonti D. ANDR. IOH. ORLO-
WINS, Prof. Prim. med. anno aet. 53. cum fasces aca-
demicos teneret.

D. XIX. Mart. Halae D. BERTRAM P. et Phys-
icus, anno aet. 36. scripsit. ephem. litterar. med.

Tom. XXX. Pars II.

Aa

D.

D.XXIII. Mart. D. CHRISTI. EHRENF. ESCHEN-
HACH, P. O. Med. et physic. Rostoch.

XXIV.

Continuatio indicis librorum physico-medico-
rum qui anno 1783 prodierunt.

- G.** G. STRELINS *Realwörterbuch für Camerali-
sten und Oekonomen, 1ster Band, welcher den
Buchstaben A enthält, mit 2 K. Nördlingen. 8.*
Ueber die goldne Ader von I. K. STUNZER. Wien 8.
*EI. über das Betragen in Nervenkrankheiten für Un-
erfahrne in d. A. W. Wien 8. ed. 2.*
*Hrn. STÜTZ Versuche über die Mineralgeschichte von
Oesterreich unter der Enß. Wien. 8.*
*A. TH. SUENSKE diss. inaug. de rite determinanda
aëris fixi in c. h. salutari efficacia. Gottingae. 4.*
*VAN SWIETEN Kommentarien über die Böhemi-
schen Aphorismen von der Kenntniß und Heilart
der Krankheiten. Erster Theil. In einem nutzba-
ren Auszug zusammengebracht und mit Wahrneh-
mungen und Entdeckungen bereichert von H. TA-
BOR. Frankf. am M. 8.*
*Travels in the two Sicilies by HENRY SWINBUR-
NE, Esq. in the years 1777 — 80. Vol. I. Lon-
don. 4.*
*Mémoire sur le Safran. Par M. DE LA TAILLE
des Effarts. à Paris 8.*
*Desmographie, ou Description des ligamens du
corps humain, par Mr. TARIN. à Paris 8.*
*E. TAVBE diss. inaug. de oculorum inflammatio-
bus. Gottingae. 4.*
*Traité des maladies des grains par M. l'Abbé TRES-
SIER. Paris. 8.*
*An Enquiry into the Nature, Causes and Method
of Cure of Nervous Disorders in a Letter to a
Friend*

Friend by ALEX. THOMSON. The third edit.
London, 8.

Dissert. entom. Nouas insectorum species sistens.
P. II. Praef. C. P. THVNBERG. Resp. I. M. EKE-
LVND. Vpsal. 1783.

THVNBERG diss. Noua genera plantarum sistens.
Pars tertia. Vpsalae 4.

II. diss. de oxalide. Vpsal. 4.

Traité des nerfs et de leurs maladies, par M. TISSOT.
A Paris Tome III. me partie 2me. Lauf. 12.

II. Abhdl. über die Nerven überf. von ACKERMANN
3 B. Leipz. 8.

Tavole meteorologiche per l' anno 1782. in Padova.
Illustratione del quadro delle pioggie del Signore
Abate D. GIUSEPPE TOALDO 8.

TOGGIA, Storia etc. histoire et traitement des ma-
ladies les plus communes des boeufs. Turin.

D. I. M. DELLA TORRE *Geschichte u. Naturbegeben-
heiten des Vesuvus von den ältesten Zeiten bis zum
Jahr 1779. aus dem Ital. nebst einer Vorrede u.
vielen Anmerk. von L... mit 2 K. Altenburg 8.*

M. TORCIA *Beschreibung des Erdbebens welches Mes-
sina betroffen, Norimb. 8. c. f.*

B. L. TRALLES de limitandis laudibus et abusu mo-
schi in medela morborum. Vratislaviae. 8.

Virus vesicantium salubris et noxius in morborum me-
dela, solidis et certis principiis superstructus, a

B. L. TRALLES. Sectio posterior. Vratislaviae 4.

An Enquiry by Experiments into the Properties
an Effects of the medicinal Waters of the County
of Essex, by W. M. TRINDER. 8. Rivington.

D. W. TRILLERS *diätetische Lebensregeln Frckf. 8.*

W. TRNKA historia febris hecticae omnis aevi ob-
servata medica continens Vienn. 8.

II. *Geschichte des Heftischen Fiebers, Leipz. 8.*

II. historia ophthalmiae omnis aevi etc. Vindob. 8.

A. TYRRAS *Briefe über die fiebervertreibende Kräfte der Roskastanienbaumrinde, aus dem Ital. mit einer Vorrede u. Anm. von D. BUCHHOLZ. Weimar 8.*

E. C. F. VDENS *Magazin für die gerichtliche Arzneyk und m. Pol. 1 B. 2. 3. 4. St. 2. B. 1 St. Stendal 8.*

EIVSD. *Gemeinnützige Aufsätze für Gesunde und Kranke, Berl. 8.*

EIVSD. *Medicinische Politik, Leipzig 8.*

EIVSD. *über die Erziehung der Töchter des Mittelstandes, Stendal 8.*

A treatise upon Vlcers in the Legs, with an Introduction on the process of Ulceration and the Origin of Pus laudabile. To which are added, Hints on a successful Method of treating some scrophulous tumours etc. By MICHAEL VNDERWOOD. Lond. 8.

VNGNAD'S *Vertheidigung des Maywurms als eines Mittels wider den tollén Hundbiß. Züllichau 8.*

VASTAPANI *de China China in Synochis putridis Animaduersiones, Argent. 8.*

CHR. VATER *de praesagiis vitae et mortis iterum edidit, auxit S. A. D. TISSOT. Patau. 8.*

Noticias de historia general de las Islas Canarias etc. Tom. IV. Por Don I. DE VIERA Y CLAVIJO. in Madrid. 4.

Manial secret, et analyse des remèdes de MN. Sutton, pour inoculation de la petite vérole. Par M. de VILLIERS. à Paris 8.

I. A. VNZERS *Vertheidigung seiner Einwürfe gegen die Pockentheorie Hr. HOFMANN'S, Leipz. 8.*

VOETS *Käferwerk übersetzt von PANZER 2 Ed. Nürnberg. 4. m.*

VOGEL *von Brüchen, ed. 3. Glogau 8.*

Mineral. Beschreibung des Hochstifts Fuld und einiger merkwürdigen Gegenden am Rhein u. Mayn, von I. E. W. VOIGT. Dessau u. Leipzig 8.

Nouvelles recherches sur l'économie animale par
M. VIGNAUD Par. (Contient ille liber octo se-
ctiones, quibus functiones belle explicantur ani-
males, et ubique nouae physiologicae obseruationes
deprehenduntur, quibus mota est facultas me-
dica Monspeffulana, vt auct. Cl. praemium secun-
darium quoddam decerneretur.)

Der Wiener Safran in Baiern. Oder vollständiger
Unterricht, wie man den wienerischen Safran in
Baiern eben so gut, als in Oesterreich erzielen kön-
ne? beschrieben u. durch vieljährige Erfahrung be-
stätigt, von L. FR. WAGNER. Samt 1 K. München 8.

Dissertations on select subjects in chemistry and me-
decine. By Mr. MARTIN WALL, London 8.

JOH. GOTTSCHALK WALLERIVS Tal om nödig
jämförelse emellan de kemiska undersökningar
och naturens verkaingar. Stockholm, 8.

IVSD. Mineralsystem 2 Theil im Auszug gebracht
und mit Zusätzen von HEBENSTREIT, Berl. 8.

I. G. WALTER Tabulae Nervorum thoracis et abdo-
minis. Iussu academiae Scientiarum Berolin.
1783. Berol.

J. A. V. WASSERBERG, physische Commentarien I
Theil, Vind. 8.

Chemical Essays. By R. WATSON. D. D. F. R. S.
Vol. III. 8.

Dissert. med. de Sputis. Auctore CHR. G. F. WEBER.
Lipsiae 4.

Commentatio de initiis ac progressibus doctrinae ir-
ritabilitatis cum historia sensibilitatis atque irrita-
bilitatis partium morbosae, auct. A. G. WEBER.
Halaë 8.

Biographie des Hrn. W. F. von GLEICHEN, genannt
RVSSWORM, herausgeg. von M. A. WEIKARD 8.

Der Blumisten 2ter Theil, von I. N. WEISSMAN-
TEL, sonst Schneider, M. D. Erfurt. 8.

10. WEINZ, M. D. *Pyretologiae practicae tentamen*. Edit. sec. Viennae. 8.

EIVSD. *Continuatio prima tentaminis Pyretologiae practicae, sistens febres cardinales primas inflammatorias*. Viennae. 8.

FR. A. WEIZ *Anatomisch-chirurgischer Katechismus für Lehrlinge in der Wundarzneykunst. Erster Bändchen, welches die Osteologie und Myologie enthält*, Leipzig. 8.

EIVSD. *neue Auszüge aus Dissertationen für Wundärzte*, 17ter Band. Frankf. u. Leipz. 8.

E. F. WENZELS *chymische Untersuchung des Flussspaths*, Dresden 8.

IAC. WERNISCHEK *regulae venae sectionis etc.* Vindobonae. 8.

E. WICHELHAVSEN *diss. inaug. de phthisi pituitosa*. Gottingae. 4.

Ueber die Erdbeben und den Nebel 1783. etc. von I. E. B. WIEDEBURG, Iena. 8.

Natur- und Größenlehre in ihrer Anwendung zu Rechtfertigung der heil. Schrift etc. von I. E. B. WIEDEBURG, Nürnberg 8.

Handbüchlein zum Unterrichte für die österreichischen Schaaßmeister. Verfaßt von J. WIEGAND. Wien. 8.

FR. WIEL *diss. inaug. sistens miliaria arthritica*. Gottingae. 4.

Aphorisms composed for a text to practical Lectures on the Constitution and diseases of Children. By D. WILSON. Lond. 12.

De morbis quibusdam commentarii, auctore CLIFTON WINTRINGHAM. London. 8.

I. S. WITTENBACH, *gelehrte Nachrichten aus Welschland, zur Naturhistorie*, Basel 8.

Neue mit dem Merkur in den Blättern gemachte Erfahrungen, welche dessen specifische Kraft in dieser Krankheit beweisen, von P. VAN WOENSEL. Aus dem Franz. übersf. Leipzig. 8.

N. C. WOELTGE diff. inaug. obseruationum medicarum fasciculus. Gottingae 4.

Dissert. inauguralis medica de lochiorum suppressione, par M. I. WOLF, Strasburg, 4.

Practical Observations on the Human health. By R. WOOFFENDALE. London. 8.

H. A. WRISBERGII obseruationes anatomico-obstetriciae de structura oui et secundinarum humanarum in partu maturo et perfecto collectae. Cum tab. aen. Gottingae. 4.

EIVSD. ROEDERERI et WALGERI Tr. de morbo mucoso; accedit huic nouae editioni Praefatio de Trichuridibus nouo genere vermium. c. tab. aen. Gotting. 8.

I. H. ZAHN diff. inaug. de Rhododendro chrysantho quaedam sistens. Ienae 4.

A. ZARDA pharmaca vegetabilia iuxta pharmacopoeam Austriaco-prouincialem. Prag. 8.

Geographische Geschichte des Menschen und der allgemein verbreiteten vierfüßigen Thiere, mit einer hierzu gehörigen zoologischen Weltkarte, von E. A. W. ZIMMERMANN. Dritter Band. Leipzig 8.

EIVSD. *Beschreibung und Abbildung eines ungeborenen Elephanten, Erlang. 4.* Gallice ibid.

XXV.

Index librorum qui anno 1784 prodierunt.

Philosophical Transactions of the Royal Society of London, Vol. LXXIV. for the year 1784. 4. London.

Transactions of the Society, instituted of London for the Encouragement of Arts, Manufactures, and Commerce with the praemiams offered in the Year 1783. Vol. II. London. 8.

Medical Communications. Vol. I. London. 8.

Acta academiae Scient. Imper. Petropolit. pro anno 1781. Pars prior. Petropoli. 4.

Acta Academiae Electoralis Moguntinae Scientiarum utilium quae Erfurti est ad a. 1782. et 1783. Erfurti. 4.

Kongl. Vetenskaps Academiens nya Handlingar. Tom. 5. för År. 1784. Stockholm. 4.

Der Königl. Schwed. Akademie der Wissensch. neue Abhandlungen aus der Naturlehre, Haushaltungskunst und Mechanik, für das Jahr 1780. Aus dem Schwed. übers. von A. G. KAESTNER, I. B. Leipz. 8. an. 1781. 2. B. ibid.

Verhandeligen, uitgegeeven door de Hollandische Maatschappye der Weetenschappen te Haarlem, XXI. Deel. Te Haarlem 8.

Histoire de l'Academie royale des Sciences année 1780, avec les Mémoires de Mathématique et de Physique pour la meme année, tirés des registres de cette Academie, Paris. 4.

Collection académique, composée des mémoires, actes ou journaux des plus célèbres académies et sociétés littéraires de l'Europe, concernant l'histoire naturelle, la botanique, la physique, la chimie, la chirurgie, l'anatomie, la mécanique, etc. Tome 7e, partie françoise, contenant la suite de l'histoire et des Mémoires de l'académie royale des sciences de Paris. à Paris 4.

Nouveaux mémoires de l'académie de Dijon, pour la partie de sciences et arts, premier semestre 1784. à Dijon 8.

Sammlung der gemeinnützigsten praktischen Aufsätze und Beobachtungen aus den Schriften der Königl. Medicin. Gesellsch. zu Paris gezogen, übersetzt und mit einigen Anmerk. versehen von D. C. G. GRUNER. Erster Theil vom Jahr 1776. Halle. 8.

Mémoires de la Société de sciences Physiques de Lausanne, Vol I. Lausanne, 4.

Nouveaux mémoires de l'académie royale de scienc.

et

et belles lettres, année 1782, avec l'histoire pour la même année. Berlin. 4.

Bemerkungen der Kurpfälzischen physikalisch-ökonom. Gesellsch. vom Jahre 1782, Mannheim 8.

Memorial literario, instructivo y curioso de la corte de Madrid. En Madrid. 8. (Singulis mensibus pars prodit, quatuor autem partes volumen constituunt; insunt hoc in diario observationes meteorologicae, medicae etc.)

Hessische Beyträge zur Gelehrsamkeit und Kunst, 1ster Stück. Frankf. am M. 8.

Medical Observations and Inquiries. By a Society of Physicians in London. Vol. VI. London. 8.

Abhandlung von der gehörigen physischen Erziehung der Kinder von ihrer Geburt an bis in ihr sechzehntes Lebensalter. Sammt einem kleinen Anhang von den Kennzeichen des rechtschaffenen und gelehrten Arztes, und des falschen und ruhmräthigen Aferorstes, von I. G. E. D. d. A. Augsp. 8.

Auszüge aus den besten französ. periodischen, medicinischen, chirurgischen, pharmaceutischen Schriften, 5ter B. Leipzig. 8.

Neue Sammlungen der ausertsehnsten und neuesten Abhandlungen für Wundärzte, aus verschiedenen Sprachen übersetzt, 3 — 6tes Stück, Leipzig. 8.

Berichtigungen berühmter Staats - Finanz - Policy - Cameral - Commerz - und ökonomischer Schriften dieses Jahrhunderts, von dem Verf. des Lehrbegriffs sammtl. ökon. u. Cameralwissensch. 4, 5ter Band. Frankf. am M. 8.

Onomatologia medico-practica. Encyklopädisches Handbuch für ausübende Aerzte in alphabet. Ordn., ausgearbeitet von einer Gesellsch. von Aerzten, 2ter Band. Nürnberg. 8.

Thesaurus dissertationum medicarum rariorum varii argumenti ex museis GRVNERI, WEBERI, ZWIERLEINII. Tomus I. c. fig. aen. Heidelb. 4.

Magazin für die höhere Naturwissenschaft und Chemie, 1ster Band. 8.

Almanach oder Taschenbuch für Scheidekünstler und Apotheker auf das Jahr 1784, Weimar. 8.

Pharmacopoea Suecica, Lipsiae et Altonae. 8.

Examen serieux et impartial. 8. Paris.

Rules for preserving Health particulary with Regard te Stodious Persons. In three Treatises. Translated from the spanish of the etc. 8.

Gazette de Santé, oder gemeinnütziges medicinischer Magazin, dritter Jahrgang, Zürich. 8.

Taschenbuch für Freunde der Gesundheit auf das Jahr 1784, Berlin. 8.

Sammlung auserlesner Abhandlungen, zum Gebrauche praktischer Aerzte, 9ter Band, Leipzig. 8.

Gesammlete wichtige Schriften zur Erkenntniß und Behandlung der Bleykolik. Von denen Herren

TRONCHIN, STRAK, HUXHAM und GRASHVIS.

Mit Anmerk. und einem Nachtrage Leipzig. 8.

Obseruations on the Cheerco a Palm Tree etc. 8.

Zwey specifische Mittel gegen den Krebs. Aus dem Franz. übers. von D. I. G. PFAEHLER. Weimar. 8.

A serious and friendly address to the public on the dangerous Consequences of neglecting common Coughs and Colds, Lond. 8.

An Essay on the most efficacious means of treating Ulcerated Legs, in whichs the topical Applications in general use ane considered and some new Methods for Relief proposed. with particular Oseruations on the Safety of healing Old Ulcers. 8.

A system of Anatomy. From MONRO, WINSLOW, INNES and the latest Anthors. In Two Volumes. 8.

Gedanken über Hebammen und Hebammenanstalten auf dem Lande. Frankf. am M. 8.

Giornale Astro-Meteorologico per anno 1782. in Padua. 12.

Mable-

Malerische Reise am Niedern Rhein. Merkwürdigkeiten der Natur und Kunst aus den Gegenden des Nieder-Rheins. Köln am Rhein und Nürnberg. 4.

Systematisches Verzeichniß aller derjenigen Schriften, welche die Naturgesch. betreffen; von den ältesten bis auf die neuesten Zeiten, Halle. 8.

Mémoires concernant diuerfes questions d'Astronomie de Navigation et de Physique, à Paris. 4.

Physikalische Zeitung aufs Jahr 1784. herausgeg. von I. C. C. LÖWE. Breslau. 4.

Leipziger Magazin zur Naturkunde, Mathematik und Oekonomie, herausgeg. von N. G. LESKE und C. F. HINDENBURG, Leipzig. 8.

Beiträge zur Sittenlehre, Oekonomie, Naturlehre etc. 3tes und 4tes St. Frankf. am M. 8.

Bibliothèque physico-oeconomique instructive et amusante Années 1784. et 1785. deux Vol. en 12. à Paris.

Schriften der Leipziger ökonom. Societät, mit K. 6ter Theil, Dresden. 8.

Remarks on the Climate, produce and Natural advantages of noua Scotia, 8. Debrett.

Schriften der Berl. Gesellsch. naturf. Freunde, Fünfter Band. 8.

Kurzer Abriss der Naturlehre unter dem Bilde eines Gebäudes, zur vernünftigen Bildung der Jugend, Lüneburg. 8.

Kurzer Unterricht in der Naturwissenschaft für Kinder in den Realschulen. Zweyte Aufl. Maynz. 8. (vom Prof. JOSEPH BERGMANN zu Maynz.)

Philosophy of Physic, on Phlogistic System. 8.

Handbuch bei Anordnung und Unterhaltung natürl. Körper etc. Leipzig. 8.

Vermischte Beiträge zur physikal. Erdbeschreibung. 1ten B. 1tes St. Brandenburg. 8.

Auszüge

Auszüge aus dem Tagebuch eines neuern Reisenden nach Asien, oder: philosophische Versuche über einige Thiere fremder Länder etc. Aus dem Franz. übersetzt (REICHARD).

*Gemeinnützige Naturgesch. des Thierreichs etc. fortgesetzt von **, 5ter B. von den Fischen. Berlin und Stralsund. 8. Figurae aere incisae seorsim venduntur sub hocce titulo: Natürliche Abbildungen der merkwürdigsten Fische nach ihren Geschlechtern, fortgesetzt von ** Berlin und Stralsf. 8.*

Essais philosophiques sur les moeurs de divers animaux étrangers; avec des obseruatione relatives aux principes et usages de plusieurs ou extraits de Voyages de M — — en Asie. Paris.

Von der Gemeinheitsaufhebung in den Churbraunschweig - Lüneburgschen Ländern, Göttingen. 8.

L'art de gouverner les abeilles et de fabriquer le miel et la cire seconde edition, I Vol. Paris. 12.

Gesetze der patriotischen Bienengesellschaft in Baiern, München. 8.

A General Dictionary of husbandry, Planting, Gardening and the vegetable part of the materia medica with the description, Use, and medicinal virtues of the several Herbs, Flowers, Roots etc: selected from the best authorities, Delly. 8.

Kurzer Unterricht vom Seidenbaue etc. Eichstätt. 8. (BAVMANN.)

A Short attempt to recomend the study of Botanical Analogy, in investigating the properties of medicines from the Vegetable Kingdom. 8. Robinson.

Translation of the Vegetable System of LINNAEUS by a Botanical Society at Lischfield. 8.

Traité de l'olivier, contenant l'histoire et la culture de cet arbre, les différentes manières d'exprimer l'huile d'olive, celles de la conserver etc.

Secon-

- Seconde edition corrigée et augmentée Montpellier. 8.
- Hortus Uptoniensis or Catalogue of Stove and Greenhouse plants in the late Dr. FOTHERGILLES Gardens at Vpton, anno 1781. 8.
- Journal für die Gartenkunst. 3tes — 6tes Stück. Stuttgart. 8.
- Oekonomische Beyträge und Bemerkungen zur Landwirthschaft auf das Jahr 1783. Stuttgart. 4.
- Abhandlungen merkwürdiger nützlicher Grundsätze und Erfahrungen aus der Naturlehre, Oekonomie und Landwirthschaft, Nürnberg. 8.
- Magazino georgico. 8.
- Abhandlung der Lehre von richtiger Bedüngung der Felder etc. vom Verf. der Oeconomia Forensis. Kustrin, 8.
- Ueber die Aufhebung der den Flor des Churfürstenthums Sachsen auf die grausamste Art hemmenden Huth- und Triftgerechtigkeiten. Von einem Patrioten dieses Landes. 8.
- Oryctographia Carniolica, oder physikal. Erdbeschreib. des Herzogth. Krain, Istrien und zum Theil der benachbarten Länder. Dritter Theil. Leipzig. 4.
- Introductio in oryctographiam et zoologiam Aragoniae. Acced. enumeratio stirpium in eadem regione nouiter detectarum. 8.
- Essai sur la mineralogie des monts Pyrenées, Paris. 8.
- Tabelle über die Lehre von den Salzen. (GÖTTLING.) Weimar, fol.
- Nachrichten und Vorschläge von einer vortheilhaften Behandlung und Ausfischung des Torfs. Dresden. 8.
- Von der Puzzolane und deren nützlichem Gebrauche zu allerhand Arten von Bauanlagen, aus dem Franz. übers. von A. T. von GERSDORF, nebst einigen Anm. und einem Nachtrage des Ubers. M. K. Dresden. 8.

Abhand-

Abhandlung von holzsparenden Stubenöfen. 2ter Theil.
M. K. Dresden. 8.

*Geschichte der Aerostatik, historisch, physisch und
mathematisch ausgeführt. 1ster Theil. mit K. Stras-*
burg. 8.

Considerations sur le Globe aerostatique par. M.
D —. avec Figures, Paris. 8.

Mémoires sur les experiences aerostatiques faites
par MM. ROBERT freres. à Paris. 8.

Decouverte d'un point d'appui dans l'air à l'usage
des machines Aerostatiques pour navigateur contre le vent, adressée, par M. D. a M. MONGOL-
FIER, et avec figur. A Paris.

Rapport fait à l'Academie des sciences sur la Ma-
chine aerostatique inventée par M. MONGOL-
FIER. Paris. 4.

Essai sur l'art du vol aérien, Avec fig. à Paris.

Moyen de diriger le Glole aërostatique, nouvelle-
ment decouvert par M. D. L. N. A Paris.

Précis historique de la grande experience faite à
Lyon le 19 Janv. 1784. avec l'expose d'un moy-
en ingenieus pour diriger les Ballons. A Paris.

Lettre de FIGARO au Comte ALMA VIVA sur la
crise du Magnetisme Animal; avec des details
propres à fixer enfin l'opinion sur l'inutilité de
cette decouverte, Paris. 8.

Questions du jeune Docteur RHABARBARINI DE
PURGANDIS adressées à MM. les docteurs regens
de toutes les facultes de medecine de l'univers,
au Sujet de M. MESMER et du magn. an. Padoue. 8.

Prophetie du douzieme siecle, Paris. 8. (ad scripta
Mesmeria spectat).

Magnetisme animal dévoile, par un zélé citoyen fran-
cois. à Geneve. 8.

L'Ami de la nature ou maniere de traiter les mala-
dies par le pretendu magnetisme animal; par M.
sous-

SOUSSELIER DE LA TOUR, Ecuyer Seigneur de la Tour, de Biffley et de la Charmée. I. Vol. à Paris.

Rapport des commissaires chargés par le Roi de l'examen du magnetisme animal, imprimé par ordre du Roi. Paris 4.

Rapport des commissaires de la Société royale de médecine nommés par le Roi pour faire l'examen du magnetisme animal, à Paris. (par Mr. JUSSIEU). Relationes hae sunt coniunctim editae.

Exposé des Experiences, qui ont été faites pour l'examen du magnetisme animal, lu à l'academie des Sciences, par Mr. BAILLY, en son nom et au nom de MM. FRANKLIN, LE ROY, DE BORY, et LAVOISIER, le 4 Sept. 1784. à Paris.

Lettre d'un médecin de la Faculté de Paris à Mr. COURT DE GEBELIN, en réponse à celle que ce savant a adressée à ses Souscripteurs, et dans laquelle il fait un éloge triomphant du magnetisme animal, à Paris.

Supplement aux deux rapports de MM. les commissaires, à Amsterdam 4.

Lettre à Mr. DESLON, Medecin etc. Paris 8. (This Epistle, the author of which is Count Fontette Sommary, is in favour of Animal Magnetism).

Lettre d'un Bordelois au Pere HERVIER en réponse à celle que ce savant a écrite aux Bordelois à l'occasion du magnetisme Animal. Bourdeaux. 8.

L'antimagnetisme, ou origine, progrès, decadence, renouvellement et refutation du Magnetisme Animal. Paris 8.

Le moraliste Mesmerien, ou Lettres Philosophiques sur l'influence du magnétisme. Paris 12.

Observations sur le rapport des Commissaires chargés par le Roi de l'Examen du magnetisme animal, à Vienne 8.

Reliqua proxime.

Conten-

Contenta in hac parte.

I.	Kongl. Vetenskaps Academiens Nya Handlingar Tom. VIII.	P. 195
II.	Methode pour traiter toutes les maladies par Mr. VACHIER, Tom. I. II. III	205
III.	<i>Physicalisches Wörterbuch von D. I. S. T. GEHLER</i> I. Th.	218
IV.	<i>Ueber die Arsenikvergiftung von S. HAHNEMANN</i>	229
V.	KITZ de electricitatis in medicina usu et abusu	244
VI.	An experimental Inquiry in to the properties of Opium by I. LEIGH	251
VII.	Mémoires sur l'utilité des lichens par MM. HOFF- MANN, AMOREUX et WILLEMET	256
VIII.	Assemblée publique de la société royale de Scien- ces etc.	267
IX.	Medical Sketsches by RICH. PEW	271
X.	Mémoire sur l'analyse et les propriétés de l'eau minérale de S. Germain en Laye, par M. CHAP- PON	273
XI.	Mémoires d'Agriculture, d'économie etc. par la Soc. R. d'agriculture, à Paris Trim. aut.	276
XII.	C. F. REUSS dispensatorium vniuersale c. supp.	281
XIII.	Historia Salicum, HOFFMANNI	289
XIV.	De l'électricité des météores par M. BERTHOLON	300
XV.	Précis des Leçons publiques de Chimie etc. par M. NICOLAS	304
XVI.	<i>Curmethode der wickrigsten Brustkrankheiten von</i> BOEHME	311
XVII.	Tentamen theoriae electricitatis et magnetismi, auct. AEPINO	313
XVIII.	TRVCKENMILLER affectus melancholici historia	324
XIX.	TRIEBEL de concrementis polyposis	324
XX.	Observations on the acute dysentery by I. ROLLO	326
XXI.	Essai sur l'histoire naturelle des fraisières par M. DUCHESNE	329
XXII.	Observations on the scurvy by TH. TROTTER	332
XXIII.	Dissertation sur la Chauffe trappe par M. BVCHOZ	336
XXIV.	I. F. BLVMENBACHII institutiones physiologicae	342
XXV.	Nova physico-medica	355
XXVI.	Continuatio indicis librorum physico-medico- rum, qui an. 1783. prodierunt	370
XXVII.	Index librorum qui anno 1784. prodierunt	375